

COMISIA
EUROPEANĂ

Bruxelles, 19.5.2022
COM(2022) 234 final

PART 1/2

**COMUNICARE A COMISIEI CĂTRE PARLAMENTUL EUROPEAN, CONSILIU,
BANCA CENTRALĂ EUROPEANĂ, COMITETUL ECONOMIC ȘI SOCIAL
EUROPEAN ȘI COMITETUL REGIUNILOR**

Tabloul de bord privind justiția în Uniunea Europeană pentru anul 2022

1. INTRODUCERE

Existența unor sisteme de justiție eficace joacă un rol esențial în punerea în aplicare și asigurarea respectării legislației UE, precum și în susținerea statului de drept și a altor valori care stau la baza Uniunii Europene și care sunt comune statelor membre. Atunci când aplică dreptul Uniunii, instanțele naționale acționează ca instanțe ale UE. Instanțele naționale, înainte de oricare altele, sunt cele care asigură faptul că drepturile și obligațiile prevăzute de legislația UE sunt puse în aplicare în mod efectiv [articolul 19 din Tratatul privind Uniunea Europeană (TUE)].

În plus, existența unor sisteme de justiție eficace este esențială și pentru menținerea încrederii reciproce și pentru îmbunătățirea climatului investițional și a sustenabilității creșterii pe termen lung. Acesta este motivul pentru care îmbunătățirea eficienței, a calității și a independenței sistemelor de justiție naționale continuă să fie una dintre prioritățile semestrului european – ciclul anual al UE de coordonare a politicilor economice. Analiza anuală a creșterii durabile aferentă anului 2022 ⁽¹⁾, care stabilește prioritățile de politică economică și de ocupare a forței de muncă pentru UE, confirmă legătura dintre sistemele de justiție eficace și mediul de afaceri din statele membre. Existența unor sisteme de justiție funcționale și pe deplin independente poate avea un impact pozitiv asupra investițiilor și este esențială pentru protecția investițiilor, astfel de sisteme putând contribui, prin urmare, la productivitate și la competitivitate. Acestea sunt, de asemenea, importante pentru asigurarea executării transfrontaliere eficiente a contractelor, a deciziilor administrative, precum și pentru soluționarea litigiilor, aspecte esențiale pentru funcționarea pieței unice ⁽²⁾.

În acest context, tabloul de bord privind justiția în UE prezintă o imagine de ansamblu anuală a indicatorilor care se axează pe parametrii esențiali ai unor sisteme de justiție eficace:

- eficiența:
- calitatea și
- independența.

Tabloul de bord 2022 dezvoltă în continuare indicatorii pentru toate cele trei aspecte, inclusiv în ceea ce privește accesul la justiție al persoanelor cu handicap și, din nou, digitalizarea justiției, care a jucat un rol major în menținerea funcționării instanțelor în timpul pandemiei de COVID-19, precum și în promovarea, în general, a unor sisteme de justiție eficace și accesibile ⁽³⁾. Această ediție consolidează dimensiunea de afaceri a tuturor celor trei aspecte prin includerea de noi date privind eficiența administrativă, garanțiile juridice în legătură cu deciziile administrative și încrederea în protecția investițiilor. În cele din urmă, pentru prima dată, tabloul de bord 2022 prezintă efectele pandemiei de COVID-19 asupra eficienței sistemelor de justiție.

¹ COM(2021) 740 final.

² A se vedea Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor intitulată „Identificarea și înlăturarea barierelor din cadrul pieței unice”, COM(2020) 93 final și documentul de lucru însoțitor SWD(2020) 54 final.

³ A se vedea Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor intitulată „Digitalizarea justiției în Uniunea Europeană: O panoplie de posibilități”, COM(2020) 710 final și documentul de lucru însoțitor SWD(2020) 540 final.

– *Mecanismul european privind statul de drept* –

După cum s-a anunțat în orientările politice ale președintei von der Leyen, Comisia a instituit un mecanism european cuprinzător privind statul de drept în vederea aprofundării monitorizării situației din statele membre. Mecanismul privind statul de drept va acționa ca instrument cu rol preventiv, aprofundând dialogul și conștientizarea comună a aspectelor legate de statul de drept. În centrul noului mecanism se află raportul anual privind statul de drept, care furnizează o sinteză a evoluțiilor semnificative – atât pozitive, cât și negative – la nivelul tuturor statelor membre și al Uniunii în ansamblul său. Raportul din 2021 privind statul de drept a fost publicat la 20 iulie 2021 și s-a bazat pe diverse surse, inclusiv pe tabloul de bord privind justiția în UE ⁽⁴⁾. În plus, astfel cum a anunțat președinta von der Leyen în discursul său privind starea Uniunii din 2021, Raportul din 2022 privind statul de drept va include recomandări adresate statelor membre. Tabloul de bord privind justiția în Uniunea Europeană pentru anul 2022 a fost dezvoltat în continuare pentru a reflecta, de asemenea, nevoia de informare comparativă suplimentară identificată în contextul elaborării raportului din 2021 privind statul de drept, cu scopul de a susține în continuare rapoartele privind statul de drept.

Ce este tabloul de bord privind justiția în UE?

Tabloul de bord privind justiția în UE este un instrument anual de informare comparativă. Scopul său este să ajute Uniunea și statele membre să îmbunătățească eficacitatea propriilor sisteme naționale de justiție, furnizându-le date obiective, fiabile și comparabile cu privire la o serie de indicatori relevanți pentru evaluarea (i) eficienței, a (ii) calității și a (iii) independenței sistemelor de justiție în toate statele membre. Tabloul de bord nu prezintă o clasificare generală unică, ci oferă o imagine de ansamblu asupra modului de funcționare a tuturor sistemelor de justiție, pe baza unor indicatori de interes comun și a relevanței pentru toate statele membre.

Acesta nu promovează un anumit tip de sistem de justiție și tratează toate statele membre pe picior de egalitate.

Eficiența, calitatea și independența sunt parametri esențiali ai unui sistem de justiție eficace, oricare ar fi modelul sistemului național de justiție sau tradiția juridică pe care se întemeiază. Figurile referitoare la acești trei parametri ar trebui să fie coroborate, deoarece toți trei sunt adesea interconectați (inițiativele menite să îmbunătățească un parametru pot avea o influență asupra altuia).

Tabloul de bord prezintă în principal indicatorii privind cauzele în materie civilă, comercială și de contencios administrativ, precum și, sub rezerva disponibilității datelor, anumite cauze în materie penală (de exemplu, cauze privind spălarea banilor judecate de tribunalele de primă instanță), pentru a ajuta statele membre în eforturile lor de a crea un mediu mai favorabil investițiilor eficiente și afacerilor și mai orientat către cetățeni. Tabloul de bord este un instrument comparativ care evoluează în cursul dialogului cu statele membre și cu Parlamentul European ⁽⁵⁾. Obiectivul său este de a identifica parametrii esențiali ai unui sistem de justiție eficace și de a furniza date anuale relevante.

⁴ https://ec.europa.eu/info/policies/justice-and-fundamental-rights/upholding-rule-law/rule-law/rule-law-mechanism/2021-rule-law-report/2021-rule-law-report-communication-and-country-chapters_ro.

⁵ De exemplu, Rezoluția Parlamentului European din 29 mai 2018 referitoare la tabloul de bord al UE pe 2017 privind justiția [P8_TA(2018)0216].

Care este metodologia utilizată pentru tabloul de bord privind justiția în UE?

Tabloul de bord utilizează diverse surse de informații. Comisia Europeană pentru Eficiența Justiției (CEPEJ) din cadrul Consiliului Europei, cu care Comisia a încheiat un contract pentru realizarea unui studiu anual specific, furnizează o mare parte a datelor cantitative. Datele corespund perioadei 2012-2020 și au fost furnizate de statele membre în conformitate cu metodologia CEPEJ. Studiul prezintă totodată observații detaliate și fișe informative pe țări, care oferă mai multe informații contextuale. Acestea ar trebui să fie interpretate împreună cu figurile ⁽⁶⁾.

Datele colectate de CEPEJ cu privire la durata procedurilor indică durata lichidării stocului de cauze pendinte, care este durata calculată a procedurilor judiciare (pe baza raportului dintre cauzele pendinte și cele soluționate). Datele privind eficiența instanțelor și a autorităților administrative în aplicarea dreptului Uniunii în anumite domenii indică durata medie a procedurilor rezultată din durata efectivă a cauzelor aflate pe rolul instanțelor. Trebuie remarcat faptul că durata procedurilor judiciare poate să varieze semnificativ de la o zonă la alta pe teritoriul unui stat membru, în special în centrele urbane unde activitățile comerciale ar putea avea ca rezultat creșterea volumului de cauze.

Alte surse de date care se referă la perioada 2012-2021 sunt: grupul de persoane de contact pentru sistemele naționale de justiție ⁽⁷⁾, Rețeaua Europeană a Consiliilor Judiciare (RECJ) ⁽⁸⁾, Rețeaua președinților Curților Supreme de Justiție ale UE (NPSJC) ⁽⁹⁾, Asociația Consiliilor de Stat și a Jurisdicțiilor Administrative Supreme din Uniunea Europeană (ACA-Europe) ⁽¹⁰⁾, Consiliul Barourilor și al Societăților de Drept din Europa (CCBE) ⁽¹¹⁾, Rețeaua europeană în domeniul concurenței (REC) ⁽¹²⁾, Comitetul pentru comunicații (COCOM) ⁽¹³⁾, Observatorul European al Încălcărilor Drepturilor de Proprietate Intelectuală ⁽¹⁴⁾, Rețeaua de cooperare pentru protecția consumatorilor (CPC) ⁽¹⁵⁾, Grupul de

⁶ https://ec.europa.eu/info/strategy/justice-and-fundamental-rights/effective-justice/eu-justice-scoreboard_en.

⁷ Pentru a ajuta la pregătirea tabloului de bord privind justiția în UE și pentru a promova schimbul de bune practici în ceea ce privește eficacitatea sistemelor de justiție, Comisia a solicitat statelor membre să desemneze două persoane de contact, una din cadrul sistemului judiciar și cealaltă din cadrul Ministerului Justiției. Acest grup informal se reunește cu regularitate.

⁸ RECJ reunește instituțiile naționale din statele membre care sunt independente de organul executiv și de cel legislativ și care sunt responsabile cu sprijinirea sistemului judiciar în înfăptuirea independentă a actului de justiție: <https://www.encj.eu/>.

⁹ NPSJC oferă un forum prin intermediul căruia instituțiile europene au oportunitatea de a solicita avizul curților supreme și le aduce mai aproape prin încurajarea discuțiilor și a schimbului de idei: <http://network-presidents.eu/>.

¹⁰ ACA-Europe este formată din Curtea de Justiție a Uniunii Europene și din Consiliile de Stat sau jurisdicțiile administrative supreme din toate statele membre ale Uniunii Europene: <http://www.juradmin.eu/index.php/en/>.

¹¹ CCBE reprezintă barourile și societățile de drept europene în interesul lor comun în fața instituțiilor europene și a altor instituții internaționale. Acesta asigură în mod regulat legătura dintre membrii săi și instituțiile europene, organizațiile internaționale și alte organizații juridice din întreaga lume: <https://www.ccbe.eu/>.

¹² REC a fost înființată ca forum de discuții și cooperare între autoritățile europene din domeniul concurenței în cazurile în care se aplică articolele 101 și 102 din Tratatul privind funcționarea UE (TFUE). REC constituie cadrul pentru mecanismele de cooperare strânsă prevăzute de Regulamentul nr. 1/2003 al Consiliului. Comisia și autoritățile naționale în domeniul concurenței din toate statele membre ale UE cooperează prin intermediul REC: http://ec.europa.eu/competition/ecn/index_en.html.

¹³ COCOM este alcătuit din reprezentanți ai statelor membre ale UE. Rolul său principal este de a emite un aviz cu privire la proiectele de măsuri pe care Comisia intenționează să le adopte în domeniul pieței digitale: <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/communications-committee>.

¹⁴ Observatorul European al Încălcărilor Drepturilor de Proprietate Intelectuală reprezintă o rețea de experți și părți interesate de specialitate. Acesta este alcătuit din reprezentanți ai sectoarelor public și privat, care colaborează în cadrul unor grupuri de lucru active: <https://euiipo.europa.eu/ohimportal/en/web/observatory/home>.

¹⁵ CPC este o rețea de autorități naționale responsabile cu aplicarea legislației UE în domeniul protecției consumatorilor în statele membre ale UE și în țările SEE:

experți privind spălarea banilor și finanțarea terorismului (EGMLTF) ⁽¹⁶⁾, Eurostat ⁽¹⁷⁾ și Rețeaua Europeană de Formare Judiciară (EJTN) ⁽¹⁸⁾.

De-a lungul anilor, metodologia utilizată pentru tabloul de bord a fost dezvoltată în continuare și perfecționată în strânsă cooperare cu grupul de persoane de contact pentru sistemele naționale de justiție ale statelor membre, în special prin elaborarea unui chestionar (actualizat anual) și colectarea de date cu privire la anumite aspecte ale funcționării sistemelor de justiție.

Disponibilitatea datelor, în special în ceea ce privește indicatorii referitori la eficiența sistemelor de justiție, continuă să se îmbunătățească. Aceasta este o consecință a faptului că multe state membre au investit în capacitatea lor de a produce statistici judiciare mai bune. Situațiile în care există în continuare dificultăți în ceea ce privește colectarea sau furnizarea de date se explică fie prin capacități statistice insuficiente, fie prin faptul că respectivele categorii naționale pentru care se colectează date nu corespund exact cu cele utilizate în cadrul tabloului de bord. Doar în foarte puține cazuri, lacunele în materie de date sunt cauzate de absența contribuțiilor autorităților naționale. Comisia continuă să încurajeze statele membre să reducă și mai mult aceste lacune în materie de date.

Cum contribuie tabloul de bord privind justiția în Uniunea Europeană la semestrul european și care este legătura cu Mecanismul de redresare și reziliență (MRR)?

Tabloul de bord furnizează elemente pentru evaluarea eficienței, a calității și a independenței sistemelor naționale de justiție. Astfel, urmărește să ajute statele membre să sporească eficacitatea sistemelor naționale de justiție. Prin compararea informațiilor privind sistemele de justiție ale statelor membre, tabloul de bord facilitează identificarea celor mai bune practici și a deficiențelor, precum și monitorizarea provocărilor și a progreselor înregistrate. În contextul semestrului european se efectuează evaluări specifice fiecărei țări prin dialog bilateral cu autoritățile naționale și părțile interesate în cauză. În cazul în care deficiențele identificate au o importanță macroeconomică, analiza din cadrul semestrului european poate determina Comisia să propună Consiliului să adopte recomandări specifice fiecărei țări în vederea îmbunătățirii sistemelor naționale de justiție din statele membre individuale ⁽¹⁹⁾. MRR va pune la dispoziție peste 670 de miliarde EUR sub formă de împrumuturi și sprijin financiar nerambursabil, din care fiecare stat membru ar trebui să aloce cel puțin 20 % tranziției digitale. MRR oferă ocazia de a aborda recomandările specifice fiecărei țări referitoare la sistemele naționale de justiție și de a accelera eforturile naționale de finalizare a transformării digitale a sistemelor de justiție. Plățile către statele membre în cadrul Mecanismului de redresare și reziliență bazat pe performanță sunt condiționate de îndeplinirea obiectivelor de etapă și a țintelor. În acest context, Comisia trebuie să evalueze astfel în permanență dacă planurile de redresare și reziliență (PNRR) ale statelor membre sunt puse în aplicare în mod satisfăcător pentru a contribui la abordarea în mod eficace a tuturor provocărilor sau a unei părți semnificative a provocărilor identificate în recomandările relevante specifice fiecărei țări, sau a

http://ec.europa.eu/internal_market/scoreboard/performance_by_governance_tool/consumer_protection_cooperation_network/index_en.htm.

¹⁶ EGMLTF se reunește în mod regulat pentru a face schimb de opinii și pentru a ajuta Comisia să definească politici și să elaboreze legislație nouă privind combaterea spălării banilor și a finanțării terorismului: http://ec.europa.eu/justice/civil/financial-crime/index_en.htm.

¹⁷ Eurostat este Oficiul de Statistică al Uniunii Europene: <http://ec.europa.eu/eurostat/about/overview>.

¹⁸ EJTN este principala platformă și principalul promotor în ceea ce privește acțiunile de formare și schimbul de cunoștințe despre sistemul judiciar european: <https://www.ejtn.eu/en/>.

¹⁹ În contextul semestrului european, pe baza propunerii Comisiei, Consiliul a adresat recomandări specifice fiecărei țări privind sistemul de justiție unui număr de șapte state membre în 2019 (HR, IT, CY, HU, MT, PT și SK) și opt state membre în 2020 (HR, IT, CY, HU, MT, PL, PT și SK). De asemenea, Comisia monitorizează reformele judiciare din BG și RO în cadrul mecanismului de cooperare și de verificare. În 2021 nu au existat recomandări specifice fiecărei țări din cauza proceselor MRR aflate în curs de desfășurare.

provocărilor identificate în alte documente relevante adoptate de Comisie în contextul semestrului european ⁽²⁰⁾.

De ce este importantă eficacitatea sistemelor de justiție pentru un mediu de afaceri favorabil investițiilor?

Sistemele de justiție eficace, care respectă statul de drept, au un impact economic pozitiv, ceea ce este deosebit de relevant în contextul semestrului european și al Mecanismului de redresare și reziliență. Acolo unde și atunci când sistemele judiciare garantează exercitarea drepturilor, creditorii sunt mai predispuși să acorde împrumuturi, întreprinderile au mai multă încredere, comportamentul oportunist al acestora este descurajat, costurile aferente tranzacțiilor se reduc și întreprinderile inovatoare sunt mai dispuse să investească. În fapt, un sistem de justiție eficace este esențial pentru o creștere economică susținută. Acesta poate face posibilă îmbunătățirea climatului de afaceri, stimularea inovării, atragerea investițiilor străine directe, asigurarea veniturilor fiscale, precum și sprijinirea creșterii economice. Beneficiile bunei funcționări a sistemelor de justiție naționale asupra economiei sunt confirmate de o paletă largă de studii și de lucrări de specialitate, elaborate inclusiv de Fondul Monetar Internațional (FMI) ⁽²¹⁾, Banca Centrală Europeană (BCE) ⁽²²⁾, Rețeaua Europeană a Consiliilor Judiciare ⁽²³⁾, Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică (OCDE) ⁽²⁴⁾, Forumul Economic Mondial ⁽²⁵⁾ și Banca Mondială ⁽²⁶⁾.

Un studiu a constatat că reducerea duratei procedurilor judiciare cu 1 % [măsurată ca durată a lichidării stocului de cauze pendinte ⁽²⁷⁾] poate susține rata de creștere a numărului de întreprinderi ⁽²⁸⁾ și că un

²⁰ Articolul 19 alineatul (3) litera (b) și articolul 24 alineatele (3) și (5) din Regulamentul (UE) 2021/241 al Parlamentului European și al Consiliului din 12 februarie 2021 de instituire a Mecanismului de redresare și reziliență, JO L 57, 18.2.2021, p. 17.

²¹ FMI, *Regional Economic Outlook*, noiembrie 2017, *Europe: Europe Hitting its Stride*, („Europa: Europa își intră în ritm”), p. xviii, pp. 40, 70: <https://www.imf.org/~media/Files/Publications/REO/EUR/2017/November/euro-booked-print.ashx?la=en>.

²² BCE, *Structural policies in the euro area* („Politici structurale în zona euro”), iunie 2018, seria Caietelor de studii ocazionale nr. 210 ale BCE: <https://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/scpops/ecb.op210.en.pdf?3db9355b1d1599799aa0e475e5624651>.

²³ Rețeaua Europeană a Consiliilor Judiciare și Centrul Montaigne pentru statul de drept și administrarea justiției din cadrul Universității din Utrecht, *Economic value of the judiciary – A pilot study for five countries on volume, value and duration of large commercial cases* („Valoarea economică a sistemului judiciar – Un studiu-pilot pentru cinci țări privind volumul, valoarea și durata cauzelor comerciale la scară largă”, iunie 2021: <https://pgwrk-websitemedia.s3.eu-west-1.amazonaws.com/production/pwk-web-encj2017-Reports/Economic%20value%20of%20the%20judiciary%20-%20pilot%20study.pdf>.

²⁴ A se vedea, de exemplu, *What makes civil justice effective?* („Cum se definește o justiție civilă eficace?”) – Note privind politicile Departamentului Economic al OCDE, ediția din 18 iunie 2013 și *The Economics of Civil Justice: New Cross-Country Data and Empirics* („Aspectele economice ale justiției civile: noi date și dovezi empirice transnaționale”) – Documente de lucru ale Departamentului Economic al OCDE, nr. 1060.

²⁵ Forumul Economic Mondial, *The Global Competitiveness Report 2019* („Raportul privind competitivitatea globală pentru 2019”), octombrie 2019: <https://www.weforum.org/reports/global-competitiveness-report-2019>.

²⁶ Banca Mondială, *World Development Report 2017: Governance and the Law, Chapter 3: The role of law* („Raportul pe 2017 privind dezvoltarea mondială: guvernanta și dreptul”, capitolul 3: „Rolul dreptului”), pp. 83, 140: <http://www.worldbank.org/en/publication/wdr2017>.

²⁷ Indicatorul „durata lichidării stocului de cauze pendinte” reprezintă numărul de cauze nesoluționate împărțit la numărul de cauze soluționate la sfârșitul anului înmulțit cu 365 (de zile). Este un indicator standard elaborat de Comisia Europeană pentru Eficiența Justiției (CEPEJ) din cadrul Consiliului Europei: http://www.coe.int/t/dghl/cooperation/cepej/evaluation/default_en.asp.

²⁸ Vincenzo Bove și Leandro Elia, *The judicial system and economic development across EU Member States* („Sistemul judiciar și dezvoltarea economică în statele membre ale UE”), raportul tehnic al JRC, EUR 28440 EN, Oficiul pentru Publicații al UE, Luxemburg, 2017 :

procent mai mare – cu 1 % – de întreprinderi care percep sistemul de justiție ca fiind independent este asociat în general cu creșteri mai mari ale cifrei de afaceri și ale productivității întreprinderilor ⁽²⁹⁾. Un alt studiu a indicat existența unei corelații pozitive între independența percepută a justiției și fluxurile de investiții străine directe ⁽³⁰⁾.

Mai multe sondaje au evidențiat, de asemenea, importanța eficienței sistemelor de justiție naționale pentru întreprinderi. De exemplu, într-un sondaj, 93 % dintre întreprinderile mari au răspuns că examinează în permanență și în mod sistematic situația statului de drept (inclusiv independența instanțelor) din țările în care investesc ⁽³¹⁾. Într-un alt sondaj, peste jumătate dintre întreprinderile mici și mijlocii (IMM-uri) au răspuns că durata excesivă și costurile procedurilor judiciare au fost principalele motive pentru care respectivele întreprinderi nu au inițiat proceduri judiciare pentru încălcarea drepturilor de proprietate intelectuală (DPI) ⁽³²⁾. Comunicările Comisiei privind *Identificarea și înlăturarea barierelor din cadrul pieței unice* ⁽³³⁾ și *Planul de acțiune pentru asigurarea respectării normelor privind piața unică* ⁽³⁴⁾ oferă, de asemenea, informații cu privire la importanța unor sisteme de justiție eficiente pentru funcționarea pieței unice, în special pentru întreprinderi.

Cum susține Comisia punerea în aplicare a reformelor corespunzătoare în domeniul justiției prin intermediul asistenței tehnice?

Statele membre pot apela la asistența tehnică a Comisiei, disponibilă prin intermediul Direcției Generale Sprijin pentru Reforme Structurale (DG REFORM) în cadrul Instrumentului de sprijin tehnic (IST) ⁽³⁵⁾, cu un buget total de 864,4 milioane EUR pentru perioada 2021-2027. Începând din 2021, IST sprijină proiecte legate direct de eficacitatea justiției, cum ar fi digitalizarea justiției, reformele hărților judiciare sau îmbunătățirea accesului la justiție. IST vine și în completarea măsurilor propuse de Comisie pentru abordarea consecințelor economice ale pandemiei de COVID-19, și anume MRR, întrucât poate sprijini

http://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/bitstream/JRC104594/jrc104594_2017_the_judicial_system_and_economic_development_across_eu_member_states.pdf.

²⁹ Idem.

³⁰ *Effect of judicial independence on foreign direct investment in Eastern Europe and South Asia* („Efectul independenței justiției asupra investițiilor străine directe în Europa de Est și în Asia de Sud”), Bülent Dogru, 2012, Arhiva MPRA (Munich Personal RePEc Archive): https://mpra.ub.uni-muenchen.de/40471/1/MPRA_paper_40322.pdf. Statele membre ale UE incluse în studiu au fost: BG, HR, CZ, EE, HU, LV, LT, RO, SK și SI.

³¹ The Economist Intelligence Unit, *Risk and Return – Foreign Direct Investment and the Rule of Law* („Riscuri și câștiguri: investițiile străine directe și statul de drept”), 2015 http://www.biicl.org/documents/625_d4_fdi_main_report.pdf, p. 22.

³² Oficiul Uniunii Europene pentru Proprietate Intelectuală (EUIPO), tabloul de bord pe anul 2016 privind proprietatea intelectuală (PI) a IMM-urilor: https://euipo.europa.eu/tunnel-web/secure/webdav/guest/document_library/observatory/documents/sme_scoreboard_study_2016/Executive-summary_en.pdf.

³³ COM(2020) 93 final și SWD(2020) 54 final.

³⁴ Comunicare a Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor intitulată *Plan de acțiune pe termen lung pentru o mai bună implementare și asigurare a respectării normelor privind piața unică*, COM(2020) 94 final; a se vedea în special acțiunile 4, 6 și 18.

³⁵ https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/funding-opportunities/funding-programmes/overview-funding-programmes/structural-reform-support-programme-srsp_ro.

Regulamentul privind IST a fost adoptat în martie 2021. Potrivit articolului 5, scopul său este de a sprijini: „...reforma instituțională și funcționarea eficientă și orientată spre servicii a administrației publice și a guvernării electronice, simplificarea normelor și a procedurilor, auditarea, creșterea capacității de absorbție a fondurilor din partea Uniunii, promovarea cooperării administrative, **respectarea statului de drept, reforma sistemului de justiție**, consolidarea capacităților autorităților de concurență și antitrust, consolidarea controlului financiar și consolidarea luptei împotriva fraudei, a corupției și a spălării banilor” (subliniere adăugată).

statele membre în ceea ce privește pregătirea și punerea în aplicare a planurilor lor de redresare și reziliență. Planurile de redresare și reziliență includ, printre altele, acțiuni legate de eficientizarea justiției: digitalizarea justiției, reducerea stocului de cauze restante și îmbunătățirea gestionării instanțelor și a cauzelor.

Cum sprijină programul „Justiție” eficacitatea sistemelor de justiție?

Cu un buget total de 305 milioane EUR pentru perioada 2021-2027, programul „Justiție” sprijină dezvoltarea în continuare a spațiului european de justiție bazat pe statul de drept, inclusiv independența, calitatea și eficiența sistemului de justiție, precum și pe recunoașterea și încrederea reciprocă și cooperarea judiciară. În 2021, aproximativ 45,3 milioane EUR au fost alocate pentru finanțarea proiectelor și a altor activități în cadrul celor trei obiective specifice ale programului:

- 12,2 milioane EUR au fost alocate pentru a promova cooperarea judiciară în materie civilă și penală și pentru a contribui la aplicarea instrumentelor UE în mod eficace și coerent și la asigurarea respectării acestora, precum și la sprijinirea statelor membre pentru conectarea lor la sistemul ECRIS-TCN;
- 17,7 milioane EUR au fost alocate pentru a sprijini formarea profesioniștilor din domeniul justiției cu privire la dreptul civil, penal și al drepturilor fundamentale ale UE, la sistemele juridice ale statelor membre și la statul de drept;
- 15,4 milioane EUR au fost alocate pentru a sprijini dezvoltarea și utilizarea instrumentelor digitale, asigurând complementaritatea cu programul Europa digitală, precum și întreținerea și extinderea portalului e-justiție.

De ce monitorizează Comisia digitalizarea sistemelor naționale de justiție?

Digitalizarea justiției este elementul esențial pentru creșterea eficacității sistemelor de justiție și reprezintă un instrument extrem de eficient de îmbunătățire și facilitare a accesului la justiție. Pandemia de COVID-19 a adus în prim-plan necesitatea accelerării de către statele membre a reformelor de modernizare în acest domeniu.

Începând din 2013, tabloul de bord privind justiția în UE a inclus anumite informații comparative cu privire la digitalizarea justiției în statele membre, de exemplu în domenii precum accesul online la hotărârile judecătorești sau depunerea și urmărirea online a acțiunilor.

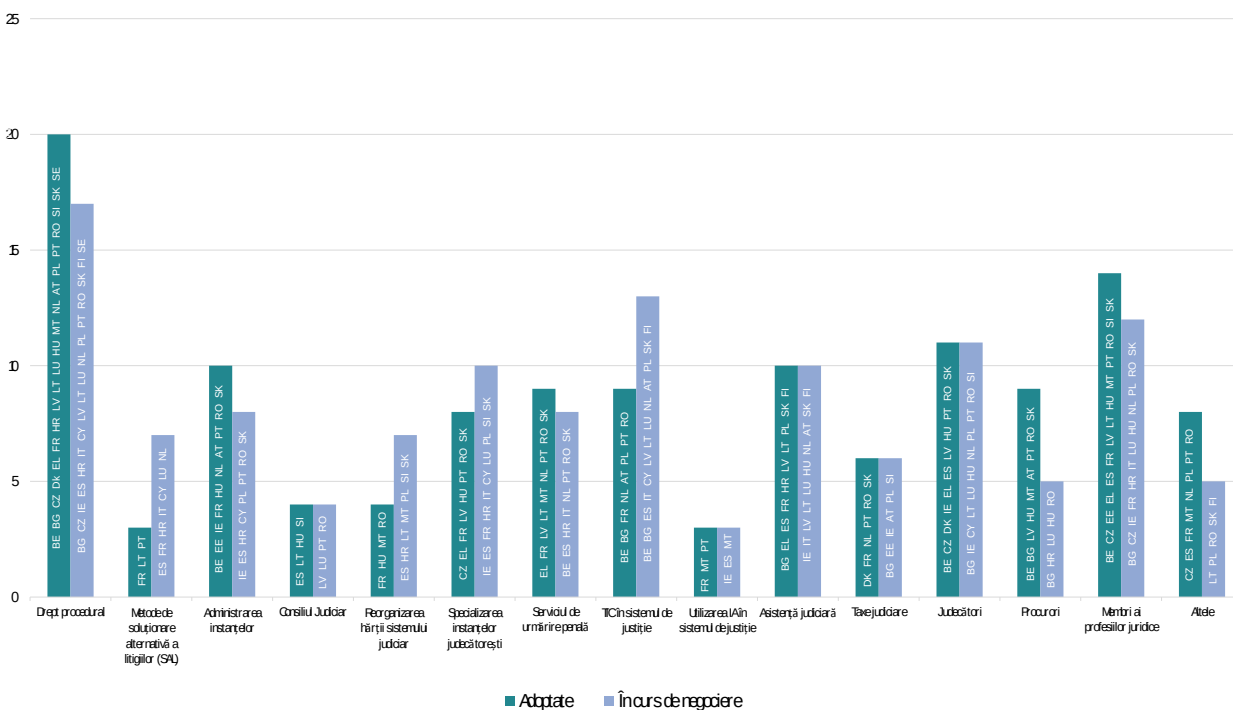
Comunicarea Comisiei privind *digitalizarea justiției în Uniunea Europeană – O panoplie de posibilități* ⁽³⁶⁾, adoptată în decembrie 2020, prezintă o strategie menită să îmbunătățească accesul la justiție și funcționarea eficace a sistemelor de justiție prin utilizarea tehnologiei. După cum s-a subliniat în comunicare, o serie de indicatori suplimentari au fost incluși în tabloul de bord privind justiția în Uniunea Europeană începând cu 2021. Scopul este de a asigura o monitorizare cuprinzătoare, aprofundată și promptă a domeniilor în care s-au înregistrat progrese și a dificultăților întâmpinate de statele membre în contextul eforturilor de digitalizare a sistemelor lor de justiție.

2. CONTEXTUL: EVOLUȚII ALE REFORMELOR JUSTIȚIEI ÎN 2021

În 2021, un număr mare de state membre și-au continuat eforturile de îmbunătățire a eficienței sistemelor lor de justiție. Figura 1 prezintă o imagine de ansamblu actualizată a măsurilor adoptate și planificate în mai multe domenii operaționale ale sistemelor de justiție din statele membre implicate în reformarea sistemelor lor de justiție.

³⁶ COM(2020) 710 final.

Figura 1: Activitatea legislativă și de reglementare cu privire la sistemele de justiție în 2021 (măsuri adoptate/inițiative în curs de negociere în fiecare stat membru) [sursa: Comisia Europeană ⁽³⁷⁾]

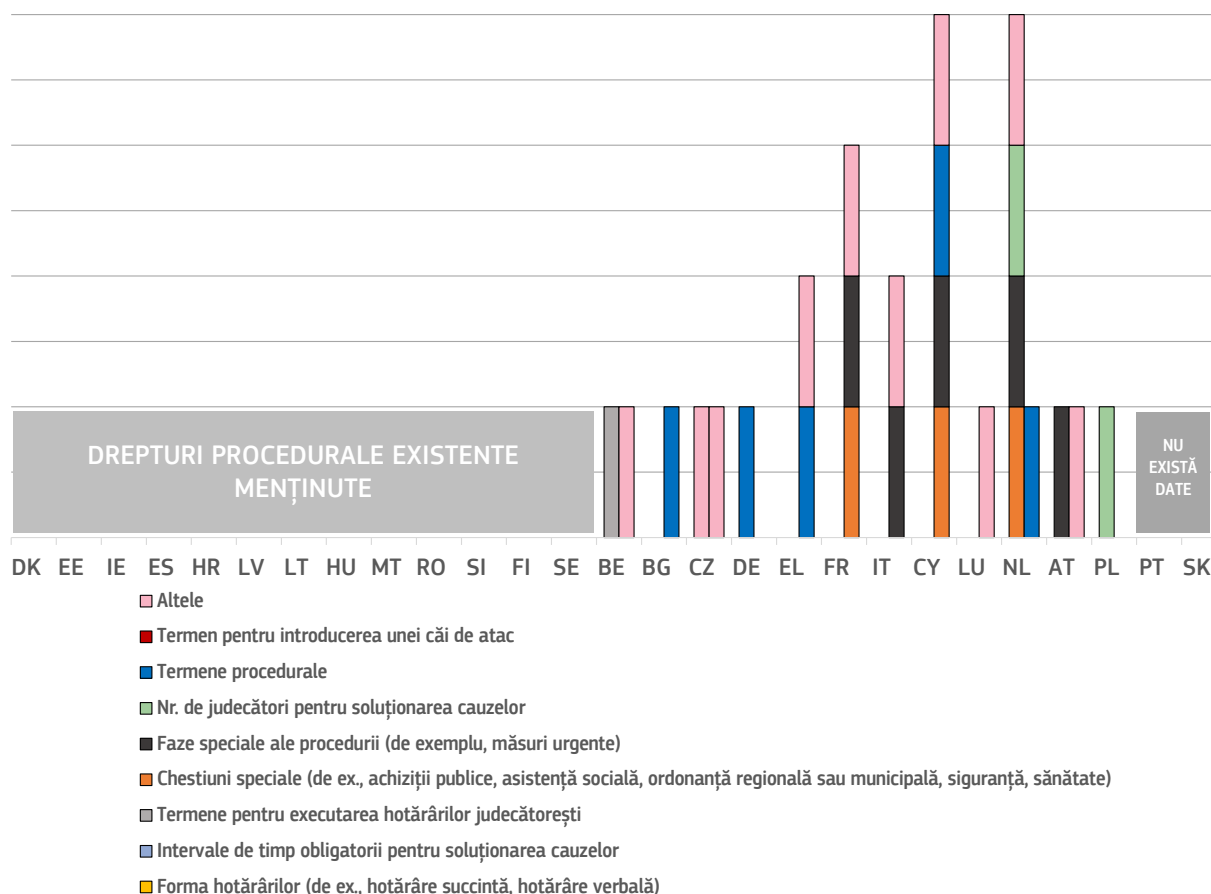
În 2021, dreptul procedural a continuat să reprezinte un domeniu de interes deosebit în multe state membre, cu un volum semnificativ de activități legislative în curs de desfășurare sau planificate. Volumul activităților legate de reformele privind statutul judecătorilor și de normele pentru membrii profesiilor juridice a fost, de asemenea, semnificativ. O serie de state membre erau în curs de a introduce acte legislative privind utilizarea tehnologiei informației și comunicațiilor (TIC) în cadrul sistemelor lor judiciare. Ritmul susținut înregistrat în anii precedenți privind adoptarea măsurilor în domeniul administrării instanțelor a continuat în 2021. Unele state membre utilizează deja în mod activ sau plănuiesc să utilizeze inteligența artificială în cadrul sistemelor lor de justiție. Imaginea de ansamblu confirmă observația potrivit căreia reformele justiției necesită timp – uneori câțiva ani – de la anunțarea lor și până la adoptarea măsurilor legislative și de reglementare, respectiv până la punerea în aplicare a acestora.

Pandemia de COVID-19 a creat, de asemenea, noi provocări care au evidențiat importanța accelerării reformelor pentru digitalizarea sistemului judiciar. În acest context, o serie de state membre au adoptat noi măsuri pentru a asigura funcționarea permanentă a instanțelor, garantând în același timp accesul continuu și facil la justiție pentru toți, în special prin adaptarea normelor procedurale. Asociația Consiliilor de Stat și a Jurisdicțiilor Administrative Supreme din Uniunea

³⁷ Aceste informații au fost colectate în cooperare cu Grupul de persoane de contact pentru sistemele de justiție naționale și acoperă 26 de state membre. DE a explicat faptul că există o serie de reforme judiciare în curs, domeniul de aplicare și amploarea procesului de reformă putând varia însă în cele 16 landuri.

Europeană (ACA-Europe) a elaborat un chestionar care examinează impactul pandemiei de COVID-19 asupra activității profesionale a instanțelor supreme. Printre respondenți s-au numărat Curțile Administrative Supreme și Curțile Supreme [membri ai Rețelei președinților Curților Supreme de Justiție ale UE (NPSJC)]. Fără a analiza măsurile de fond adoptate pentru a face față pandemiei de COVID-19, figura 2 prezintă o imagine de ansamblu actualizată a modificărilor aduse dreptului procedural adoptate de statele membre pentru a facilita funcțiile judiciare ale instanțelor, fie prin noi acte legislative, hotărâri ale Curții Supreme, regulamente sau practici ale instanțelor.

Figura 2: Modificări ale normelor procedurale adoptate la nivelul curților supreme din cauza pandemiei de COVID-19 [sursa: ACA-Europe și NPSJC ⁽³⁸⁾]

(*) Datele vizează perioada cuprinsă între decembrie 2020 și decembrie 2021. Pentru fiecare stat membru, coloana din stânga prezintă practicile Curților Supreme, iar coloana din dreapta prezintă practicile Curților Administrative Supreme (coloana marcată cu litera „A”). Statele membre sunt prezentate în ordinea alfabetică a denumirii lor

³⁸ Acest grafic a fost realizat pe baza a două chestionare, unul furnizat de Asociația Consiliilor de Stat și a Jurisdicțiilor Administrative Supreme din Uniunea Europeană (ACA-Europe) și unul de Rețeaua președinților Curților Supreme de Justiție ale UE (NPSJC). În cazul anumitor state membre, graficul prezintă o singură coloană. În aceste cazuri, fie nu există o Curte Administrativă Supremă, fie nu au fost furnizate răspunsuri la sondajul transmis NPSJC.

geografice în limba de origine. BE: Raad van State/Conseil d'Etat (Consiliul de Stat) și Hof van Cassatie/Cour de Cassation (Curtea de Casație). BG: Върховен административен съд (Curtea Administrativă Supremă). CZ: Nejvyšší správní soud (Curtea Administrativă Supremă) și Nejvyšší soud (Curtea Supremă). DE: Bundesverwaltungsgericht (Curtea Administrativă Federală). EE: Riikohus (Curtea Supremă). IE: Chúirt Uachtarach (Curtea Supremă). EL: Συμβούλιο της Επικρατείας (Consiliul de Stat). ES: Tribunal Supremo (Curtea Supremă). FR: Conseil d'Etat (Consiliul de Stat), Cour de Cassation (Curtea de Casație). HR: Visoki upravni (Curtea Administrativă Supremă). IT: Consiglio de Stato (Consiliul de Stat). CY: Curtea Supremă. LV: Augstākā tiesa (Curtea Supremă de Justiție). LT: Vyriausiasis administracinis teismas (Curtea Administrativă Supremă). LU: Cour administrative (Curtea Administrativă) Cour de Cassation (Curtea Supremă). HU: Kúria (Curtea Supremă). MT: Curtea de Apel. NL: Hoge Raad (Curtea Supremă), Centrale Raad van Beroep (cea mai înaltă instanță administrativă care se ocupă de cauzele sociale), Raad van State (Consiliul de Stat). AT: Verwaltungsgerichtshof (Curtea Administrativă Supremă), Personalsenat (camera specială de evaluare) a instanței superioare, Oberster Gerichtshof (Curtea Supremă). PL: Naczelny Sąd Administracyjny (Curtea Administrativă Supremă). PT: Supremo Tribunal Administrativo (Curtea Administrativă Supremă). RO: Înalta Curte de Casație și Justiție (Curtea Supremă). SI: Vrhovno sodišče (Curtea Supremă). SK: Najvyšší súd (Curtea Supremă). FI: Korkein hallinto-oikeus (Curtea Administrativă Supremă). SE: Högsta förvaltningsdomstolen (Curtea Administrativă Supremă). Nu există date de la: BG: Върховен административен съд (Curtea Supremă); HR: Vrhovni sud (Curtea Supremă); IT: Corte Suprema di Cassazione (Curtea Supremă); SE: Högsta domstolen (Curtea Supremă).

3. PRINCIPALELE CONSTATĂRI ALE TABLOULUI DE BORD PRIVIND JUSTIȚIA ÎN UE PENTRU ANUL 2022

Eficiența, calitatea și independența sunt principalii parametri ai unui sistem de justiție eficace, iar tabloul de bord prezintă indicatori pentru toți acești trei parametri.

3.1. Eficiența sistemelor de justiție

Tabloul de bord prezintă indicatori pentru eficiența procedurilor în domeniile largi de drept civil, comercial și administrativ și în domenii specifice în care autoritățile administrative și instanțele judecătorești aplică dreptul Uniunii ⁽³⁹⁾.

Indicatorii de eficiență din 2020, în special numărul de cauze noi, rata de soluționare a cauzelor și durata lichidării stocului de cauze pendinte, au fost afectați de circumstanțele specifice legate de pandemia de COVID-19 în întreaga UE, care au afectat statele membre în moduri diferite (de exemplu, în ceea ce privește momentul apariției sau gravitatea) ⁽⁴⁰⁾.

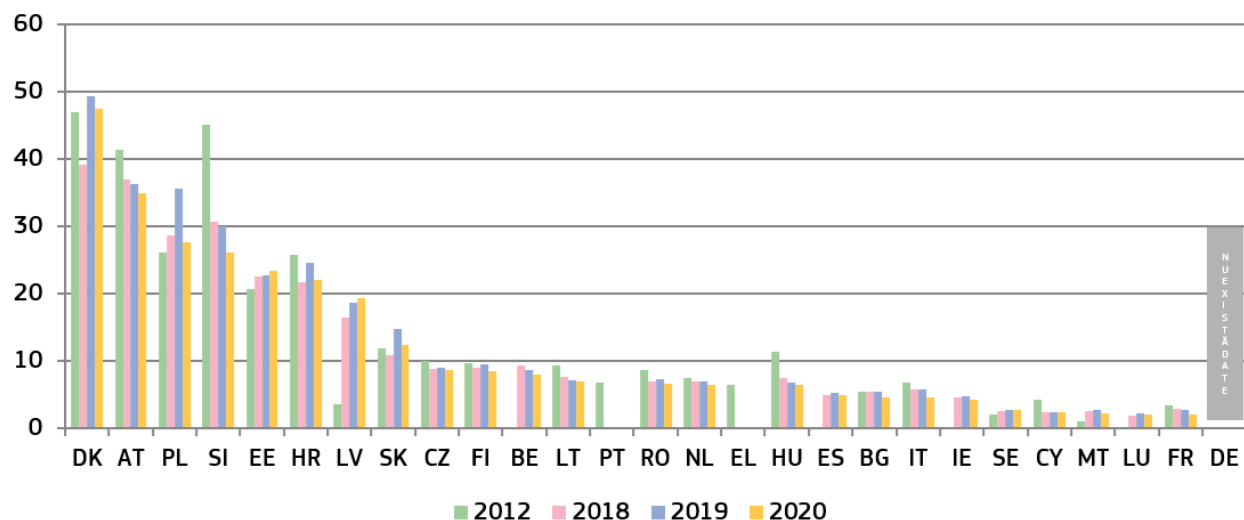
3.1.1. Evoluții în ceea ce privește volumul de cauze

Numărul de cauze din sistemele de justiție naționale a scăzut în mai multe state membre, comparativ cu anul precedent, în timp ce în altele a crescut sau a rămas stabil. În general, variază în continuare semnificativ de la un stat membru la altul (figura 3). Aceasta este o mărturie a cât de important este să se acorde în continuare atenție evoluției numărului de cauze în vederea asigurării eficacității sistemelor de justiție.

³⁹ Punerea în aplicare a hotărârilor judecătorești este, de asemenea, importantă pentru eficiența unui sistem de justiție. Cu toate acestea, în majoritatea statelor membre nu sunt disponibile date comparabile.

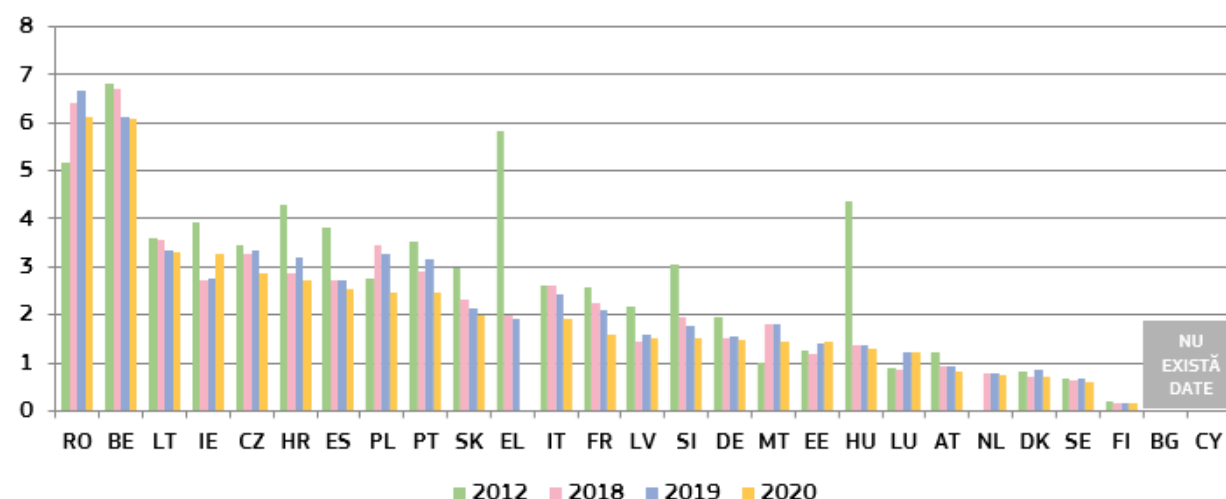
⁴⁰ În IT, încetinirea temporară a activității judiciare din cauza măsurilor restrictive stricte de combatere a pandemiei de COVID-19 a afectat durata lichidării stocului de cauze pendinte. Mai multe detalii privind situația fiecărui stat membru în parte sunt prezentate în studiul privind funcționarea sistemelor judiciare din statele membre ale UE în 2020 – profiluri de țară, realizat pentru Comisie de Secretariatul CEPEJ: https://ec.europa.eu/info/policies/justice-and-fundamental-rights/effective-justice/eu-justice-scoreboard_en.

Figura 3: Numărul de noi cauze civile, comerciale, de contencios administrativ și de altă natură în 2012, 2018-2020 (*) în prima instanță/la 100 de locuitori) [sursa: studiul CEPEJ ⁽⁴¹⁾]

(*) Conform metodologiei CEPEJ, această categorie include toate cauzele litigioase și nelitigioase civile și comerciale, cauzele nelitigioase privind cartea funciară și registrul comerțului, cauzele privind alte registre, alte cauze nelitigioase, cauzele de contencios administrativ și alte cauze non-penale.

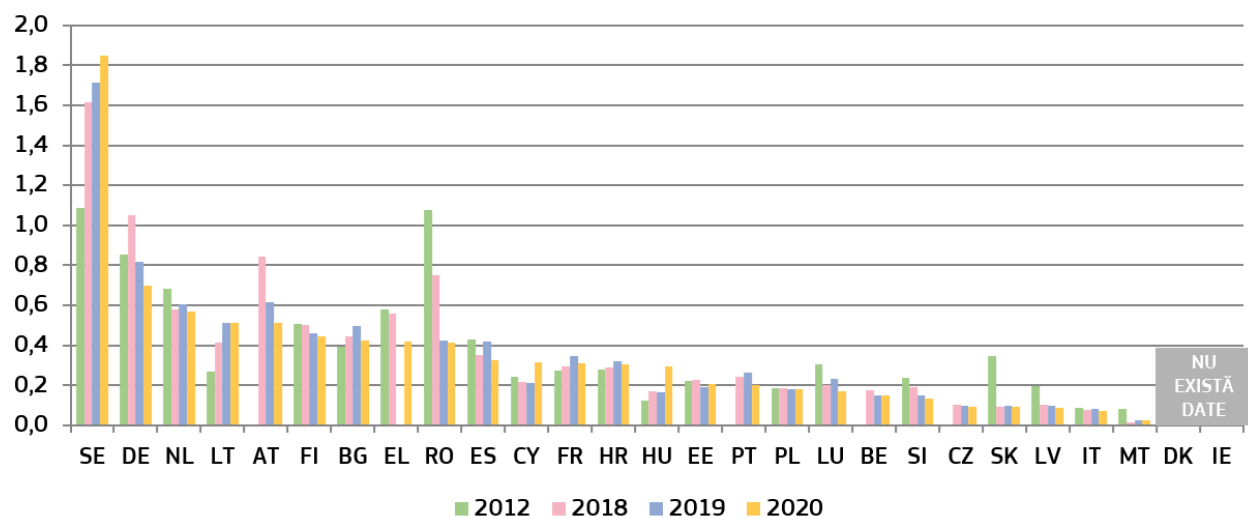
Figura 4: Numărul de noi cauze litigioase civile și comerciale în 2012, 2018-2020 (*) (în prima instanță/la 100 de locuitori) (sursa: studiul CEPEJ)

(*) Conform metodologiei CEPEJ, cauzele litigioase civile/comerciale se referă la litigii între părți, de exemplu litigiile legate de contracte. Cauzele civile/comerciale nelitigioase se referă la procedurile necontestate, de exemplu, ordine de plată necontestate. Au fost raportate modificări ale metodologiei în EL și SK. Datele pentru NL includ cauzele nelitigioase.

⁴¹ Studiul privind funcționarea sistemelor judiciare din statele membre ale UE în 2020, realizat pentru Comisie de Secretariatul CEPEJ: https://ec.europa.eu/info/strategy/justice-and-fundamental-rights/effective-justice/eu-justice-scoreboard_en.

Figura 5: Numărul de noi cauze de contencios administrativ în 2012, 2018-2020 (*) (în prima instanță/la 100 de locuitori) (sursa: studiul CEPEJ)

(*) Conform metodologiei CEPEJ, cauzele de contencios administrativ se referă la litigii între persoane fizice și autoritățile locale, regionale sau naționale. **DK** și **IE** nu înregistrează cauze de contencios administrativ separat. În 2018, în **RO** au fost eliminate din procedura judiciară unele proceduri administrative. Au fost raportate modificări ale metodologiei în **EL**, **SK** și **SE**. În **SE**, cauzele în domeniul migrației au fost incluse în cauzele de contencios administrativ (cu aplicare retroactivă pentru 2017).

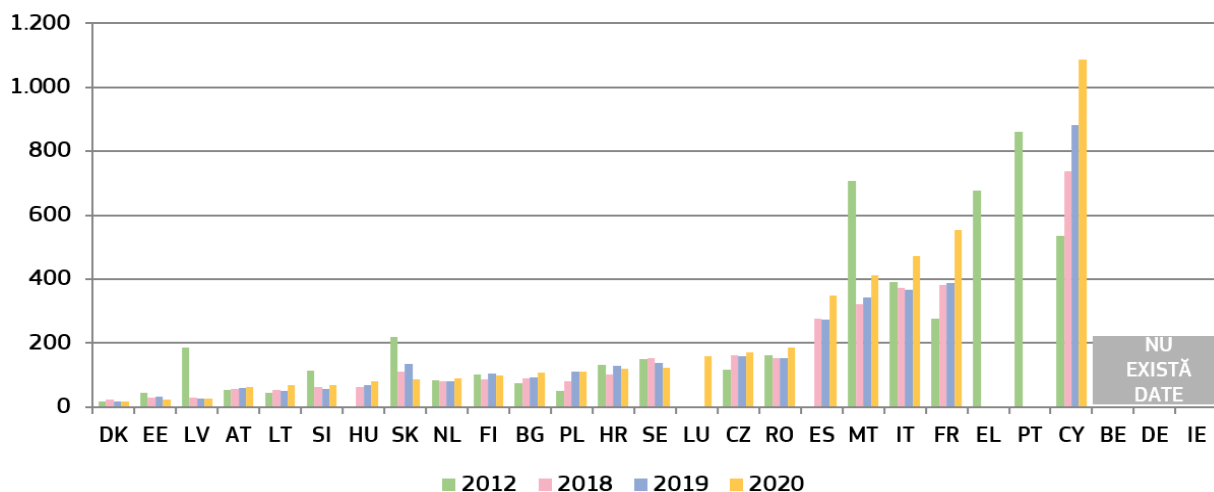
3.1.2. Date generale privind eficiența

Indicatorii referitori la eficiența procedurilor în domeniile ample ale dreptului civil, comercial și administrativ sunt: (i) durata estimată a procedurilor (durata lichidării stocului de cauze pendinte), (ii) rata de soluționare a cauzelor și (iii) numărul de cauze pendinte.

– Durata estimată a procedurilor –

Durata procedurilor reprezintă timpul (în zile) necesar, conform estimărilor, pentru soluționarea unei cauze în instanță, ceea ce înseamnă timpul necesar pentru ca organul jurisdicțional să pronunțe o hotărâre în primă instanță. Indicatorul „durata lichidării stocului de cauze pendinte” reprezintă numărul de cauze nesoluționate împărțit la numărul de cauze soluționate la sfârșitul anului înmulțit cu 365 (de zile) ⁽⁴²⁾. Acesta implică un calcul cantitativ, estimând timpul minim necesar unei instanțe pentru a soluționa o cauză, în condițiile curente de lucru. Cu cât este mai mare valoarea sa, cu atât este mai mare probabilitatea ca instanța să aibă nevoie de o durată mai mare de timp pentru a pronunța o decizie. Figurile se referă, în cea mai mare parte, la proceduri în primă instanță și compară, în cazul în care sunt disponibile, datele din 2012, 2018, 2019 și 2020 ⁽⁴³⁾. Figurile 8 și 10 ilustrează durata lichidării stocului de cauze pendinte în 2020 pentru cauzele litigioase civile și comerciale și cauzele de contencios administrativ de la toate instanțele judecătorești, în timp ce figura 24 ilustrează durata medie a procedurilor în cauze care au ca obiect spălarea banilor și care sunt judecate de instanțele de prim grad de jurisdicție.

Figura 6: Timpul estimat necesar pentru soluționarea cauzelor civile, comerciale, de contencios administrativ și de altă natură în 2012, 2018-2020 (*) (în prima instanță/în zile)
(sursa: studiul CEPEJ)

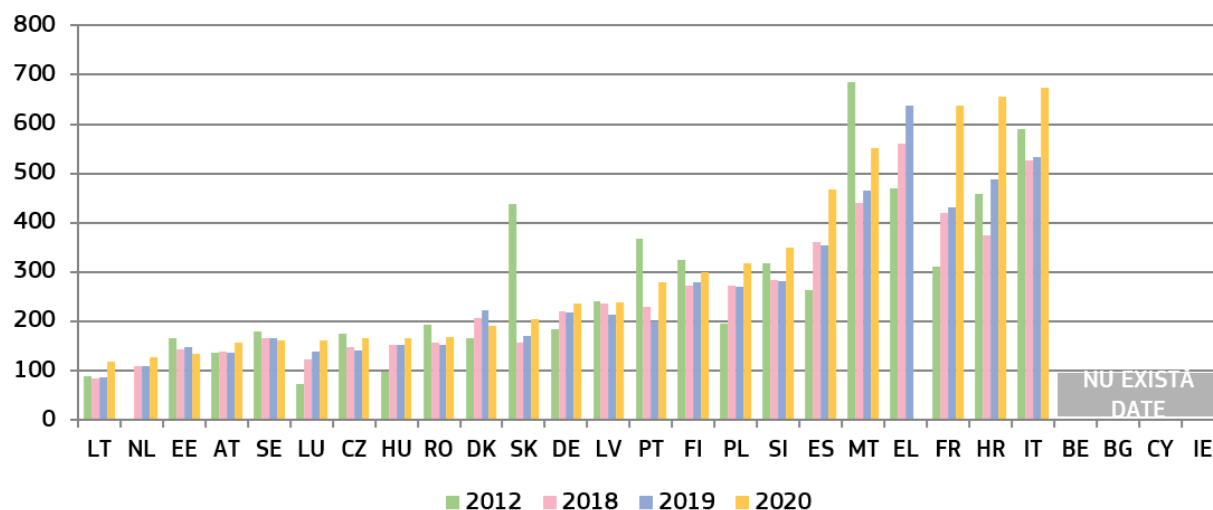
(*) Conform metodologiei CEPEJ, această categorie include toate cauzele litigioase și nelitigioase civile și comerciale, cauzele nelitigioase privind cartea funciară și registrul comerțului, cauzele privind alte registre, alte cauze nelitigioase, cauzele de contencios administrativ și alte cauze non-penale. Au fost raportate modificări ale metodologiei în SK. Cauzele pendinte includ toate instanțele din CZ și, până în 2016, din SK. LV: scăderea

⁴² Durata procedurilor, rata de soluționare a cauzelor și numărul de cauze pendinte sunt indicatori standard definiți de CEPEJ: http://www.coe.int/t/dghl/cooperation/cepej/evaluation/default_en.asp.

⁴³ Anii s-au ales astfel încât să se păstreze perspectiva de opt ani, anul 2012 fiind anul de referință, evitându-se totodată supraaglomerarea figurilor. Datele pentru 2010, 2013, 2014, 2015, 2016 și 2017 sunt disponibile în raportul CEPEJ.

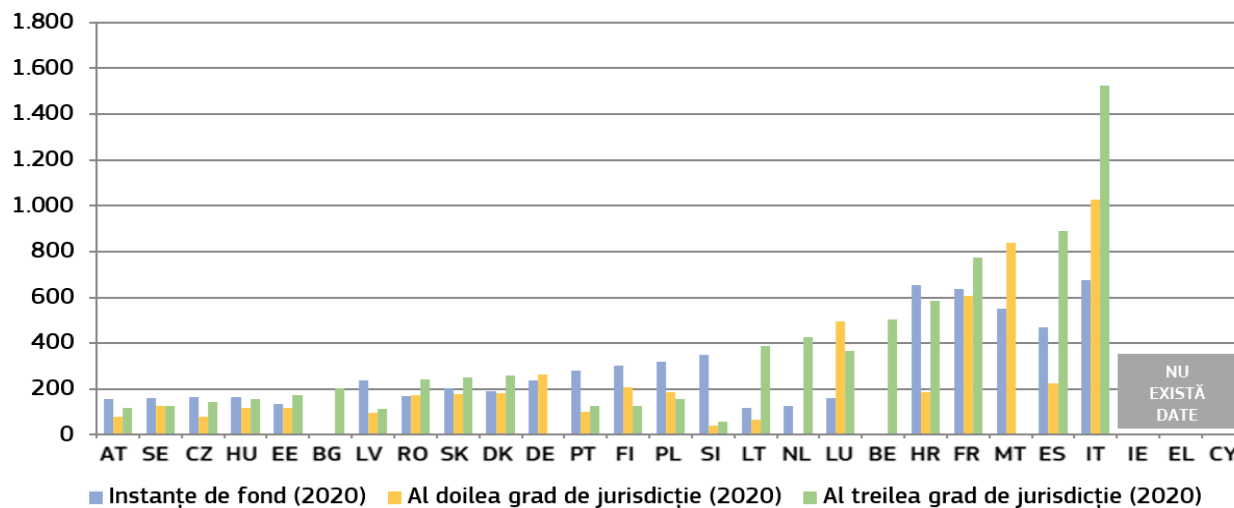
semnificativă se datorează reformei sistemului judiciar, verificărilor efectuate în vederea identificării erorilor și operațiunilor de curățare a datelor din sistemul informațional.

Figura 7: Timpul estimat necesar pentru soluționarea cauzelor litigioase civile și comerciale în primă instanță în 2012, 2018-2020 (*) (în prima instanță/în zile) (sursa: studiul CEPEJ)

(*) Conform metodologiei CEPEJ, cauzele litigioase civile/comerciale se referă la litigii între părți, de exemplu litigiile legate de contracte. Cauzele civile/comerciale nelitigioase se referă la procedurile necontestate, de exemplu, ordine de plată necontestate. Au fost raportate modificări ale metodologiei în **EL** și **SK**. Cauzele pendente includ toate instanțele din **CZ** și, până în 2016, din **SK**. **IT**: încetinirea temporară a activității judiciare din cauza măsurilor restrictive stricte de combatere a pandemiei de COVID-19 a afectat durata lichidării stocului de cauze pendente. Datele pentru **NL** includ cauzele nelitigioase.

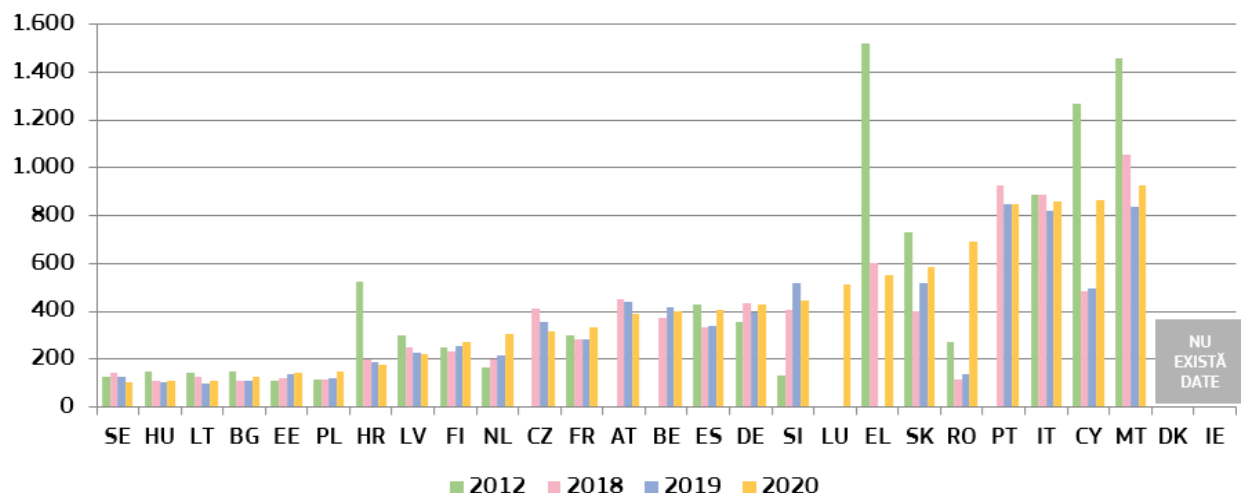
Figura 8: Timpul estimat necesar pentru soluționarea cauzelor litigioase civile și comerciale în toate instanțele de judecată în 2020 (*) (în prima, a doua și a treia instanță/în zile) (sursa: studiul CEPEJ)

(*) Ordinea este stabilită de instanța de judecată cu cea mai lungă durată a procedurilor din fiecare stat membru. Nu există date disponibile pentru tribunalele de primă și de a doua instanță din **BE** și **BG**, pentru tribunalele de a doua instanță din **NL**, pentru tribunalele de a doua și a treia instanță din **AT** sau pentru tribunalele de a treia instanță din **DE** și **HR**. Nu există tribunale de a treia instanță în **DE** și **MT**. **IT**: încetinirea temporară a activității

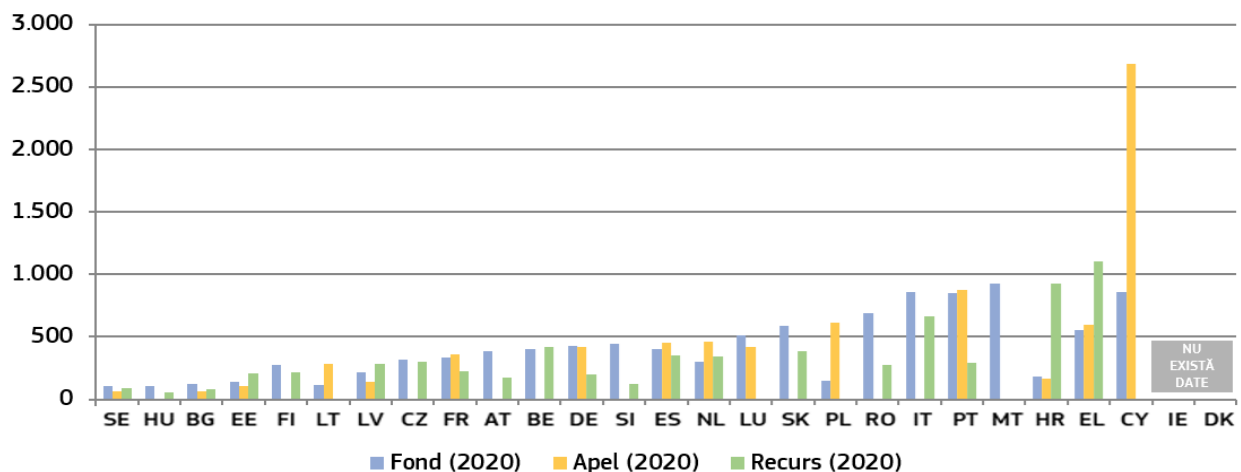
judiciare din cauza măsurilor restrictive stricte de combatere a pandemiei de COVID-19 a afectat durata lichidării stocului de cauze pendinte. Accesul la un tribunal de a treia instanță poate fi limitat în unele state membre.

Figura 9: Timpul estimat necesar pentru soluționarea cauzelor de contencios administrativ în primă instanță în 2012, 2018-2020 (*) (în prima instanță/în zile) (sursa: studiul CEPEJ)

(*) Cauzele de contencios administrativ se referă la litigii între persoane fizice și autoritățile locale, regionale sau naționale, conform metodologiei CEPEJ. Au fost raportate modificări ale metodologiei în EL și SK. Cauzele pendinte includ toate instanțele din CZ și, până în 2016, din SK. DK și IE nu înregistrează cauze de contencios administrativ separat. CY: în 2018, numărul cauzelor soluționate a crescut deoarece cauzele au fost judecate împreună, 2 724 de cauze consolidate au fost retrase, iar în 2015 a fost înființată o instanță de contencios administrativ.

Figura 10: Timpul estimat necesar pentru soluționarea cauzelor de contencios administrativ în toate instanțele de judecată în 2020 (*) (în prima și, după caz, a doua și a treia instanță/în zile) (sursa: studiul CEPEJ)

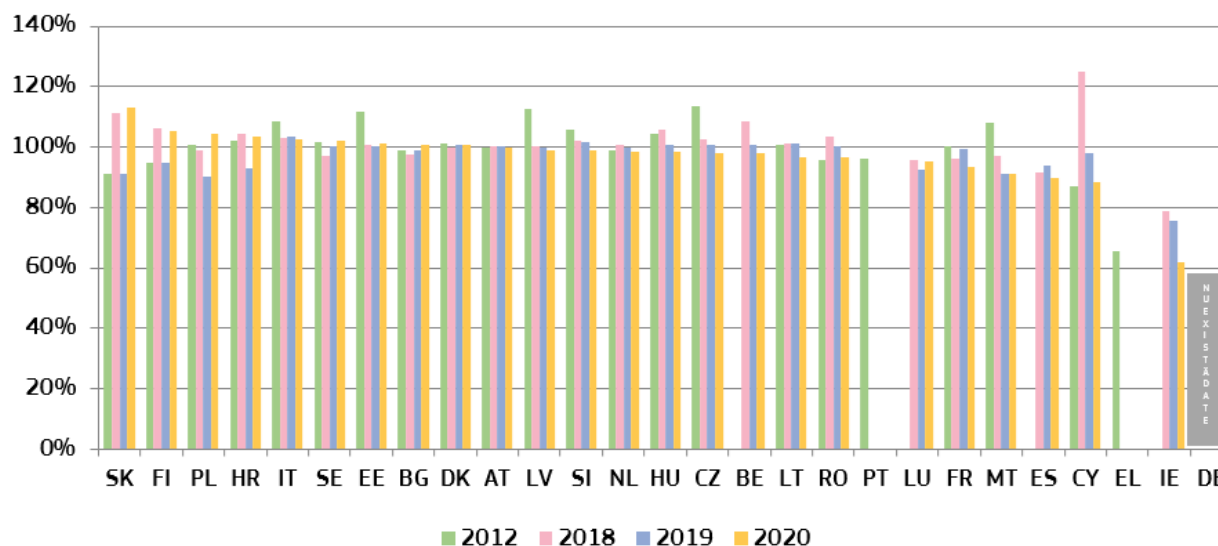

(*) Ordinea este stabilită de instanța de judecată cu cea mai lungă durată a procedurilor din fiecare stat membru. Nu există date disponibile pentru tribunalele de a doua instanță din BE, CZ, HU, MT, AT, RO, SI, SK și FI, pentru tribunalele de a treia instanță din CY, LT, LU, MT și PL. Curtea supremă sau o altă instanță supremă reprezintă singura instanță de apel din CZ, IT, CY, AT, SI și FI. Nu există tribunal de a treia instanță pentru aceste tipuri de cauze în HR, LT, LU și MT. Cea mai înaltă instanță administrativă este prima și singura instanță pentru anumite cauze în BE. Accesul la tribunalele de a treia instanță poate fi limitat în unele state membre. DK și IE nu înregistrează cauze de contencios administrativ separat.

– Rata de soluționare a cauzelor –

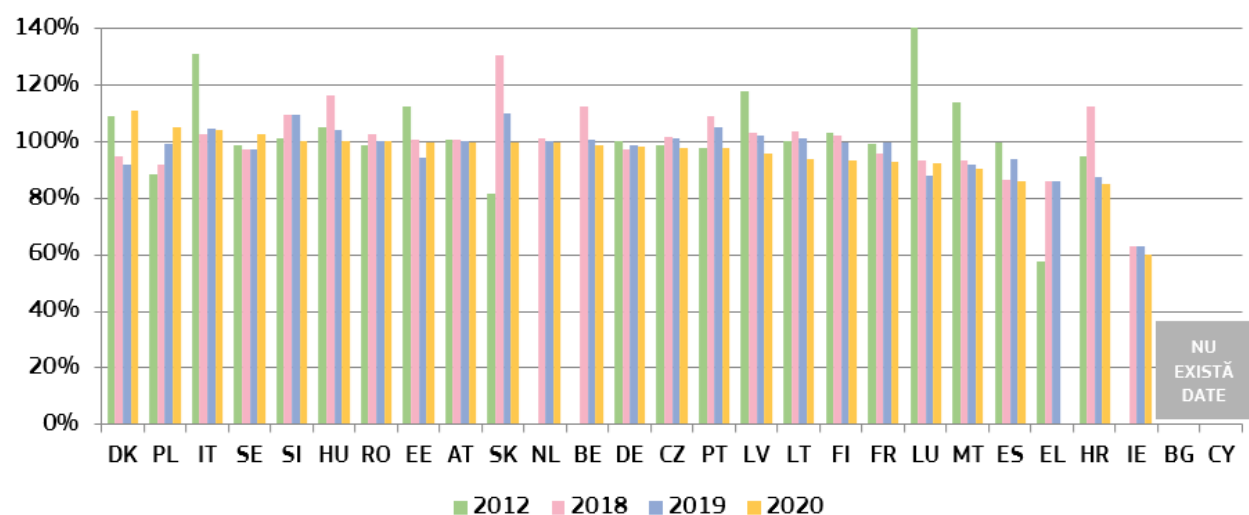
Rata de soluționare a cauzelor este raportul dintre numărul de cauze soluționate și numărul de cauze noi. Indicatorul măsoară capacitatea unei instanței de a face față volumului de cauze noi. Atunci când rata de soluționare a cauzelor este de aproximativ 100 % sau mai mare înseamnă că sistemul de justiție este capabil să soluționeze cel puțin la fel de multe cauze ca numărul de cauze noi. Atunci când rata de soluționare a cauzelor este mai mică de 100 %, acest lucru înseamnă că instanțele soluționează mai puține cauze decât numărul de cauze noi.

Figura 11: Rata de soluționare a cauzelor civile, comerciale, de contencios administrativ și de altă natură în 2012, 2018-2020 (*) (în prima instanță/în % – valorile mai mari de 100 % indică faptul că numărul de cauze soluționate depășește numărul de cauze noi, în timp ce valorile mai mici de 100 % indică faptul că numărul de cauze soluționate este mai mic decât numărul de cauze noi) (sursa: studiul CEPEJ)

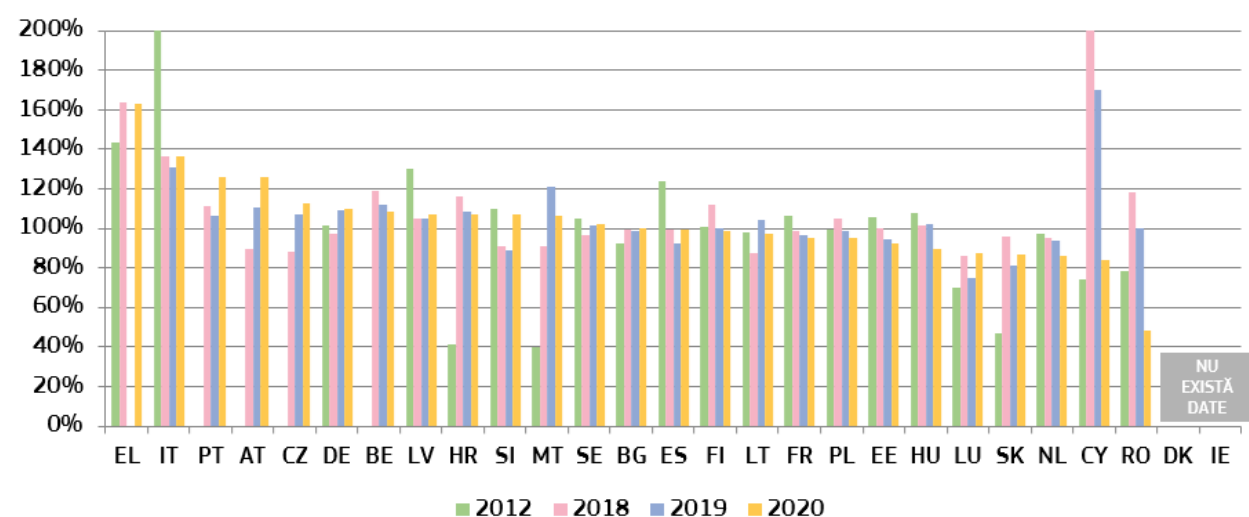
(*) Conform metodologiei CEPEJ, această categorie include toate cauzele litigioase și nelitigioase civile și comerciale, cauzele nelitigioase privind cartea funciară și registrul comerțului, cauzele privind alte registre, alte cauze nelitigioase, cauzele de contencios administrativ și alte cauze non-penale. Au fost raportate modificări ale metodologiei în SK. IE: este de așteptat ca numărul de cauze soluționate să fie subraportat din cauza metodologiei. IT: în 2013 a fost introdusă o nouă clasificare a cauzelor civile.

Figura 12: Rata de soluționare a cauzelor litigioase civile și comerciale în 2012, 2018-2020
 (*) (în prima instanță/în %) (sursa: studiul CEPEJ)

(*) Au fost raportate modificări ale metodologiei în **EL** și **SK**. **IE**: este de așteptat ca numărul de cauze soluționate să fie subraportat din cauza metodologiei. **IT**: în 2013 a fost introdusă o nouă clasificare a cauzelor civile. Datele pentru **NL** includ cauzele nelitigioase.

Figura 13: Rata de soluționare a cauzelor de contencios administrativ în 2012, 2018-2020
 (*) (în prima instanță/în %) (sursa: studiul CEPEJ)

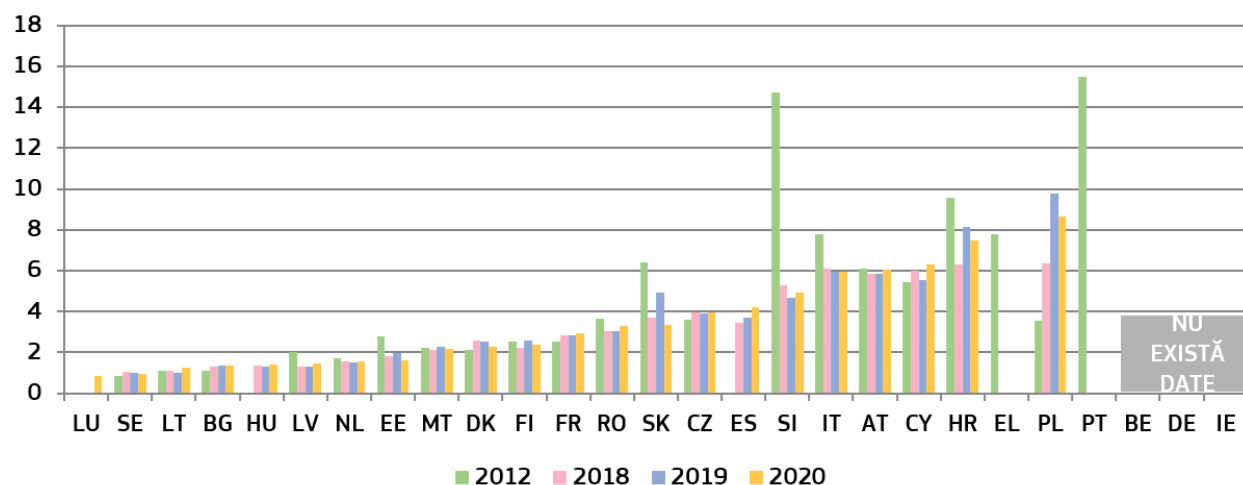

(*) Valorile anterioare pentru unele state membre au fost reduse în scopuri de prezentare (**CY** în 2018 = 219 %; **IT** în 2012 = 279,8 %); Au fost raportate modificări ale metodologiei în **EL** și **SK**. **DK** și **IE** nu înregistrează cauzele de contencios administrativ separat. În **CY**, numărul cauzelor soluționate a crescut deoarece cauzele au fost judecate împreună, 2 724 de cauze consolidate au fost retrase, iar în 2015 a fost înființată o instanță de contencios administrativ.

– Cauzele pendinte –

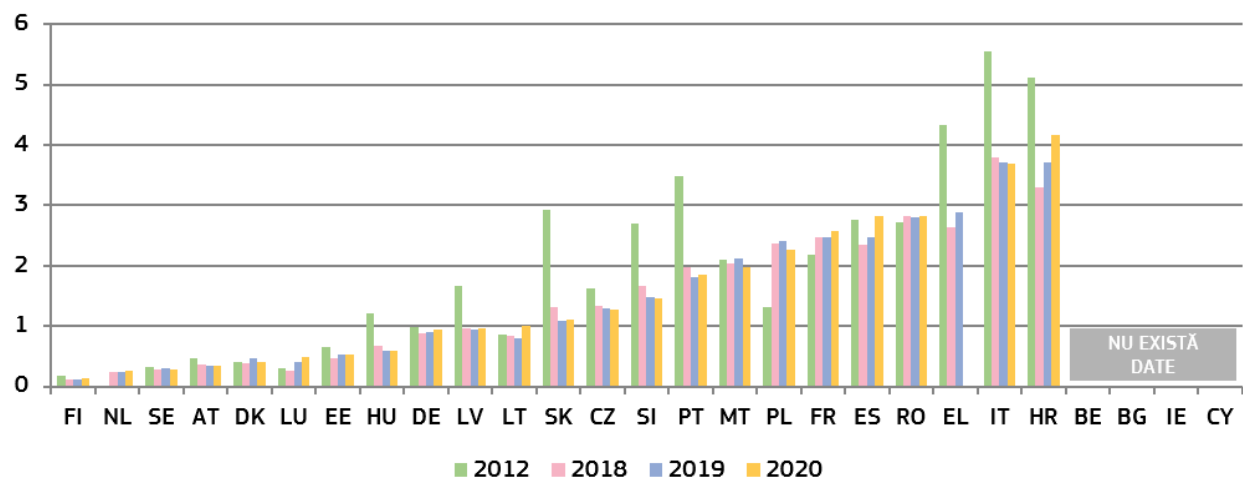
Numărul de cauze pendinte reprezintă numărul de cauze care se află încă în curs de soluționare la sfârșitul unui exercițiu. De asemenea, afectează durata lichidării stocului de cauze pendinte.

Figura 14: Numărul de cauze civile, comerciale, de contencios administrativ și de altă natură pendinte în 2012, 2018-2020 (*) (în prima instanță/la 100 de locuitori) (sursa: studiul CEPEJ)

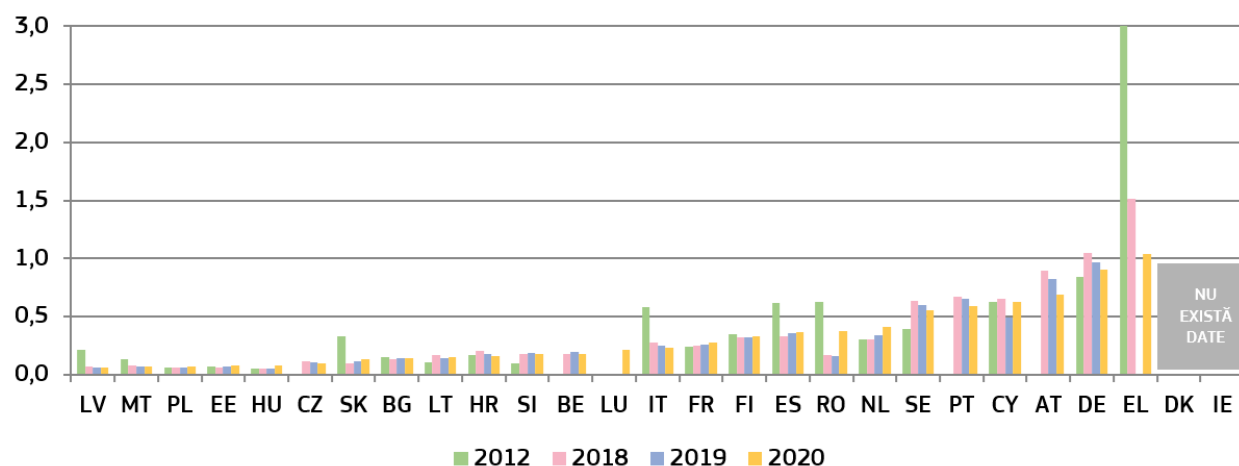
(*) Conform metodologiei CEPEJ, această categorie include toate cauzele litigioase și nelitigioase civile și comerciale, cauzele nelitigioase privind cartea funciară și registrul comerțului, cauzele privind alte registre, alte cauze nelitigioase, cauzele de contencios administrativ și alte cauze non-penale. Au fost raportate modificări ale metodologiei în SK. Cauzele pendinte includ toate instanțele din CZ și, până în 2016, din SK. IT: în 2013 a fost introdusă o nouă clasificare a cauzelor civile.

Figura 15: Numărul de cauze litigioase civile și comerciale pendinte în 2012, 2018-2020 (*) (în prima instanță/la 100 de locuitori) (sursa: studiul CEPEJ)

(*) Au fost raportate modificări ale metodologiei în EL și SK. Cauzele pendinte includ toate instanțele din CZ și, până în 2016, din SK. IT: în 2013 a fost introdusă o nouă clasificare a cauzelor civile. Datele pentru NL includ cauzele nelitigioase.

Figura 16: Numărul de cauze de contencios administrativ pendinte în 2012, 2018-2020 (*)
(în prima instanță/la 100 de locuitori) (sursa: studiul CEPEJ)

(*) Valorile anterioare pentru unele state membre au fost reduse în scopuri de prezentare (EL în 2012 = 3,5). Au fost raportate modificări ale metodologiei în EL și SK. Cauzele pendinte includ toate instanțele din CZ și, până în 2016, din SK. DK și IE nu înregistrează cauzele de contencios administrativ separat.

3.1.3. Eficiența în domenii specifice ale dreptului Uniunii

Prezenta secțiune completează datele generale privind eficiența sistemelor de justiție și prezintă durata medie a procedurilor ⁽⁴⁴⁾ în domenii specifice ale dreptului Uniunii. Tabloul de bord pentru 2022 se bazează pe date anterioare privind domeniile concurenței, comunicațiilor electronice, mărcii UE, protecției consumatorilor și combaterii spălării banilor. Cele patru domenii au fost selectate datorită relevanței lor pentru piața unică și mediul de afaceri. În plus, această ediție oferă o imagine de ansamblu mai amplă asupra eficienței autorităților administrative: două noi figuri privind domeniul concurenței și al comunicațiilor electronice completează aceste date privind protecția consumatorilor. În general, întârzierile importante înregistrate în procedurile judiciare și administrative pot avea efecte negative asupra asigurării respectării drepturilor care decurg din dreptul Uniunii, de exemplu atunci când nu mai sunt disponibile căi de atac adecvate sau când se produc daune financiare importante care devin nerecuperabile. Cu precădere în cazul întreprinderilor, întârzierile administrative și incertitudinea în unele cazuri pot conduce la costuri semnificative și pot submina investițiile planificate sau existente ⁽⁴⁵⁾.

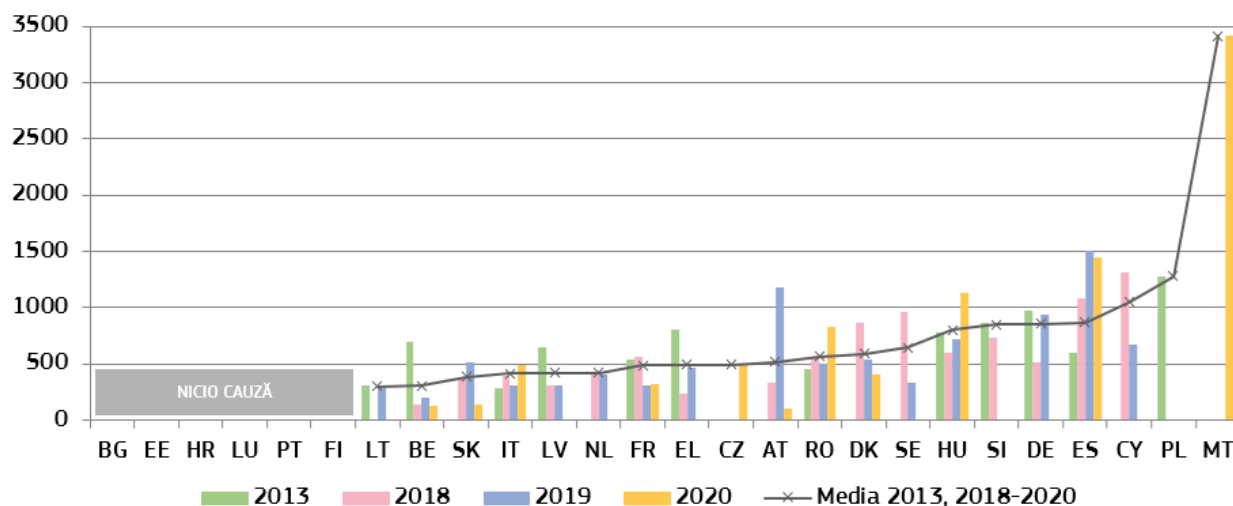
⁴⁴ Durata procedurilor în domenii specifice se calculează în zile calendaristice, începând din ziua în care s-a introdus o acțiune sau o cale de atac în instanță (sau începând din ziua în care punerea sub acuzare a devenit definitivă) până în ziua în care instanța a adoptat o hotărâre (figurile 16-21). Valorile sunt clasificate după media ponderată a datelor pentru anii 2013 și 2018-2020, în cazul figurilor 16-18, pentru anii 2013, 2018, 2019 și 2020, în cazul figurii 19, și pentru anii 2014 și 2018-2020, în cazul figurilor 20 și 21. În cazul în care datele nu au fost disponibile pentru toți anii, media reflectă datele disponibile, calculate pe baza tuturor cauzelor, a unui eșantion de cauze sau a estimărilor.

⁴⁵ Figura 18 privind „Menținerea și extinderea investițiilor străine directe, riscuri politice și răspunsuri politice”, 2019, Grupul Băncii Mondiale.

– Concurența –

Aplicarea eficientă a dreptului concurenței este esențială pentru un mediu de afaceri atractiv, deoarece asigură condiții de concurență echitabile pentru întreprinderi. Aceasta încurajează dezvoltarea inițiativelor de afaceri și creșterea eficienței, le permite consumatorilor să beneficieze de o ofertă mai largă și contribuie la reducerea prețurilor și la îmbunătățirea calității. Figura 17 prezintă durata medie a procedurilor împotriva deciziilor autorităților naționale din domeniul concurenței care pun în aplicare articolele 101 și 102 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene (TFUE) ⁽⁴⁶⁾. Figura 18 prezintă durata medie a procedurilor desfășurate în fața autorităților naționale din domeniul concurenței care pun în aplicare articolele 101 și 102 din TFUE.

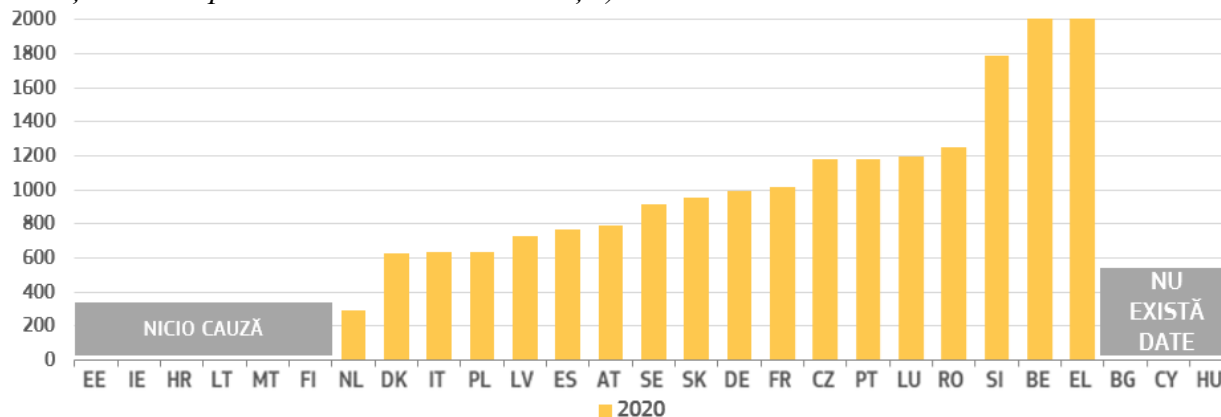
Figura 17: Concurență: durata medie a procedurilor de control judiciar în 2013, 2018-2020
(*) (în prima instanță/în zile) (sursa: Comisia Europeană împreună cu Rețeaua europeană în domeniul concurenței)

(*) **IE** și **AT**: scenariul nu se aplică deoarece autoritățile nu sunt competente să ia deciziile respective. **AT**: datele includ cauzele soluționate de instanța competentă în materie de înțelegeri care implică o încălcare a articolelor 101 și 102 din TFUE, dar nu se bazează pe căile de atac introduse împotriva autorității naționale în domeniul concurenței. O estimare a duratei a fost utilizată în **IT**. O coloană incompletată poate indica faptul că statul membru nu a raportat nicio cauză pentru anul respectiv. Numărul cauzelor este scăzut (sub cinci pe an) în multe state membre. Aceasta poate face ca datele anuale să depindă de o cauză cu o durată deosebit de îndelungată sau deosebit de scurtă (de exemplu, aceasta este situația MT unde a existat o singură cauză).

⁴⁶ A se vedea <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:12012E/TXT&from=EN> și Regulamentul (CE) nr. 1/2003 al Consiliului din 16 decembrie 2002 privind punerea în aplicare a normelor de concurență prevăzute la articolele 81 și 82 din tratat (Text cu relevanță pentru SEE), JO L 1, 4.1.2003, p. 1, în special articolele 3 și 5.

Figura 18: Concurență: durata medie a procedurilor desfășurate în fața autorităților naționale din domeniul concurenței în 2020 (*) (în zile) (sursa: Comisia Europeană împreună cu Rețeaua europeană în domeniul concurenței)

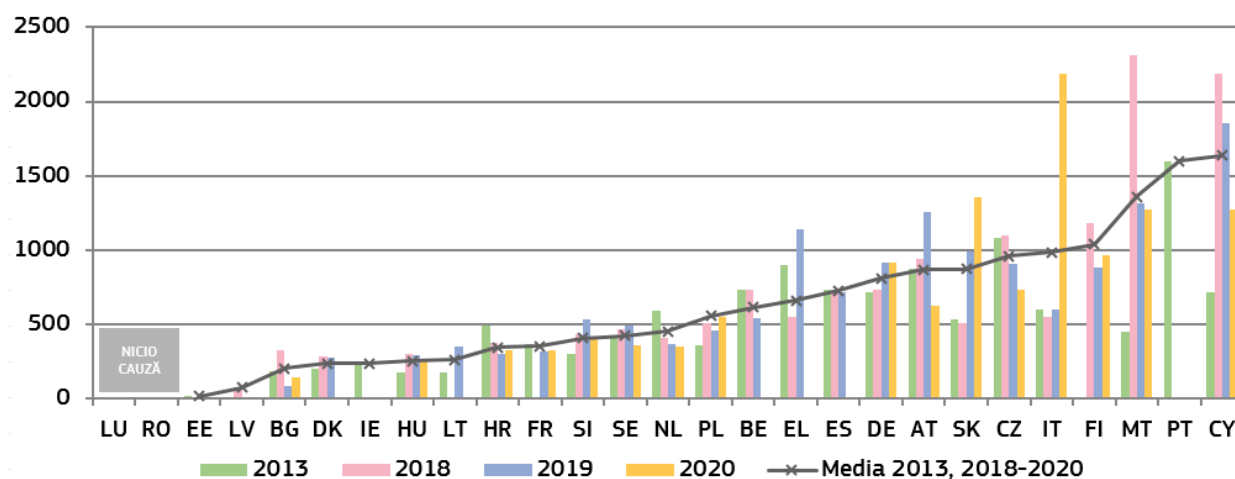
(*) În unele state membre, numărul cauzelor este limitat. **BE:** datele includ o decizie privind carturile – 1 045 de zile și cinci măsuri provizorii. Durata medie totală a tuturor celor șase proceduri – 2 015 zile. **IT:** Procedura 1833 – „Gare Consip per acquisizione beni e servizi per informatica e telecomunicazioni” –, inițiată de autoritatea italiană de concurență în temeiul articolului 101 din TFUE, nu este luată în considerare, întrucât, la sfârșitul procedurii, nu s-a constatat nicio încălcare a articolului 101 din TFUE. Trebuie să se țină seama de faptul că, pentru calcularea duratei procedurilor, unele state membre iau în considerare diferite puncte de plecare. Majoritatea statelor membre consideră că o cauză este deschisă odată cu inițierea anchetei. În **NL**, cauza este considerată deschisă odată cu transmiterea declarației de opoziție, în timp ce în **CZ** și **SK** o cauză este considerată deschisă odată cu inițierea procedurii administrative. În acest din urmă caz, aceasta este o etapă intermediară între inițierea investigației și transmiterea declarației de opoziție. Există, de asemenea, o serie de factori care trebuie avuți în vedere în ceea ce privește durata procedurilor desfășurate în fața autorităților naționale din domeniul concurenței. Printre aceștia se numără natura și complexitatea cauzei, timpul necesar pentru colectarea datelor economice și concluzia analizei economice, prelungirile termenelor la cererea părților și repetarea audierilor.

– Comunicații electronice –

Obiectivul legislației UE în domeniul comunicațiilor electronice este acela de a crește concurența, de a contribui la dezvoltarea pieței unice și de a genera investiții, inovare și creștere economică. Efectele pozitive pentru consumatori pot fi obținute prin aplicarea eficientă a acestei legislații, care poate determina scăderea prețurilor pentru utilizatorii finali și o calitate mai bună a serviciilor. Figura 19 prezintă durata medie a procedurilor de control judiciar împotriva deciziilor autorităților naționale de reglementare care pun în aplicare legislația UE în domeniul comunicațiilor electronice ⁽⁴⁷⁾. Aceasta acoperă o gamă largă de cauze, care variază de la „analize ale pieței” mai complexe până la chestiuni mai simple, axate pe consumatori. Figura 20 prezintă durata medie a procedurilor desfășurate în fața autorităților naționale de reglementare care pun în aplicare dreptul Uniunii.

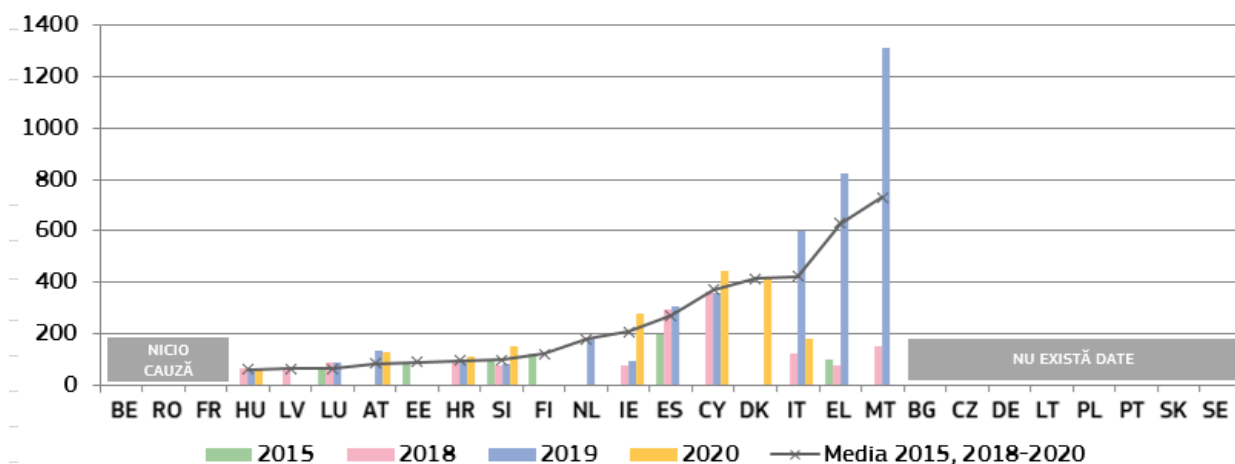
⁴⁷ Calculul a fost efectuat pe baza duratei căilor de atac introduse împotriva deciziilor autorităților naționale de reglementare care aplică legislația națională de punere în aplicare a cadrului de reglementare pentru comunicațiile electronice [Directiva 2002/19/CE (Directiva privind accesul), Directiva 2002/20/CE (Directiva privind autorizarea), Directiva 2002/21/CE (Directiva-cadru), Directiva 2002/22/CE (Directiva privind serviciul universal), precum și alte acte legislative aplicabile ale UE, cum ar fi programul pentru politica în domeniul spectrului de frecvențe radio și deciziile Comisiei privind acest spectru, cu excepția Directivei 2002/58/CE asupra confidențialității și comunicațiilor electronice].

Figura 19: Comunicații electronice: durata medie a procedurilor de control judiciar în 2013, 2018-2020 (*) (în prima instanță/în zile) (sursa: Comisia Europeană împreună cu Comitetul pentru comunicații)

(*) Numărul cauzelor variază de la un stat membru la altul. O coloană necompletată indică faptul că statul membru nu a raportat nicio cauză pentru anul respectiv (cu excepția PT pentru 2019-2020 și RO: nu există date). În unele cazuri, numărul limitat de cauze relevante (BG, CY, MT, NL, SK, FI, SE) poate face ca datele anuale să depindă de o cauză cu o durată deosebit de îndelungată sau deosebit de scurtă, ceea ce poate conduce la variații mari de la un an la altul. DK: un organ cvasi-judiciar responsabil de judecarea căilor de atac în primă instanță. EE: durata medie a procedurilor de control judiciar în 2013 a fost de 18 zile. ES, AT și PL: sunt responsabile instanțe diferite, în funcție de obiectul cauzei.

Figura 20: Comunicații electronice: durata medie a procedurilor desfășurate în fața autorității naționale de reglementare în 2015, 2018-2020 (în zile) (sursa: Comisia Europeană împreună cu Comitetul pentru comunicații)

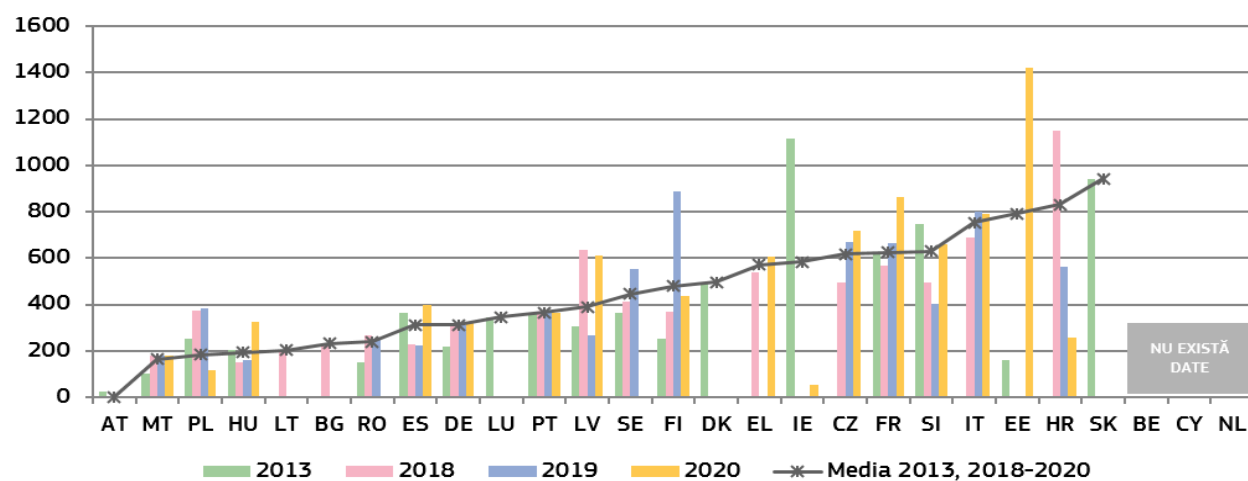
– Marca UE –

Eficacitatea asigurării respectării drepturilor de proprietate intelectuală are un rol esențial în stimularea investițiilor în inovare. Legislația UE privind mărcile UE ⁽⁴⁸⁾ conferă instanțelor

⁴⁸ Regulamentul (UE) 2017/1001 al Parlamentului European și al Consiliului din 14 iunie 2017 privind marca Uniunii Europene (JO L 154, 16.6.2017, p. 1).

naționale un rol important în a acționa în calitate de instanțe ale UE și a lua decizii care afectează piața unică. Figura 21 prezintă durata medie a cauzelor având drept obiect încălcarea drepturilor aferente unei mărci UE în litigii între părți persoane fizice.

Figura 21: Marca UE: durata medie a cauzelor având drept obiect încălcarea drepturilor aferente unei mărci UE în 2013, 2018-2020 (*) (în prima instanță/în zile) (sursa: Comisia Europeană împreună cu Observatorul European al Încălcărilor Drepturilor de Proprietate Intelectuală)

(*) **FR, IT, LT, LU:** un eșantion de cauze utilizat pentru datele pentru anumiți ani. **DK:** date din toate cauzele având ca obiect mărci – nu doar UE – de pe rolul Tribunalului Maritim și Comercial; pentru 2018 și 2019, nu există date cu privire la durata medie ca urmare a modificărilor în raport cu sistemul de colectare a datelor. **EL:** date bazate pe durata medie ponderată a cauzelor de la două instanțe. **ES:** cauzele referitoare la alte titluri PI din UE sunt incluse în calculul duratei medii.

– Protecția consumatorilor –

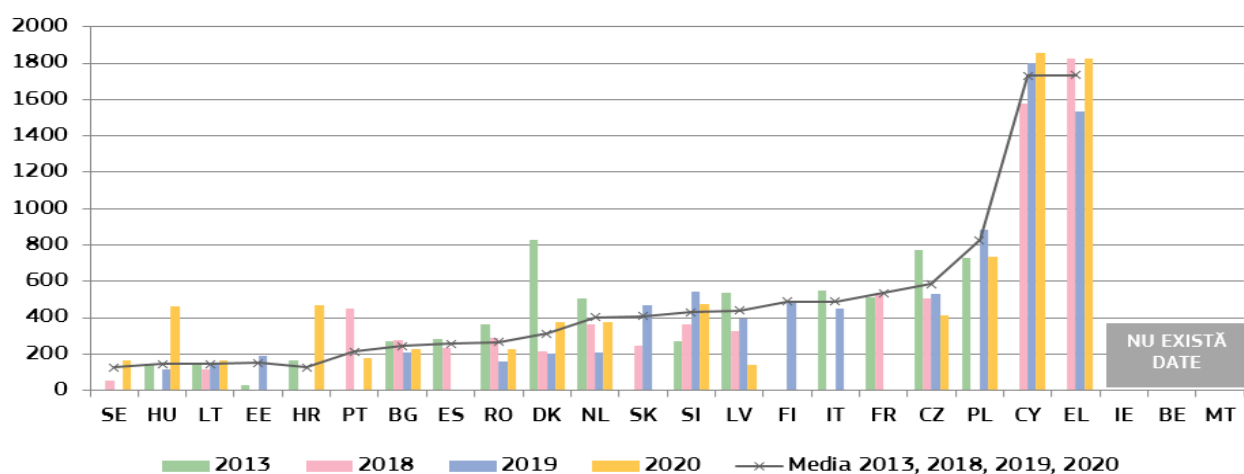
Punerea în aplicare efectivă a legislației în domeniul protecției consumatorilor asigură faptul că drepturile consumatorilor sunt respectate și că întreprinderile care încalcă legislația în domeniul protecției consumatorilor nu obțin un avantaj neloial. Autoritățile de protecție a consumatorilor și instanțele exercită un rol esențial în asigurarea respectării legislației UE în domeniul protecției consumatorilor ⁽⁴⁹⁾ în diferitele sisteme naționale de aplicare a legii. Figura 22 ilustrează durata medie a procedurilor de control judiciar împotriva deciziilor autorităților din domeniul protecției consumatorilor care pun în aplicare dreptul Uniunii.

În cazul consumatorilor sau al întreprinderilor, punerea efectivă în aplicare poate implica un lanț de actori, nu doar instanțe judecătorești, ci și autorități administrative. Pentru a oferi lămuriri suplimentare cu privire la acest lanț de punere în aplicare a legislației, este prezentată durata procedurilor întreprinse de autoritățile de protecție a consumatorilor. Figura 23 prezintă durata medie a procedurilor premergătoare deciziilor administrative luate de autoritățile naționale de

⁴⁹ Figurile 22 și 23 se referă la punerea în aplicare a Directivei privind clauzele abuzive (93/13/CEE), a Directivei privind vânzarea de bunuri de consum și garanțiile conexe (1999/44/CE), a Directivei privind practicile comerciale neloiale (2005/29/CE), a Directivei privind drepturile consumatorilor (2011/83/CE) și a dispozițiilor naționale de punere în aplicare a acestor directive.

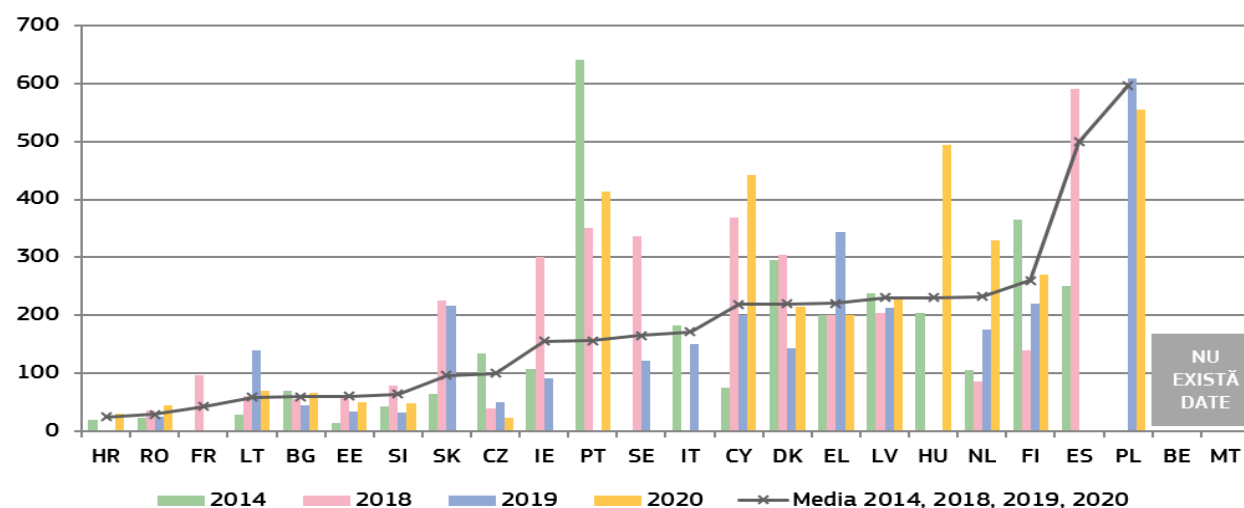
protecție a consumatorilor în 2014 și în perioada 2018-2020 de la momentul deschiderii unui dosar. Printre hotărârile relevante se află cele de constatare a încălcării normelor de fond, măsurile provizorii, ordinele de încetare, introducerea unei acțiuni în justiție sau cele de închidere a dosarului.

Figura 22: Protecția consumatorilor: durata medie a procedurilor de control judiciar în 2013, 2018-2020 (*) (în prima instanță/în zile) (sursa: Comisia Europeană împreună cu Rețeaua de cooperare pentru protecția consumatorilor)

(*) DE, LU, AT: scenariul nu se aplică deoarece autoritățile de protecție a consumatorilor nu sunt împuternicite să adopte decizii de constatare a încălcării normelor relevante privind consumatorii. Numărul cauzelor relevante pentru 2020 este scăzut (mai puțin de cinci) în IE și FI. O estimare a duratei medii a fost furnizată de EL și RO pentru anumiți ani.

Figura 23: Protecția consumatorilor: durata medie a procedurilor administrative întreprinse de autoritățile de protecție a consumatorilor în 2014, 2018-2020 (*) (în prima instanță/în zile) (sursa: Comisia Europeană împreună cu Rețeaua de cooperare pentru protecția consumatorilor)

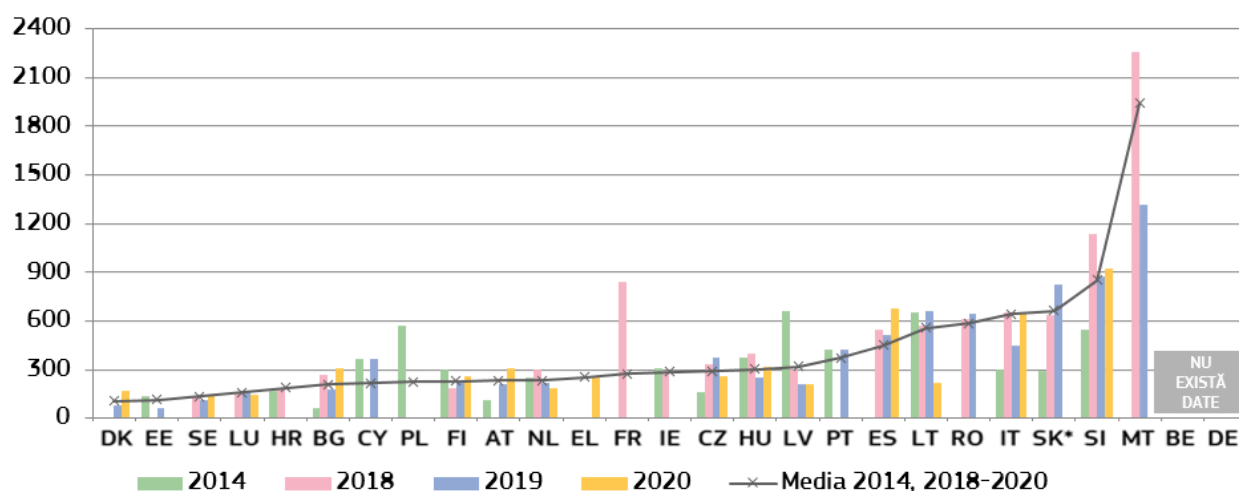

(*) DE, LU, AT: scenariul nu se aplică deoarece autoritățile de protecție a consumatorilor nu sunt împuternicite să adopte decizii de constatare a încălcării normelor relevante privind consumatorii. O estimare a duratei medii a fost furnizată de DK, EL, FR, RO și FI pentru anumiți ani.

– Spălarea banilor –

Pe lângă contribuția la combaterea criminalității, eficacitatea luptei împotriva spălării banilor este un element esențial pentru asigurarea solidității, a integrității și a stabilității sectorului financiar, precum și a încrederii în sistemul financiar și a concurenței loiale în cadrul pieței unice⁽⁵⁰⁾. Infracțiunile de spălare a banilor pot să descurajeze investițiile străine, să denatureze fluxurile internaționale de capital și să aibă consecințe negative asupra performanței macroeconomice a unei țări, producând pierderi la nivelul bunăstării și epuizând astfel resursele provenite din activități economice mai productive⁽⁵¹⁾. Directiva privind combaterea spălării banilor solicită statelor membre să păstreze statistici privind eficacitatea sistemelor lor de combatere a spălării banilor sau a finanțării terorismului⁽⁵²⁾. În cooperare cu statele membre, s-a utilizat un chestionar actualizat în vederea colectării datelor privind fazele judiciare ale regimurilor naționale de combatere a spălării banilor. Figura 24 prezintă durata medie a cauzelor soluționate în primă instanță al căror obiect îl constituie infracțiunile de spălare a banilor.

Figura 24: Spălarea banilor: durata medie a procedurilor judecătorești în 2014, 2018-2020(*) (în prima instanță/în zile) (sursa: Comisia Europeană împreună cu Grupul de experți privind spălarea banilor și finanțarea terorismului)

(*) Nu există date pentru anul 2020: BE, DE, EE, IE, HR, PL și PT. BG: durata medie a procedurilor se calculează de la data deschiderii procedurii până la data pronunțării hotărârii judecătorești, exprimată în luni. ES, NL: durata estimată. CZ: durata în luni. HU: numărul mediu de zile a fost calculat numai pe baza numărului de cauze soluționate cu o condamnare. PT: numărul mediu de zile a fost calculat pe baza unui eșantion. IT: datele se referă atât la audierile preliminare, cât și la cele din timpul proceselor. CY: cauzele grave, aflate pe rolul curții cu jurați, sunt judecate în medie în decurs de un an. Infracțiunile mai puțin grave, aflate pe rolul tribunalelor, sunt judecate în decursul unei perioade mai lungi. SK*: datele corespund duratei medii a întregii proceduri, inclusiv la curtea de apel.

⁵⁰ Considerentul 2 din Directiva (UE) 2015/849 a Parlamentului European și a Consiliului din 20 mai 2015 privind prevenirea utilizării sistemului financiar în scopul spălării banilor sau finanțării terorismului.

⁵¹ Fișa informativă a FMI, 8 martie 2018: <https://www.imf.org/en/About/Factsheets/Sheets/2016/08/01/16/31/Fight-Against-Money-Laundering-the-Financing-of-Terrorism>.

⁵² Articolul 44 alineatul (1) din Directiva (UE) 2015/849. A se vedea și articolul 44 revizuit din Directiva (UE) 2018/843, care a intrat în vigoare în iunie 2018 și trebuia pus în aplicare de către statele membre până cel târziu în ianuarie 2020.

3.1.4. Rezumat privind eficiența sistemelor de justiție

Un sistem de justiție eficient gestionează volumul de cauze și stocul de cauze restante și pronunță hotărârile fără întârzieri nejustificate. Principalii indicatori utilizați de tabloul de bord privind justiția în UE pentru a monitoriza eficiența sistemelor de justiție sunt, așadar, **durata procedurilor** (durata estimată sau medie – exprimată în zile – necesară pentru soluționarea unei cauze), **rata de soluționare a cauzelor** (raportul dintre numărul de cauze soluționate și numărul de cauze noi) și numărul de **cauze pendinte** (care se află încă în curs de soluționare la sfârșitul anului).

Date generale privind eficiența

Tabloul de bord privind justiția în Uniunea Europeană pentru anul 2022 conține date privind eficiența care acoperă o perioadă de opt ani (2012-2020). Acest interval de timp permite identificarea anumitor tendințe și luarea în considerare a faptului că reformele în domeniul justiției necesită adesea timp pentru a-și face simțite efectele.

Studiind datele disponibile pentru perioada 2012-2020 în legătură cu cauzele civile, comerciale și de contencios administrativ, tendințele au fost, în majoritatea cazurilor, pozitive. Cu toate acestea, în 2020, pentru unele state membre, datele generale privind eficiența arată un impact negativ asupra eficienței. Este posibil ca această situație să fi fost cauzată de pandemia de COVID-19 și, prin urmare, să aibă un caracter temporar.

Se pot observa anumite evoluții pozitive în statele membre în cazul cărora s-a considerat că se confruntă cu provocări specifice în contextul semestrului european ⁽⁵³⁾:

- Începând cu anul 2012, pe baza datelor existente pentru aceste state membre și în pofida pandemiei de COVID-19, în unele dintre acestea, **durata procedurilor judiciare în primă instanță** pentru categoria largă a „tuturor cauzelor” (figura 6) și pentru categoria „litigiilor civile și comerciale” (figura 7) a continuat să scadă sau a rămas stabilă. În aproximativ jumătate dintre statele membre în cauză, aceleași două figuri 6 și 7 indică o creștere a duratei procedurilor, uneori peste nivelurile din 2012. În ceea ce privește cauzele de contencios administrativ (figura 9), începând cu anul 2012, durata procedurilor a scăzut sau a rămas stabilă în aproximativ jumătate dintre aceste state membre. Per ansamblu, aproximativ jumătate dintre statele membre au înregistrat o creștere a duratei procedurilor în cauzele de contencios administrativ în 2020.
- Tabloul de bord prezintă date privind **durata procedurilor în toate instanțele judecătorești** pentru litigiile civile și comerciale (figura 8) și pentru cauzele de contencios administrativ (figura 10). Datele arată că, într-o serie de state membre identificate drept confruntându-se cu provocări legate de durata procedurilor la instanțele de prim grad de jurisdicție, instanțele superioare funcționează mai eficient. Cu toate acestea, în alte state

⁵³ HR, IT, CY, HU, MT, PL, PT și SK, care au primit recomandări specifice pentru fiecare țară în cadrul semestrului european 2020, și BE, BG, IE, EL, ES, RO și SI, în cazul cărora provocările au fost reflectate în considerentele recomandărilor specifice fiecărei țări și în rapoartele de țară pentru 2020 în legătură cu acestea. Diferențele rezultatelor pe perioada de opt ani supusă analizei pot fi explicate prin factori contextuali (diferențele de peste 10 % ale numărului de noi cauze nu sunt neobișnuite) sau prin deficiențe sistemice (lipsa de flexibilitate și de adaptare sau consecvențele procesului de reformă).

membre care se confruntă cu provocări, durata medie a procedurilor la instanțele superioare este chiar mai mare decât la instanțele de prim grad de jurisdicție.

- În categoria generală a „tuturor cauzelor” și în categoria „cauzelor litigioase civile și comerciale” (figurile 11 și 12), numărul total de state membre a căror **rată de soluționare a cauzelor** este mai mare de 100 % a scăzut față de anul trecut, revenind aproape la nivelurile din 2012. În 2020, în ciuda scăderii, majoritatea statelor membre, inclusiv multe dintre cele care se confruntă cu provocări, au raportat o rată ridicată de soluționare a cauzelor (peste 97 %). Aceasta înseamnă că instanțele judecătorești sunt, în general, capabile să facă față cauzelor noi din aceste categorii. În cauzele de contencios administrativ (figura 13), se poate observa o diferență mai mare a ratei de soluționare a cauzelor de la un an la altul. Deși aceasta rămâne în general mai scăzută decât cea aferentă altor categorii de cauze, unele state membre înregistrează în continuare progrese notabile. În special, mai mult de jumătate dintre statele membre care se confruntă cu provocări raportează o creștere a ratei de soluționare a cauzelor administrative începând cu 2012.
- Începând cu anul 2012, situația rămâne stabilă sau continuă să se îmbunătățească în aproape toate statele membre care se confruntă cu cele mai semnificative provocări în ceea ce privește **stocul de cauze restante**, indiferent de categoria cauzelor. În 2020, în pofida creșterii numărului de cauze pendinte în unele state membre, în altele s-au înregistrat progrese substanțiale în ceea ce privește reducerea numărului de cauze pendinte atât pentru cauzele litigioase civile și comerciale (figura 15), cât și pentru cauzele de contencios administrativ (figura 16). Totuși, există în continuare diferențe semnificative între statele membre care au relativ puține cauze pendinte și cele cu un număr mare de cauze pendinte.

Eficiența în domenii specifice ale dreptului Uniunii

Datele privind durata medie a procedurilor în domenii specifice ale dreptului Uniunii (figurile 17-24) oferă o perspectivă asupra modului de funcționare a sistemelor de justiție în tipuri concrete de litigii de natură comercială.

Datele privind eficiența în domenii specifice ale dreptului Uniunii sunt colectate pe baza unor scenarii strict definite, drept pentru care numărul cazurilor relevante poate părea scăzut. Cu toate acestea, în comparație cu durata calculată a procedurilor prezentată în datele generale privind eficiența, aceste cifre reprezintă o durată medie efectivă a tuturor cauzelor relevante din domeniile specifice dintr-un an. Prin urmare, este important de remarcat faptul că mai multe state membre care, conform datelor generale privind eficiența, nu par a se confrunța cu provocări raportează o durată medie considerabil mai mare a cauzelor în domenii specifice ale dreptului Uniunii. În același timp, durata procedurilor în diferite domenii specifice poate, de asemenea, să varieze considerabil în același stat membru.

În cele din urmă, figurile noi care se axează pe durata procedurilor administrative desfășurate în fața autorităților naționale din domeniul concurenței și a autorităților naționale de reglementare responsabile de comunicațiile electronice oferă informații cu privire la eficiența administrativă în mai multe domenii ale dreptului Uniunii. Eficiența lanțului de asigurare a respectării legislației în ansamblu, inclusiv a procedurilor administrative și judiciare, contribuie la un mediu de afaceri și de investiții pozitiv, prin asigurarea soluționării în timp util a cauzelor și a respectării drepturilor.

Cifrele corespunzătoare domeniilor specifice ale dreptului Uniunii evidențiază următoarele tendințe:

- În ceea ce privește **controlul judiciar al cauzelor din domeniul concurenței** (figura 17), în timp ce volumul total de cauze cu care se confruntă instanțele din statele membre a crescut, durata controlului judiciar a scăzut sau a rămas stabilă în șase state membre, crescând însă în alte cinci state membre. În ciuda tendinței ușor pozitive, trei state membre au raportat o durată medie mai mare de 1 000 de zile în 2020. În ceea ce privește **procedurile desfășurate în fața autorităților naționale din domeniul concurenței**, 10 state membre au raportat că procedurile au durat mai puțin de 1 000 de zile. Unele state membre, care se confruntă cu probleme în materie de eficiență a controlului judiciar al cauzelor în domeniul concurenței, sunt printre cele mai eficiente în ceea ce privește procedurile în fața autorităților naționale din domeniul concurenței.
- În domeniul **comunicațiilor electronice** (figura 19), volumul de cauze cu care se confruntă instanțele a scăzut în comparație cu anii precedenți, continuând tendința pozitivă în ceea ce privește creșterea duratei procedurilor observată în 2019. În 2020, majoritatea statelor membre au înregistrat o scădere a duratei medii a procedurilor sau cifrele au rămas constante în comparație cu 2019, doar câteva dintre acestea înregistrând o creștere. Noua figură privind **eficiența autorităților naționale de reglementare responsabile de comunicațiile electronice** (figura 20) arată că, în unele state membre, durata medie a procedurilor este destul de stabilă, dar, în ansamblu, nu există o tendință clară de-a lungul anilor pentru care să fie disponibile date.
- În ceea ce privește **cauzele având ca obiect încălcarea drepturilor aferente unei mărci UE** (figura 21), volumul total de cauze a scăzut în 2020. Cu toate acestea, în vreme ce unele state membre au reușit să facă față mai bine volumului lor de cauze, înregistrând o scădere a duratei procedurilor sau menținând constantă durata lor, șase state membre au înregistrat o creștere clară a duratei medii a procedurilor.
- Eventualul efect combinat al lanțului de punere în aplicare, constând în proceduri de control atât administrativ, cât și judiciar, este prezentat în domeniul **dreptului UE privind protecția consumatorilor** (figurile 22 și 23). În 2020, șase state membre au raportat că autoritățile lor de protecție a consumatorilor au necesitat, în medie, mai puțin de trei luni pentru a lua o decizie într-o cauză reglementată de dreptul UE în domeniul protecției consumatorilor, în timp ce, în alte șase state membre, pentru pronunțarea unor astfel de decizii a fost nevoie de mai mult de șase luni. În cazul în care deciziile autorităților de protecție a consumatorilor au fost contestate în instanță, în 2020 tendințele privind durata procedurilor de control judiciar al unei decizii administrative au fost divergente, fiind înregistrate creșteri în opt state membre și scăderi în alte patru state membre comparativ cu 2019. În două state membre, durata medie a unei proceduri de control judiciar este în continuare mai mare de 1 000 de zile.
- Combaterea eficientă a **spălării banilor** este esențială pentru protejarea sistemului financiar, asigurând concurența loială și prevenind consecințele economice negative. Provocările

privind durata procedurilor judiciare al căror obiect îl constituie infracțiunile de spălare a banilor pot influența combaterea eficientă a spălării banilor. Figura 24 prezintă date actualizate privind durata procedurilor judiciare referitoare la infracțiunile de spălare de bani. Aceasta arată că, în timp ce în mai mult de jumătate dintre statele membre procedurile în primă instanță durează în medie până la un an, acestea durează în medie aproximativ doi ani în mai multe state membre ⁽⁵⁴⁾.

⁵⁴ Directiva (UE) 2018/1673 a Parlamentului European și a Consiliului din 23 octombrie 2018 privind combaterea prin măsuri de drept penal a spălării banilor va elimina obstacolele juridice susceptibile de a întârzia urmărirea penală, de exemplu, faptul că urmărirea penală a unei infracțiuni de spălare de bani poate începe numai după ce s-a încheiat procedura aferentă infracțiunii premise subiacente. Statele membre aveau obligația de a transpune directiva până la 8 decembrie 2020.

3.2. Calitatea sistemelor de justiție

Nu există o modalitate unică de măsurare a calității sistemelor de justiție. Tabloul de bord privind justiția în Uniunea Europeană pentru anul 2022 continuă să examineze factorii care sunt acceptați în general ca fiind relevanți pentru îmbunătățirea calității justiției. Aceștia sunt grupați în patru categorii:

- 1) accesibilitatea justiției pentru cetățeni și pentru întreprinderi;
- 2) resurse materiale și umane adecvate;
- 3) introducerea unor instrumente de evaluare;
- 4) digitalizarea.

3.2.1. Accesibilitate

Accesibilitatea este necesară de-a lungul întregului lanț al justiției pentru a le permite cetățenilor să obțină informații relevante – cu privire la sistemul de justiție, la modalitatea de a intenta o acțiune și la aspectele financiare aferente acesteia, precum și cu privire la stadiul procedurilor până la finalizarea acestora – și să acceseze hotărârea online.

– Acordarea de asistență judiciară, taxe judiciare și onorarii avocațiale –

Cheltuielile de judecată reprezintă un factor-cheie care determină accesul la justiție. Un nivel ridicat al cheltuielilor de judecată, respectiv al taxelor judiciare ⁽⁵⁵⁾ și al onorariilor avocațiale ⁽⁵⁶⁾, poate constitui un obstacol în calea accesului la justiție. Cheltuielile de judecată în materie civilă și comercială nu sunt armonizate la nivelul UE. Reglementate de legislațiile naționale, acestea diferă de la un stat membru la altul.

Accesul la asistență judiciară este un drept fundamental consacrat prin Carta drepturilor fundamentale a UE ⁽⁵⁷⁾. Aceasta permite accesul la justiție persoanelor care nu ar fi altfel în măsură să suporte sau să avanseze cheltuielile de judecată. Majoritatea statelor membre acordă asistență judiciară pe baza veniturilor solicitantului ⁽⁵⁸⁾.

Figura 25 prezintă disponibilitatea asistenței judiciare complete sau parțiale într-o cauză specifică privind dreptul consumatorilor, cu o valoare de 6 000 EUR. În figură sunt comparate pragurile de venit pentru acordarea asistenței judiciare, exprimate ca procent din pragul de

⁵⁵ Taxele judiciare reprezintă o sumă care trebuie plătită pentru a iniția o acțiune civilă în fața unei instanțe sau a unui tribunal.

⁵⁶ Onorariile avocațiale reprezintă valoarea facturată pentru serviciile furnizate de avocați clienților acestora.

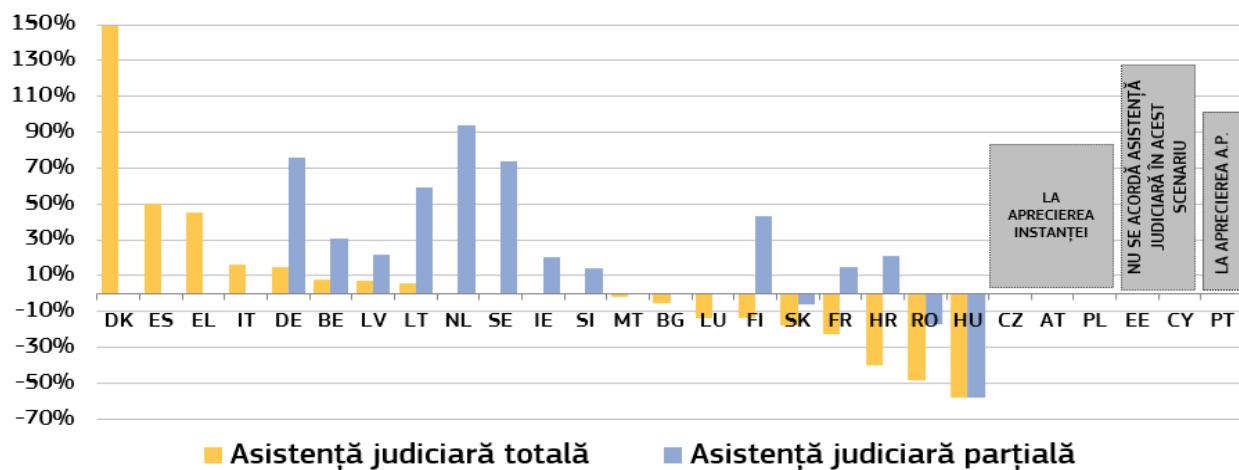
⁵⁷ Articolul 47 alineatul (3) din Carta drepturilor fundamentale a UE.

⁵⁸ Statele membre utilizează metode diferite pentru stabilirea pragului de eligibilitate, de exemplu, perioade de referință diferite (venit lunar/anual). Aproximativ jumătate dintre statele membre prevăd și un prag legat de capitalul privat al solicitantului. Acesta nu este luat în considerare pentru această figură. În BE, BG, IE, ES, FR, HR, HU, LT, LU, NL și PT, anumite grupuri de persoane (de exemplu, persoanele care beneficiază de anumite indemnizații) dispun în mod automat de dreptul de a primi asistență judiciară în litigiile civile/comerciale. Criterii suplimentare pe care statele membre le pot aplica, precum fondul cauzei, nu sunt reflectate în această figură. Deși acest aspect nu este direct legat de această figură, în mai multe state membre (AT, CZ, DE, DK, IT, NL, PL, SI), asistența judiciară nu se rezumă la persoanele fizice.

sărăcie stabilit de Eurostat pentru fiecare stat membru ⁽⁵⁹⁾. De exemplu, dacă pragul pentru asistență judiciară se situează la nivelul de 20 %, aceasta înseamnă că un solicitant cu un venit care depășește cu 20 % pragul de sărăcie stabilit de Eurostat pentru statul său membru poate beneficia de asistență judiciară. Cu toate acestea, dacă pragul pentru asistență judiciară se situează sub 0, aceasta înseamnă că o persoană cu un venit sub pragul de sărăcie ar putea să nu beneficieze de asistență judiciară.

Anumite state membre dispun de un sistem de asistență judiciară care oferă o acoperire de 100 % a costurilor aferente litigiilor (asistență judiciară totală), completat printr-un sistem care acoperă doar costurile parțiale (asistență judiciară parțială), în cadrul celui din urmă aplicându-se criterii de eligibilitate diferite de cele aplicate în cadrul primului. Alte state membre aplică doar un sistem de asistență judiciară totală sau parțială.

Figura 25: Pragul de venit pentru obținerea asistenței judiciare într-o cauză specifică privind dreptul consumatorilor, 2021 (*) (diferențe în % la nivelul pragului de sărăcie stabilit de Eurostat) [sursa: Comisia Europeană împreună cu Consiliul Barourilor și al Societăților de Drept din Europa (CCBE)]⁽⁶⁰⁾

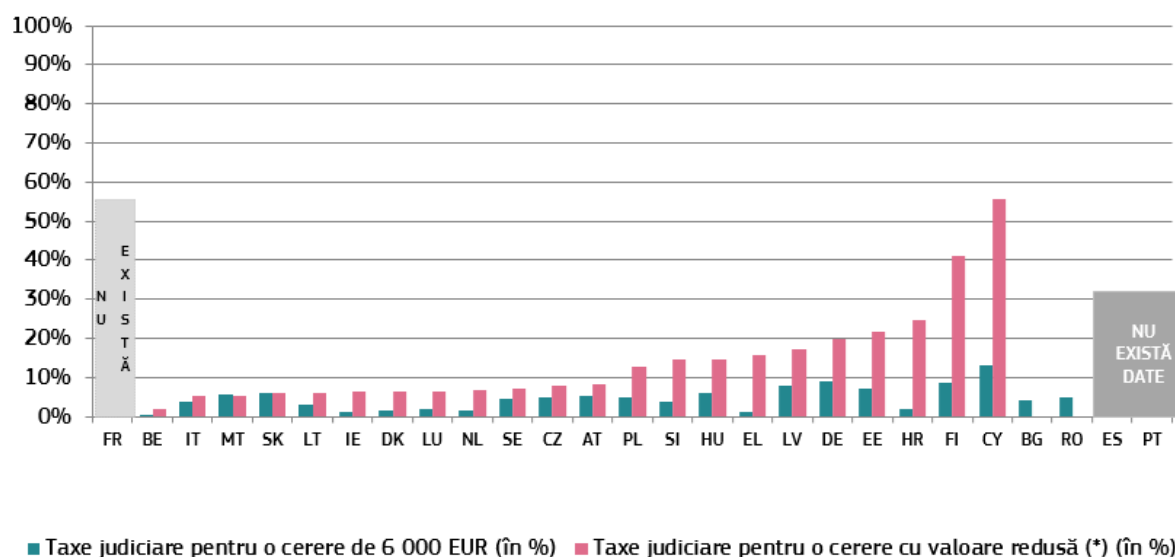
(*) **EE:** decizia de a acorda asistență judiciară nu se bazează pe nivelul resurselor financiare ale solicitantului. **IE:** asistența judiciară trebuie să țină seama și de activele disponibile ale solicitantului. **CY:** date din 2020. **MT:** date din 2020. **LV:** pragurile variază de la o localitate la alta; în grafic este reprezentată limita superioară. **PT:** acordarea asistenței judiciare face obiectul unei decizii adoptate de administrația publică (A.P. în figură), Ministerul Securității Sociale evaluând condițiile financiare ale solicitantului în temeiul legii. **RO:** date din 2020.

⁵⁹ Pentru a colecta date comparabile, pragul de sărăcie stabilit de Eurostat pentru fiecare stat membru a fost transformat în venit lunar. Pragul riscului de sărăcie este stabilit la 60 % din venitul disponibil național mediu echivalat al gospodăriei. Sondajul european privind veniturile și condițiile de viață, tabelul ilc_li01 întocmit de Eurostat, disponibil la adresa https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/ilc_li01/default/table?lang=en.

⁶⁰ Date aferente anului 2021 colectate prin intermediul răspunsurilor membrilor Consiliului Barourilor și al Societăților de Drept din Europa (CCBE) la un chestionar bazat pe următorul scenariu specific: un litigiu inițiat de un consumator împotriva unei întreprinderi (au fost indicate două valori diferite ale cererii: 6 000 EUR și pragul riscului de sărăcie stabilit de Eurostat pentru fiecare stat membru). Întrucât condițiile care trebuie îndeplinite pentru a beneficia de asistență judiciară depind de situația solicitantului, a fost utilizat următorul scenariu: un solicitant celibatar în vârstă de 35 de ani, angajat în muncă, fără nicio persoană în întreținere sau fără asigurare pentru protecție juridică, având un venit regulat și locuind într-un apartament închiriat.

Majoritatea statelor membre impun părților să achite o taxă judiciară în momentul introducerii unei acțiuni în instanță. Persoanele care beneficiază de asistență judiciară sunt deseori scutite de plata taxelor judiciare. Singurele state în care persoanele care beneficiază de asistență judiciară nu sunt scutite în mod automat de la plata taxelor judiciare sunt Bulgaria, Estonia, Irlanda, Polonia, Slovenia și Țările de Jos. În Cehia, instanța decide, de la caz la caz, cu privire la scutirea sau nu a unei persoane care beneficiază de asistență judiciară de la plata taxelor judiciare. În Luxemburg, justițiabilii care beneficiază de asistență judiciară nu trebuie să plătească onorarii executorilor judecătorești. Figura 26 compară, pentru cele două scenarii, valorile taxelor judiciare prezentate ca procent din valoarea cererii. În cazul în care, de exemplu, în figura de mai jos taxele judiciare sunt stabilite la 10 % dintr-o cerere de 6 000 EUR, consumatorul va trebui să plătească o taxă judiciară de 600 EUR pentru a introduce o acțiune în instanță. Cererea cu valoare redusă se bazează pe pragul riscului de sărăcie stabilit de Eurostat pentru fiecare stat membru.

Figura 26: Taxe judiciare pentru introducerea unei acțiuni în instanță într-o cauză specifică privind dreptul consumatorilor, 2021 (*) (valoarea taxei judiciare stabilită ca procent din valoarea cererii) [sursa: Comisia Europeană împreună cu Consiliul Barourilor și al Societăților de Drept din Europa (CCBE)⁽⁶¹⁾]

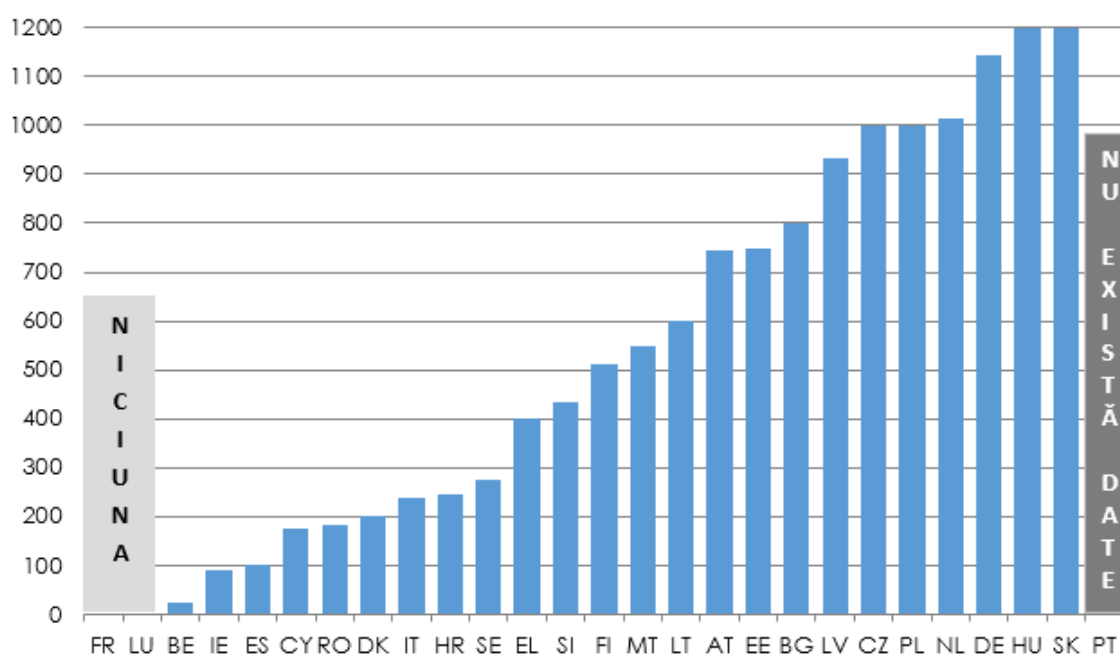
(*) „O cerere cu valoare redusă” reprezintă o cerere care corespunde pragului de sărăcie stabilit de Eurostat pentru o persoană celibatară pentru fiecare stat membru, convertit în salariu lunar (de exemplu, în 2019, această valoare s-a situat între 193 EUR în RO și 1 824 EUR în LU). ES, PT: nu au fost furnizate date. BG, RO: date pentru anul 2020 privind taxa judiciară aferentă unei cereri în valoare de 6 000 EUR. Nu s-au furnizat informații privind taxele judiciare pentru o cerere cu valoare redusă. CY: date din 2020. LU: justițiabilii trebuie să plătească taxe executorilor judecătorești pentru a iniția o acțiune în calitate de reclamant, cu excepția cazului în care beneficiază de asistență judiciară. MT: date din 2020. NL: taxele judiciare pentru venituri < 2 383 EUR/lună. AT: cuantumul maxim al taxei judiciare depinde de instanța de judecată. SE: taxele judiciare diferă în materie

⁶¹ Datele, care se referă la pragurile de venit valabile în 2020, au fost colectate prin intermediul răspunsurilor membrilor Consiliului Barourilor și al Societăților de Drept din Europa (CCBE) la un chestionar bazat pe următorul scenariu: un litigiu în materie de consum între o persoană fizică și o întreprindere (au fost indicate două valori diferite ale cererii: 6 000 EUR și pragul riscului de sărăcie stabilit de Eurostat pentru fiecare stat membru).

civilă în funcție de tipul de cauză. În ceea ce privește litigiile în cazul cărora valoarea cererii este < 2 339 EUR, taxa judiciară este de 88 EUR. În cazurile în care valoarea cererii este > 2 339 EUR, taxa judiciară este de 275 EUR. În cazul altor tipuri de cereri, taxele judiciare sunt diferite.

Executarea eficientă a contractelor este esențială pentru economie. Probabilitatea de recuperare a cheltuielilor de judecată efective consolidează poziția creditorului care urmărește executarea unui contract. În general, creditorul, în calitate de reclamant, este obligat să plătească o taxă judiciară pentru depunerea unei cauze în instanță. De regulă, instanțele obligă părâtul, în calitate de parte căzută în pretenții, să ramburseze integral cheltuielile de judecată avansate de reclamant, în calitate de parte care a avut câștig de cauză. Figura 27 prezintă valoarea taxei judiciare necesare pentru inițierea procedurilor judiciare într-o cauză comercială specifică având ca obiect un litigiu transfrontalier privind executarea contractului între două întreprinderi, valoarea cererii fiind de 20 000 EUR.

Figura 27: Taxa judiciară necesară pentru inițierea unei proceduri judiciare într-o cauză comercială specifică, 2021 (*) (în EUR) [sursa: Comisia Europeană împreună cu CCBE⁽⁶²⁾]

(*) CY, LU, MT, PL, RO: date din 2020. EL, ES: recuperarea taxelor judiciare se dispune de la caz la caz. HU: partea care are câștig de cauză nu își recuperează integral taxele judiciare.

În mod normal, creditorul trebuie să avanseze onorariile propriului avocat nu numai pentru faza litigioasă, ci și în faza pre-litigioasă. În ceea ce privește rambursarea cheltuielilor de judecată, majoritatea statelor membre aplică regula conform căreia partea căzută în pretenții suportă nu numai propriile cheltuieli de judecată, ci și pe cele ale părții care a avut câștig de cauză. Această

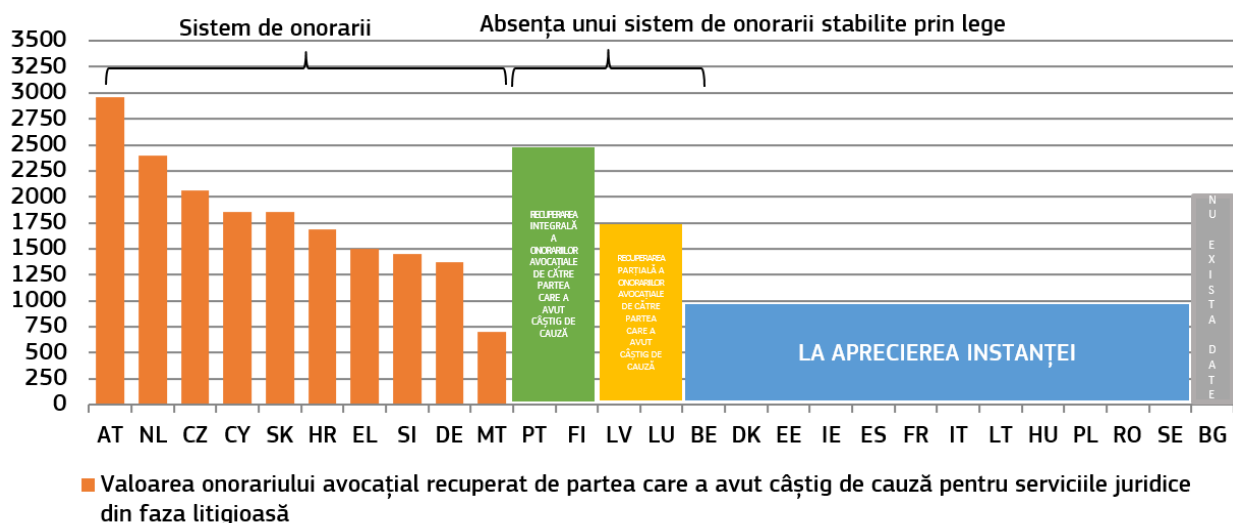
⁶² Datele au fost colectate prin intermediul răspunsurilor membrilor Consiliului Barourilor și al Societăților de Drept din Europa (CCBE) la un chestionar bazat pe scenariul descris mai sus. Membrii CCBE li s-a solicitat să furnizeze informații cu privire la taxa judiciară care trebuie plătită pentru introducerea acțiunii în cauza din acest scenariu.

regulă descurajează introducerea unor acțiuni cu probabilitate scăzută de succes, dar încurajează introducerea de acțiuni cu o probabilitate ridicată de succes. Figura 28 prezintă valoarea pe care instanța ar acorda-o reclamantului care a avut câștig de cauză într-un scenariu cu privire la o cauză comercială specifică (nota de subsol 62).

Se pot distinge trei sisteme principale de onorarii:

- (1) în statele membre în care există un sistem de onorarii stabilite prin lege, rambursarea onorariilor avocațiale depinde de nivelul onorariului stabilit prin lege pentru activitatea desfășurată de avocat, care variază semnificativ de la un stat membru la altul;
- (2) în statele membre în care nu există un sistem de onorarii stabilite prin lege, onorariul avocațial se rambursează fie integral (Portugalia, Finlanda), fie parțial (Letonia, Luxemburg);
- (3) într-o serie de state membre, instanța decide cu privire la rambursarea onorariilor de la caz la caz.

Figura 28: Posibilitatea de recuperare a onorariilor avocațiale într-o cauză comercială, 2021 (*) (în EUR) [sursa: Comisia Europeană împreună cu Consiliul Barourilor și al Societăților de Drept din Europa (CCBE)(⁶³)]

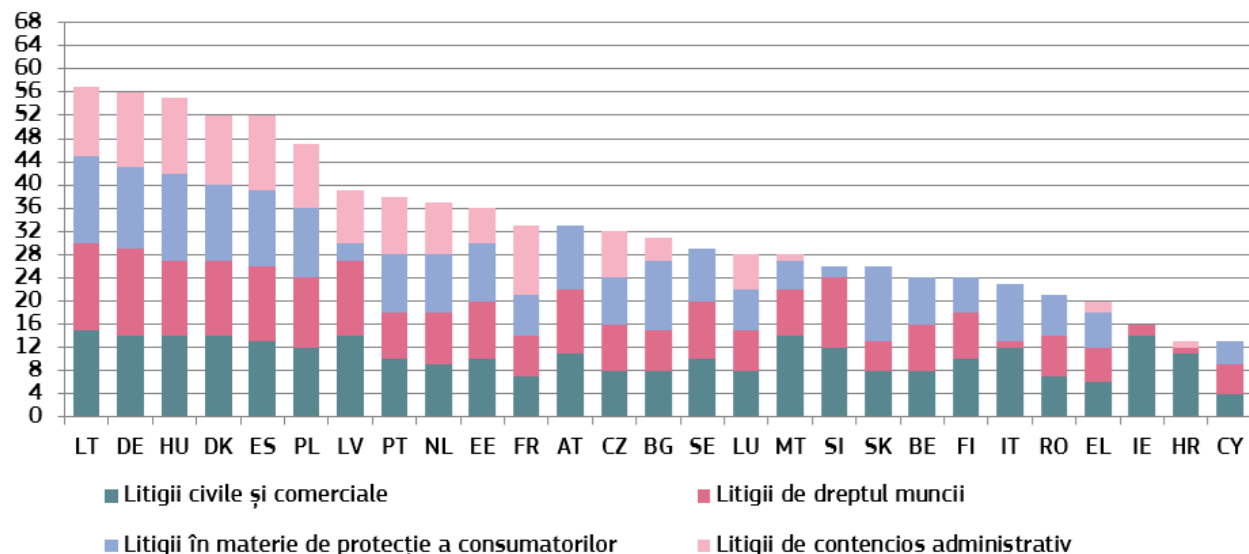
(*) În această figură, onorariile avocațiale nu includ costurile administrative și TVA-ul, dacă se aplică. Onorariul avocațial ipotetic aferent fazei pre-litigioase prevăzut în acest scenariu se ridică la 1 650 EUR. Recuperarea integrală în cadrul unor sisteme în care nu există onorarii stabilite prin lege înseamnă că această sumă (1 650 EUR) poate fi recuperată. Statele membre care prevăd posibilitatea de recuperare parțială (LV, LU) sunt prezentate în ordinea valorii onorariului avocațial recuperabil (în ordine descendentă, sumele variind între 2 200 EUR și 660 EUR). Figura nu include informații privind posibilitatea de recuperare a onorariilor avocațiale în faza pre-litigioasă, dat fiind că nu este prevăzută în toate statele membre. **IT**: în IT există un onorariu stabilit prin lege (3 235 EUR în acest scenariu), însă instanța poate decide cu privire la rambursarea onorariului în anumite limite prestabilite. **LT**: instanța decide, ținând seama de recomandarea Ministerului Justiției. Valoarea maximă în acest scenariu ar fi de 3 350 EUR. **HU**: există două scenarii: instanța ar putea dispune recuperarea integrală a onorariilor avocațiale de către partea care are câștig de cauză, pe baza acordului privind onorariile avocațiale încheiat între avocat și client; instanța ar putea lua în considerare sistemul legal de onorarii avocațiale și ar putea dispune doar recuperarea parțială a onorariilor avocațiale de către partea care are câștig de cauză, în ciuda acordului încheiat între avocat și client. **MT**: în MT nu există conceptul de onorariu avocațial orar, iar rambursarea onorariilor se stabilește în funcție de valoarea cererii. **AT**: scenariul nu este pe deplin aplicabil sistemului de rambursare a onorariilor din AT. **PL**: valoarea minimă a onorariilor este stabilită prin lege și depinde de valoarea obiectului litigiului. Instanța ar putea decide să anuleze taxa sau să dispună plata taxei minime (în cazul în care taxa este majorată din cauza unor circumstanțe specifice, astfel cum se prevede în legislația relevantă).

⁶³ Datele au fost colectate prin intermediul răspunsurilor membrilor CCBE la un chestionar bazat pe același scenariu precum cel din figura 27 (nota de subsol 62). S-a utilizat următorul scenariu drept bază de calcul pentru onorariile avocațiale: întreprinderea dorește să execute contractul, astfel că recurge la serviciile unui avocat specializat experimentat. Avocatul a desfășurat următoarele activități: în faza pre-litigioasă: redactarea unui document pentru care s-au alocat trei ore de lucru, în schimbul unui onorariu orar în valoare de 200 EUR (în total 600 EUR); în faza litigioasă: redactarea a trei documente și reprezentarea la două termene de judecată pentru care s-au alocat 11 ore de lucru, în schimbul unui onorariu orar net de 200 EUR (în total 2 200 EUR). Membrilor CCBE li s-a solicitat să furnizeze informații cu privire la (a) onorariul stabilit prin lege pentru activitățile desfășurate în faza (pre-) litigioasă, dacă este cazul și (b) valoarea onorariilor avocațiale în legătură cu care instanța ar dispune în mod rezonabil rambursarea de către partea căzută în pretenții. (Onorariul avocațial orar ipotetic a fost modificat în comparație cu tabloul de bord privind justiția în UE pentru anul 2020, astfel încât răspunsurile nu sunt comparabile).

– Accesul la metode de soluționare alternativă a litigiilor –

Figura 29 prezintă eforturile statelor membre de promovare a utilizării voluntare a metodelor de soluționare alternativă a litigiilor (SAL) prin stimulente specifice. Acestea pot varia în funcție de domeniul de drept ⁽⁶⁴⁾.

Figura 29: Promovarea metodelor de soluționare alternativă a litigiilor și stimulente pentru utilizarea acestora, 2021 (*) [sursa: Comisia Europeană ⁽⁶⁵⁾]

(*) Maximum posibil: 68 de puncte. Indicatori agregați bazați pe indicatorii următori: 1) există un site web care oferă informații cu privire la SAL; 2) au loc campanii de publicitate în mass-media; 3) se difuzează broșuri destinate publicului larg; 4) instanța organizează la cerere sesiuni de informare specifice privind SAL; 5) există un coordonator pentru SAL/mediere în cadrul instanțelor; 6) se publică evaluări privind utilizarea SAL; 7) se publică statistici privind utilizarea SAL; 8) asistența judiciară acoperă parțial sau în întregime cheltuielile ocazionate de SAL; 9) rambursarea totală sau parțială a taxelor judiciare, inclusiv a taxelor de timbru, dacă SAL dă rezultate; 10) pentru procedura SAL nu este necesar un avocat; 11) judecătorul poate acționa ca mediator; 12) acordul încheiat de părți devine executoriu pe cale judecătorească; 13) posibilitatea de a iniția proceduri/de a depune o cerere și de a prezenta documente justificative online; 14) părțile pot fi informate cu privire la inițierea și diversele etape ale procedurii pe cale electronică; 15) posibilitatea de plată online a taxelor aplicabile; 16) utilizarea tehnologiilor (aplicații de inteligență artificială, roboți de chat) pentru a facilita depunerea și soluționarea litigiilor și 17) alte mijloace. Pentru fiecare dintre acești 17 indicatori a fost acordat un punct pentru fiecare domeniu de drept. **IE**: cauzele de contencios administrativ sunt incluse în categoria cauzelor civile și comerciale. **EL**: SAL există în domeniul procedurilor de achiziții publice în fața instanțelor administrative de recurs. **ES**: procedurile SAL sunt obligatorii în cauzele legate de legislația muncii. **PT**: în cazul litigiilor civile/comerciale, taxele judiciare sunt rambursate doar în cazul judecătorilor de pace. **SK**: ordinea juridică slovacă nu sprijină utilizarea SAL în scopuri administrative. **FI**: litigiile în materie de consum și de muncă sunt considerate, de asemenea, cauze civile.

⁶⁴ Metodele de promovare și stimulare a utilizării soluționării alternative a litigiilor (SAL) nu cuprind cerințe obligatorii privind recurgerea la SAL înainte de a introduce o acțiune în instanță, deoarece astfel de cerințe ridică semne de întrebare cu privire la compatibilitatea acestora cu dreptul la o cale de atac eficientă în fața unei instanțe judecătorești, care este consacrat în Carta drepturilor fundamentale a UE.

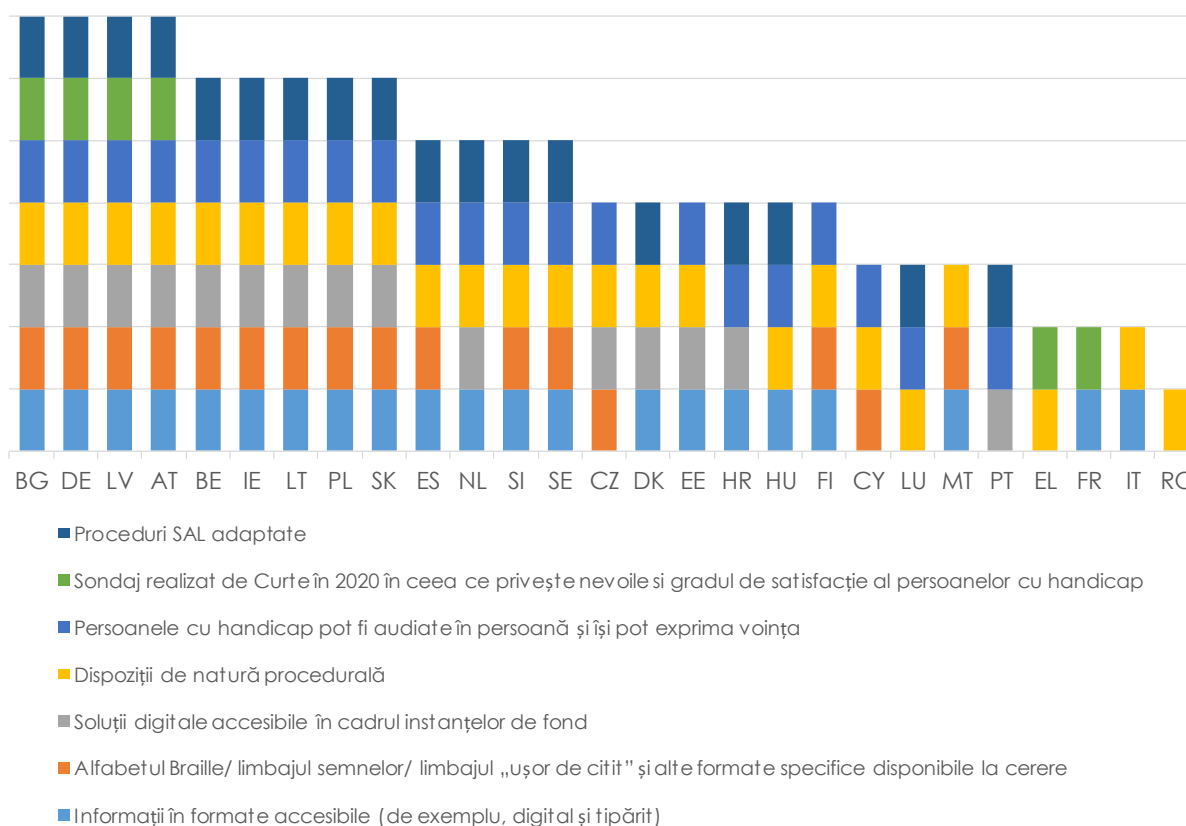
⁶⁵ Date pentru anul 2021, colectate în cooperare cu grupul de persoane de contact pentru sistemele de justiție naționale.

SE: judecătorii dispun de putere discreționară în ceea ce privește procedurile SAL. Astfel, căutarea unei soluționări amiabile constituie o sarcină obligatorie pentru judecător, cu excepția cazului în care acest lucru este inadecvat, având în vedere natura cauzei.

– Dispoziții specifice privind accesul la justiție al persoanelor cu handicap –

În calitate de părți la Convenția Națiunilor Unite privind drepturile persoanelor cu handicap ⁽⁶⁶⁾, UE și toate statele sale membre sunt obligate să se asigure că persoanele cu handicap au acces efectiv și egal la justiție, prin asigurarea unor condiții corespunzătoare nevoilor lor, pentru a garanta egalitatea și nediscriminarea. Statele părți ar trebui, de asemenea, să asigure accesibilitatea, inclusiv comunicarea și informarea, precum și să reafirme dreptul persoanelor cu handicap la recunoașterea egală în fața legii. Figura 30 prezintă anumite măsuri specifice în acest sens, cum ar fi disponibilitatea informațiilor în formate accesibile, disponibilitatea, la cerere, a unor formate specifice sau accesibilitatea pentru persoanele cu handicap a soluțiilor digitale pentru cauzele civile și comerciale, cauzele de contencios administrativ și cauzele penale aflate pe rolul instanțelor de prim grad de jurisdicție.

Figura 30: Măsuri specifice privind accesul la justiție al persoanelor cu handicap, 2021
[sursa: Comisia Europeană ⁽⁶⁷⁾]

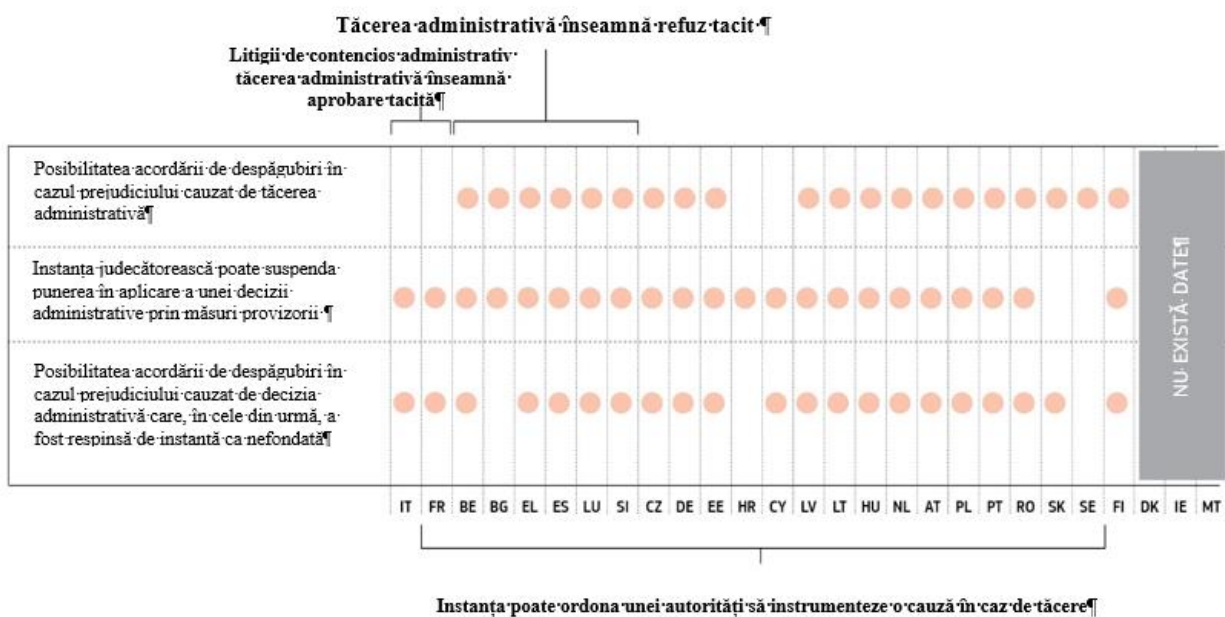
⁶⁶ <https://www.un.org/development/desa/disabilities/convention-on-the-rights-of-persons-with-disabilities.html>.

⁶⁷ Date pentru anul 2021, colectate în cooperare cu grupul de persoane de contact pentru sistemele de justiție naționale.

– Controlul judiciar asupra administrației publice în scenarii legate de întreprinderi –

Pentru prima dată, tabloul de bord privind justiția în Uniunea Europeană pentru anul 2022 oferă o imagine de ansamblu asupra anumitor garanții juridice privind actele sau omisiunile autorităților administrative în scenarii legate de întreprinderi⁶⁸. Printre garanțiile relevante se numără controlul jurisdicțional al deciziilor administrative și al măsurilor provizorii sau posibilitatea acordării de despăgubiri în cazul tăcerii administrative sau al unei decizii nefondate. Toate acestea contribuie la calitatea sistemului de justiție, având o importanță deosebită pentru mediul de afaceri și de investiții și pentru funcționarea pieței unice.

Figura 31: Garanții juridice privind deciziile autorităților administrative sau lipsa de acțiune a acestora, 2021 (*) [sursa: Comisia Europeană (⁶⁹)]

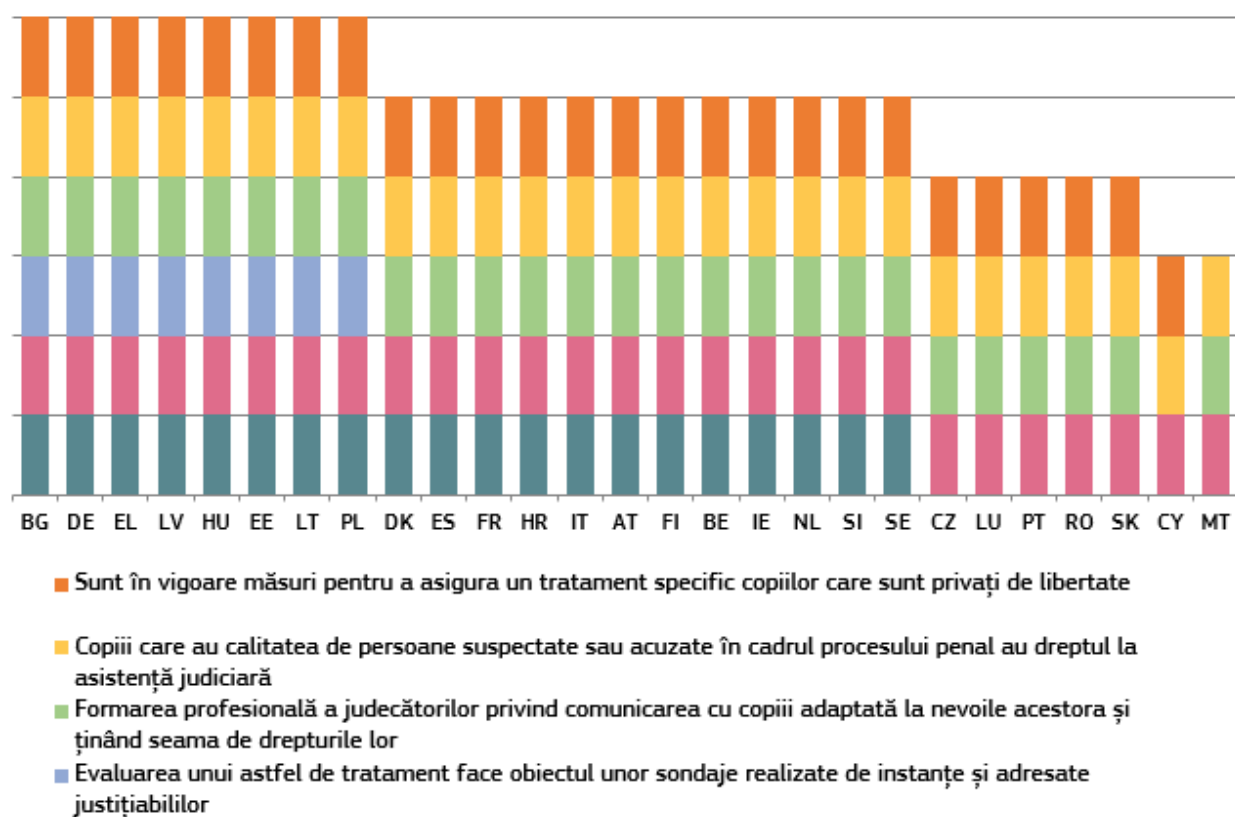
⁶⁸ În primul scenariu, în cursul procedurilor judiciare legate de expropriere, autoritățile dispun încetarea de către o societate minieră a activității miniere cu efect imediat; acestea se bazează pe plângeri anterioare formulate de proprietarii de locuințe din satul învecinat, deja soluționate de societatea minieră. Dacă s-ar conforma deciziei administrative, societatea ar suporta o pierdere zilnică de profit de 8 000 EUR. Societatea contestă decizia administrativă în instanță, care, în cele din urmă, respinge decizia ca nefondată. În al doilea scenariu, o societate având sediul în statul membru „B” depune la autoritatea competentă din statul membru „A” o cerere de autorizare a construirii unui magazin cu amănuntul de 800 de metri pătrați în capitala statului membru „A”. Societatea nu primește niciun răspuns din partea autorității în cauză în termenul legal/în ceea ce pare a fi un termen rezonabil de răspuns (perioada de tăcere administrativă). În cele din urmă, figura analizează dacă societatea poate solicita autorității competente acordarea de despăgubiri pentru pierderile suferite din cauza întârzierii (perioada de tăcere administrativă) în acordarea autorizației de construire (presupunând că autorizația de construire este în cele din urmă acordată).

⁶⁹ Date pentru anul 2021, colectate în cooperare cu grupul de persoane de contact pentru sistemele de justiție naționale.

– *Justiție în interesul copilului* –

Tabloul de bord privind justiția în Uniunea Europeană pentru anul 2022 aprofundează analiza justiției în interesul copilului în comparație cu edițiile anterioare. Figura 32 prezintă diversele măsuri luate de statele membre pentru ca sistemul de justiție să fie mai adecvat nevoilor copiilor. Figura 33 analizează măsurile specifice disponibile atunci când un copil este implicat ca victimă sau ca persoană suspectată/acuzată.

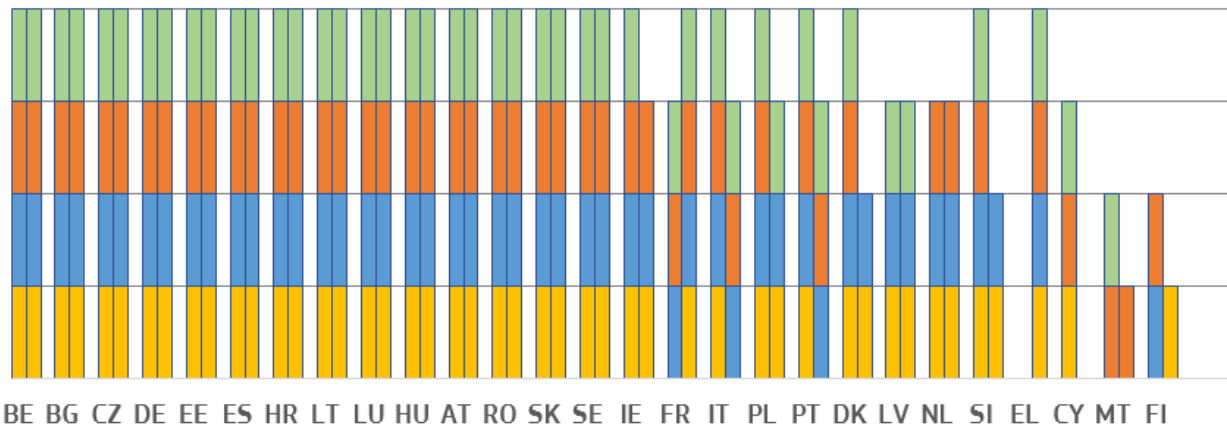
Figura 32: Măsuri specifice privind procedurile în interesul copilului, 2021 (*)
(*Justiție civilă și penală/justiție pentru minori și proceduri administrative*), [sursa: Comisia Europeană ⁽⁷⁰⁾]

(*) Copii: persoanele cu vârsta sub 18 ani. Datele pentru MT privind formarea judecătorilor sunt pentru anul 2020.

⁷⁰ Date pentru anul 2021, colectate în cooperare cu grupul de persoane de contact pentru sistemele de justiție naționale și Rețeaua Europeană de Formare Judiciară.

Figura 33: Măsuri specifice privind procedurile în interesul copilului cu copii implicați ca victime sau ca persoane suspectate sau acuzate, 2021 (*) [sursa: Comisia Europeană ⁽⁷¹⁾]

Pentru fiecare stat membru, cele două coloane reprezintă următoarele două scenarii:
 pentru fiecare stat membru, cele două coloane reprezintă implicarea copiilor în calitate de
 (de la stânga la dreapta):

1. victime 2. persoane suspectate sau acuzate

■ Înregistrare audio-video a interogatoriilor copiilor

■ Copiii sunt audiați în spații specializate, adaptate nevoilor lor, și pot participa efectiv la audiere

■ Copiilor li se oferă informații adaptate copiilor cu privire la drepturile lor și la proceduri

■ Copiii sunt asistați de un avocat (întotdeauna sau atunci când este necesar)

(*) Copii: persoanele cu vârsta sub 18 ani.

3.2.2. Resurse

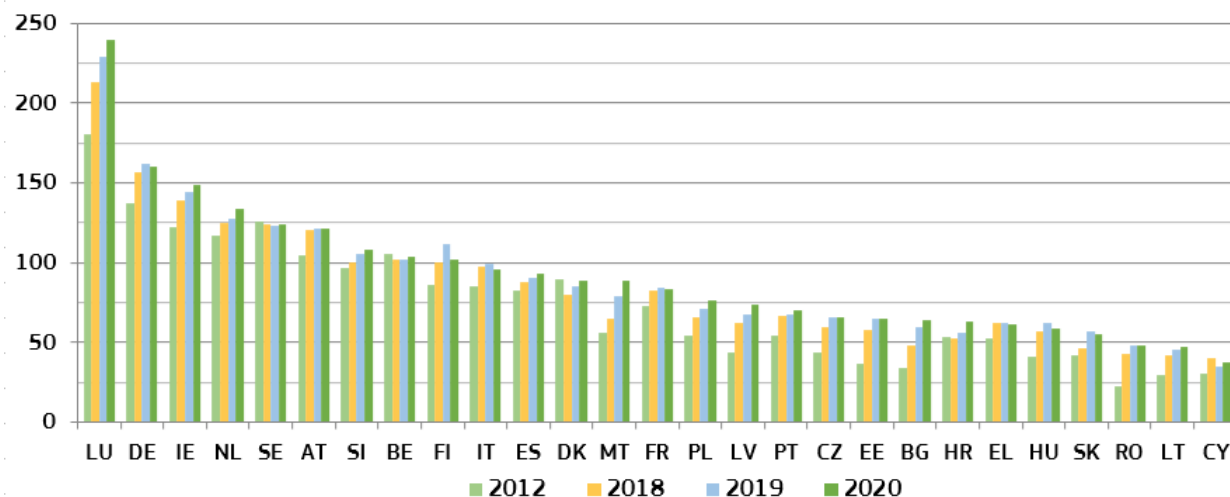
Pentru buna funcționare a sistemului de justiție este nevoie de resurse suficiente, inclusiv investițiile necesare în infrastructura fizică și tehnică, precum și personal calificat, instruit și remunerat în mod corespunzător din toate categoriile. Fără echipamente și instrumente adecvate sau personal care să dețină calificările și competențele necesare și să beneficieze de acces la formare continuă, calitatea procedurilor și a hotărârilor este compromisă.

– Resurse financiare –

Figurile de mai jos ilustrează cheltuielile publice efective consacrate funcționării sistemului de justiție (cu excepția penitenciarelor), atât pe cap de locuitor (figura 34), cât și ca pondere din produsul intern brut (PIB) (figura 35).

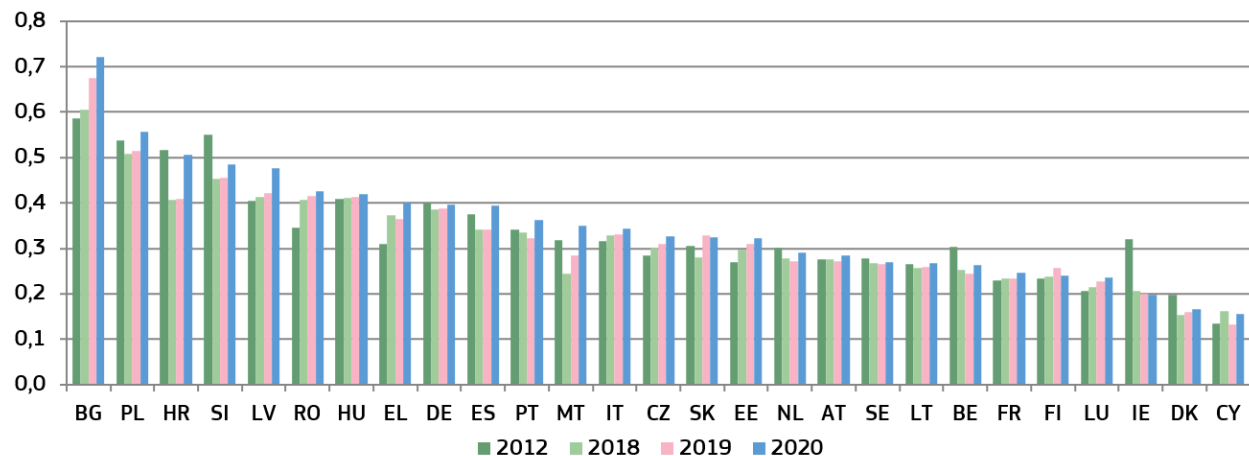
⁷¹ Date pentru anul 2021, colectate în cooperare cu grupul de persoane de contact pentru sistemele de justiție naționale.

Figura 34: Totalul cheltuielilor administrațiilor publice pentru instanțele judecătorești în EUR pe cap de locuitor, 2012, 2018-2020 (*) (sursa: Eurostat)

(*) Statele membre sunt ordonate după cheltuielile din 2020 (de la cea mai mare la cea mai mică valoare). Următoarele valori sunt provizorii: DE (2018-2020), ES (2020), FR (2019-2020), IT (2020) și PT (2020).

Figura 35: Totalul cheltuielilor administrațiilor publice pentru instanțele judecătorești, ca procent din produsul intern brut, 2012, 2018-2020 (*) (sursa: Eurostat)

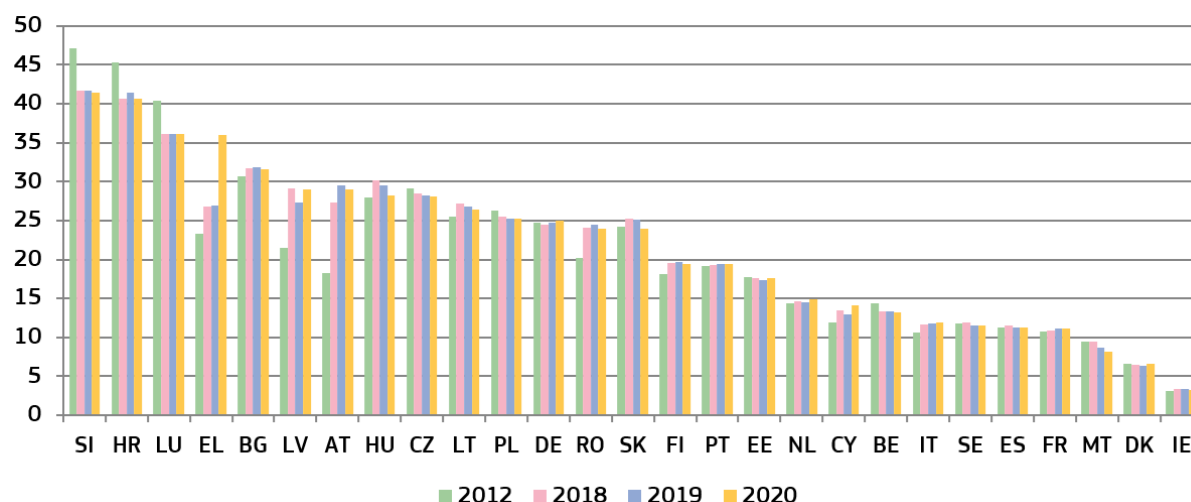

(*) Statele membre sunt ordonate după cheltuielile din 2020 (de la cea mai mare la cea mai mică valoare). Următoarele valori sunt provizorii: DE (2018-2020), ES (2020), FR (2019-2020), IT (2020) și PT (2020).

– Resurse umane –

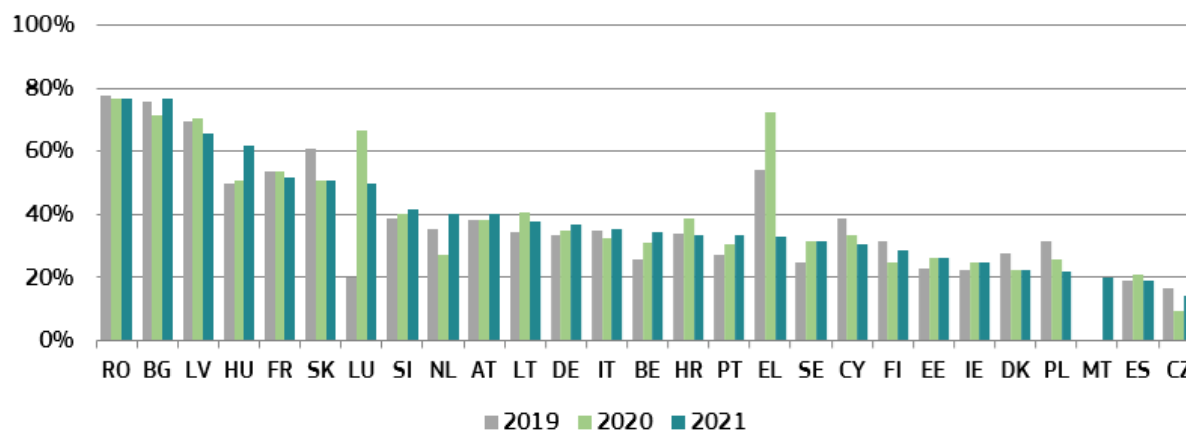
Pentru asigurarea calității unui sistem de justiție este esențial să existe resurse umane adecvate. Diversitatea în rândul judecătorilor, inclusiv echilibrul de gen, aduce cunoștințe, competențe și experiență complementare și reflectă realitatea societății.

Figura 36: Numărul de judecători, 2012, 2018-2020 (*) (la 100 000 de locuitori) [sursa: studiu realizat de Comisia Europeană pentru Eficiența Justiției (CEPEJ) din cadrul Consiliului Europei]

(*) Această categorie cuprinde judecătorii care lucrează cu normă întreagă, conform metodologiei CEPEJ. Ea nu include așa-numiții „Rechtspfleger” / funcționarii judiciari cu atribuții lărgite, care există în unele state membre. AT: datele privind justiția administrativă sunt introduse începând cu 2016. EL: din 2016, datele privind numărul judecătorilor de profesie includ toate gradele aferente justiției penale și civile, precum și judecătorii administrativi. IT: comisiile regionale de audit, comisiile fiscale locale și tribunalele militare nu sunt luate în considerare. Justiția administrativă este luată în considerare din 2018.

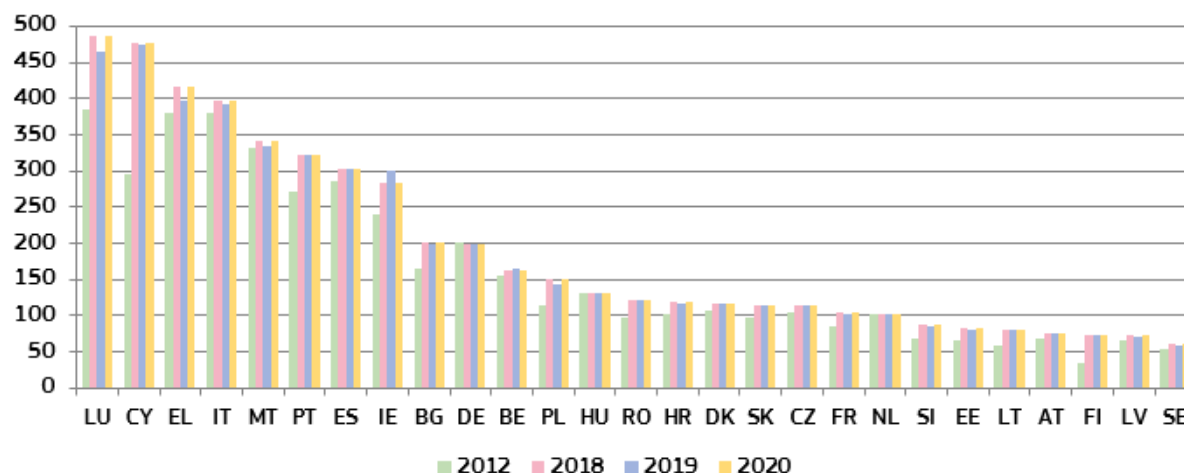
Figura 37: Proporția judecătorilor de sex feminin care își desfășoară activitatea în instanțele supreme 2019-2021 (*) [sursa: Comisia Europeană ⁽⁷²⁾]

(*) Datele sunt ordonate în funcție de cifrele din 2020, de la valoarea cea mai mare la cea mai mică. MT: Nu există persoane de sex feminin angajate în cadrul instanțelor supreme în 2019 și 2020.

⁷² Baza de date cu statistici de gen a Institutului European pentru Egalitatea de Șanse între Femei și Bărbați, disponibilă la adresa: https://eige.europa.eu/gender-statistics/dgs/indicator/wmidm_jud_natcrt_wmid_natcrt_supcrt/datatable.

Figura 38: Numărul de avocați, 2012, 2018-2020 (*) (la 100 000 de locuitori) [sursa: studiu realizat de Comisia Europeană pentru Eficiența Justiției (CEPEJ) din cadrul Consiliului Europei]

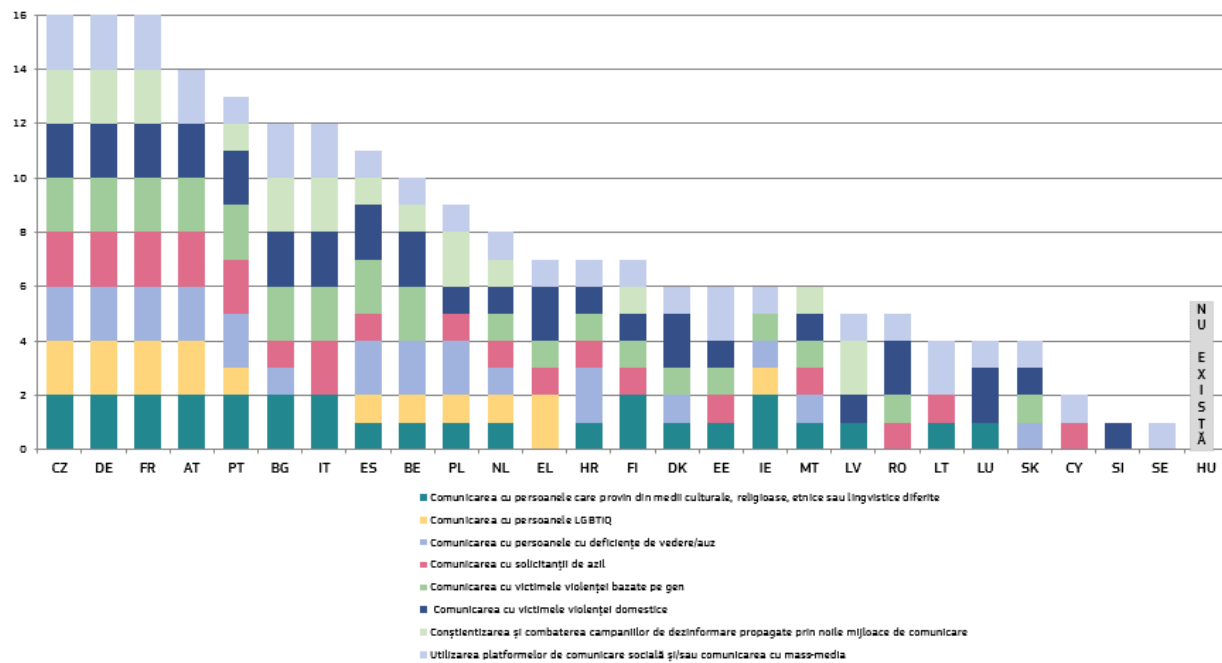

(*) Conform metodologiei CEPEJ, un avocat este o persoană calificată și autorizată în conformitate cu legislația națională să pledeze și să acționeze în numele clienților săi; să se angajeze în practicarea profesiei juridice; să se prezinte în instanță sau să consilieze și să își reprezinte clienții în chestiuni juridice [Recomandarea Rec(2000) 21 a Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei privind libertatea exercitării profesiei de avocat]. **DE:** nu se face nicio distincție între diferite categorii de avocați din Germania, cum ar fi între avocați consultanți sau avocați pledanți. **FI:** începând din 2015, numărul avocaților furnizat include atât numărul de avocați care lucrează în sectorul privat, cât și numărul de avocați care lucrează în sectorul public.

– *Formare profesională* –

Formarea profesională judiciară contribuie în mod semnificativ la calitatea hotărârilor judecătorești și a serviciului de justiție furnizat cetățenilor. Datele prezentate mai jos se referă la formarea profesională judiciară într-o gamă largă de domenii, inclusiv în ceea ce privește comunicarea cu părțile și cu presa și competențele judiciare.

Figura 39: Posibilitățile de formare profesională a judecătorilor în domeniul comunicării, 2021(*) [sursa: Comisia Europeană ⁽⁷³⁾]

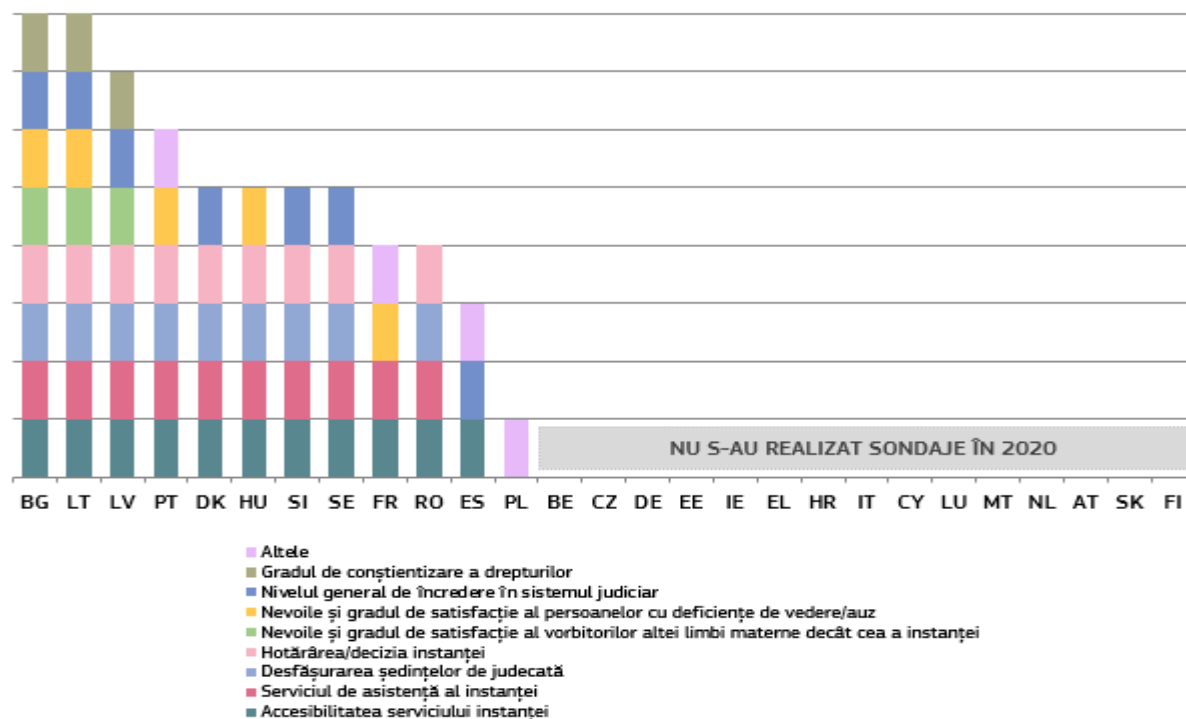
(*) Maximum posibil: 16 puncte. Statele membre au primit 1 punct dacă oferă formare inițială și 1 punct dacă oferă formare continuă (maximum 2 puncte pentru ambele tipuri de formare). MT: date din 2020.

⁷³ Date pentru anul 2021, colectate în colaborare cu Rețeaua Europeană de Formare Judiciară.

3.2.3. Instrumente de evaluare

Evaluarea periodică ar putea îmbunătăți capacitatea de răspuns a sistemului de justiție la provocările actuale și viitoare, îmbunătățind astfel calitatea acestuia. Sondajele (figura 40) sunt indispensabile pentru a evalua modul în care funcționează sistemele de justiție din perspectiva membrilor profesiilor juridice și a justițiabililor.

Figura 40: Subiectele sondajelor realizate în rândul justițiabililor sau al membrilor profesiilor juridice, 2019 (*) [sursa: Comisia Europeană ⁽⁷⁴⁾]

(*) Statelor membre li s-a acordat un punct pentru fiecare subiect al sondajului indicat, indiferent dacă sondajul a fost realizat la nivel național, regional sau la nivel de instanță. „Alte subiecte” includ un sondaj în rândul justițiabililor referitor la opiniile acestora cu privire la noile modalități de îmbunătățire a calității serviciilor pentru clienți în cadrul instanțelor și a accesibilității serviciului instanțelor (FR), un sondaj în rândul judecătorilor pe teme precum situația generală a sistemului de justiție, rolul lor și independența sistemului judiciar (ES), asistența acordată victimelor infracțiunilor (PL), aspectele generale cu privire la instanțe și funcționarea acestora, accesul la informații despre instanțe, structurile judiciare, judecătorul responsabil de proces, resursele, loialitatea (PT).

3.2.4. Digitalizare

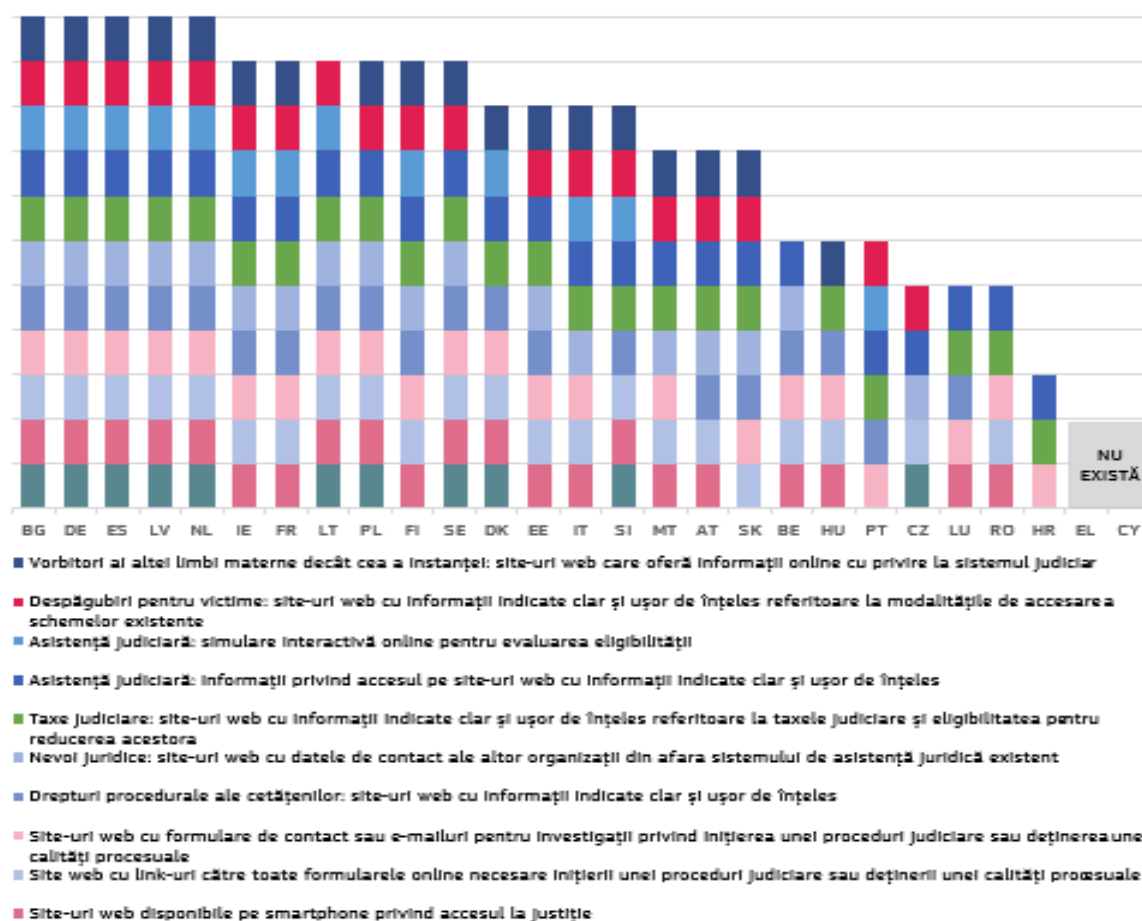
Utilizarea tehnologiilor informației și comunicațiilor (TIC) poate consolida sistemele de justiție ale statelor membre și le poate face mai accesibile, mai eficiente, mai reziliente și mai bine pregătite să facă față provocărilor actuale și viitoare. Pandemia de COVID-19 a avut un impact negativ și asupra sistemelor naționale de justiție și a evidențiat o serie de provocări care afectează funcționarea sistemului judiciar. În același timp, aceasta a relevat necesitatea ca sistemele naționale de justiție să își îmbunătățească în continuare procesul de digitalizare.

⁷⁴ Date pentru anul 2019, colectate în cooperare cu grupul de persoane de contact pentru sistemele de justiție naționale.

Edițiile anterioare ale tabloului de bord privind justiția în Uniunea Europeană au furnizat date comparative privind anumite aspecte ale TIC în sistemele de justiție. După cum s-a anunțat în Comunicarea Comisiei privind digitalizarea justiției în Uniunea Europeană din 2 decembrie 2020 ⁽⁷⁵⁾, tabloul de bord a fost completat în mod substanțial cu date suplimentare privind digitalizarea în statele membre. Acest lucru ar trebui să permită o monitorizare mai aprofundată a domeniilor în care s-au înregistrat progrese și a dificultăților întâmpinate.

O justiție orientată către cetățeni impune ca informațiile despre sistemele judiciare naționale să fie nu doar ușor accesibile, ci și adaptate anumitor grupuri sociale, care altfel ar avea dificultăți în accesarea informațiilor. Figura 41 prezintă disponibilitatea informațiilor online și a serviciilor publice specifice care pot facilita accesul persoanelor la justiție.

Figura 41: Disponibilitatea pentru publicul larg a informațiilor online cu privire la sistemul judiciar, 2021 (*) [sursa: Comisia Europeană ⁽⁷⁶⁾]

(*) **DE:** Fiecare land și statul federal decid individual ce informații urmează să fie furnizate online.

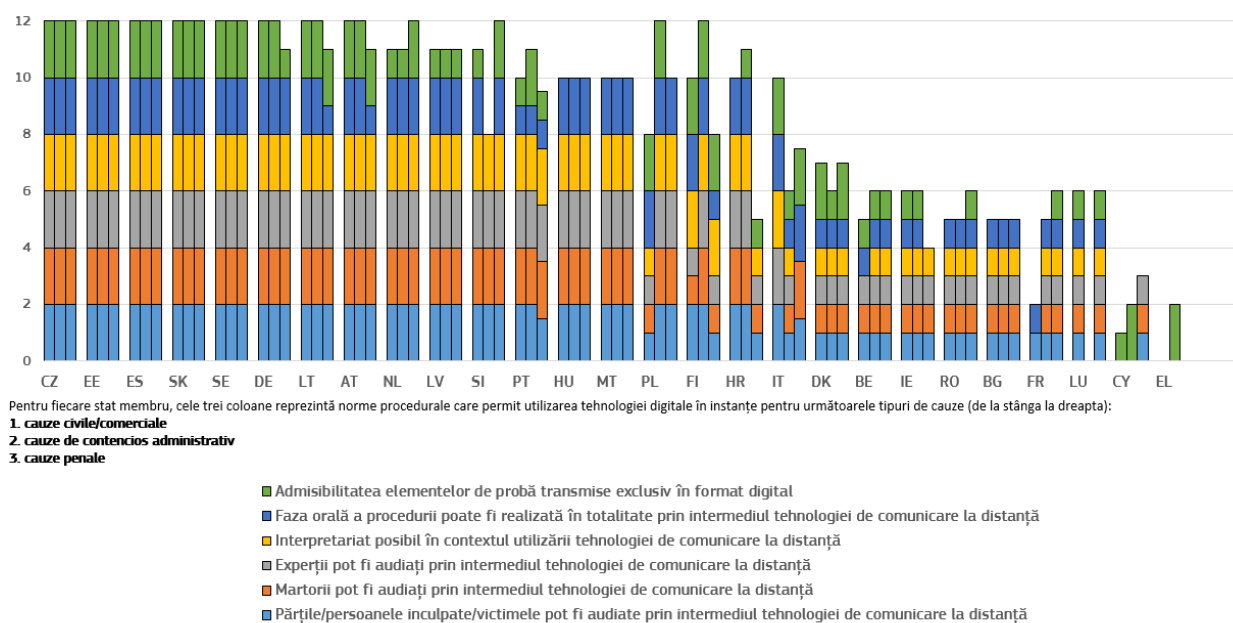
⁷⁵ Comunicare a Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor intitulată „Digitalizarea justiției în Uniunea Europeană: O panoplie de posibilități” COM(2020) 710 final și documentul de lucru însoțitor SWD(2020) 540 final.

⁷⁶ Date pentru anul 2021, colectate în cooperare cu grupul de persoane de contact pentru sistemele de justiție naționale.

– Norme privind pregătirea digitală –

Utilizarea soluțiilor digitale în cauzele civile/comerciale, penale și de contencios administrativ necesită adesea o reglementare adecvată în cadrul normelor procedurale naționale. Figura 42 ilustrează posibilitatea ca diverși actori să utilizeze tehnologia de comunicare la distanță (cum ar fi videoconferințele) pentru procedurile legate de cauzele aflate pe rolul instanțelor și reflectă situația actuală în ceea ce privește admisibilitatea probelor digitale.

Figura 42: Norme procedurale care permit utilizarea tehnologiei digitale în instanțe în cauzele civile/comerciale, penale și de contencios administrativ, 2021 (*) [sursa: Comisia Europeană ⁽⁷⁷⁾]

(*) Pentru fiecare stat membru, prima coloană prezintă normele procedurale pentru cauzele civile/comerciale, a doua coloană pentru cauzele de contencios administrativ și a treia coloană pentru cauzele penale. Maximum posibil: 12 puncte. Pentru fiecare criteriu, au fost acordate două puncte dacă există această posibilitate în toate cauzele civile/comerciale, de contencios administrativ și respectiv, penale (în cauzele penale, posibilitatea audierii părților a fost împărțită pentru a include atât inculpații, cât și victimele). Punctele sunt împărțite la doi atunci când nu există această posibilitate în toate cazurile. În cazul statelor membre care nu fac distincție între cauzele civile/comerciale și de contencios administrativ, s-a acordat același punctaj pentru ambele domenii. **EL**: nu există pentru cauzele penale și de contencios administrativ. **LU**: nu există pentru cauzele de contencios administrativ.

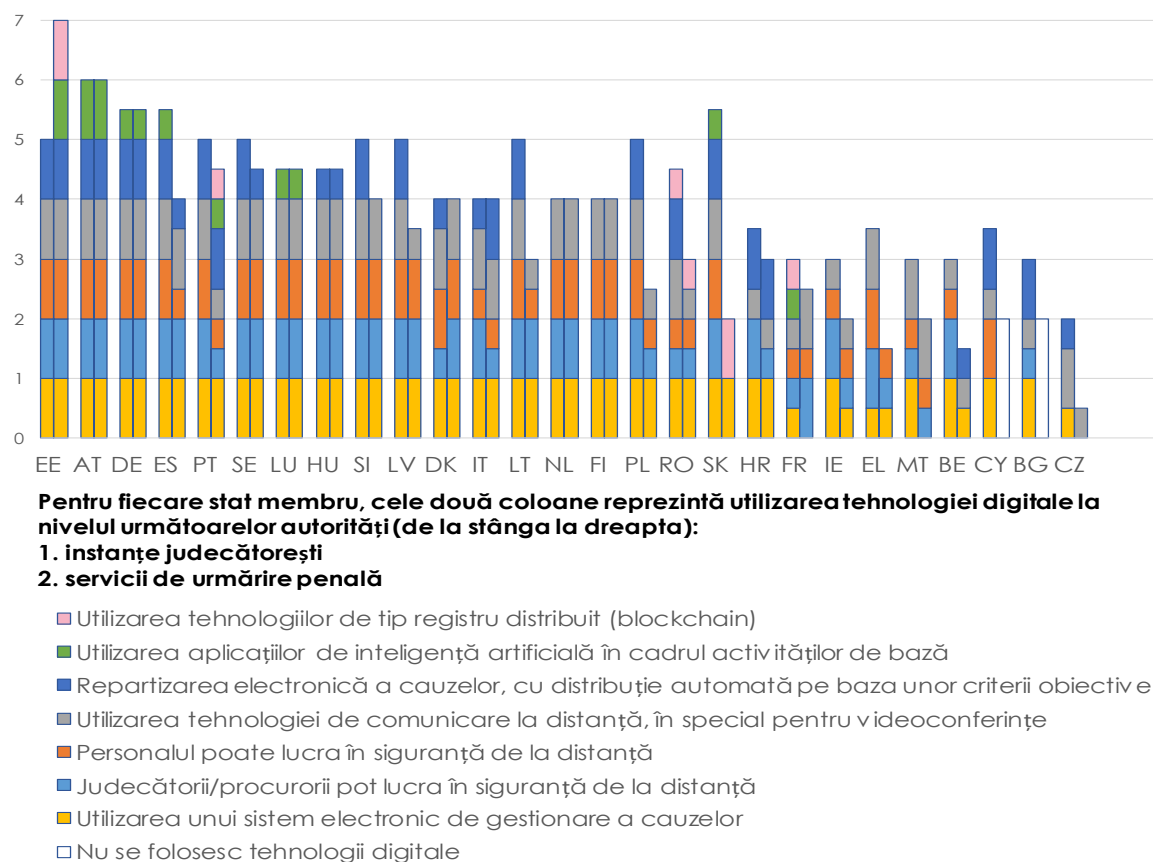
⁷⁷ Date pentru anul 2021, colectate în cooperare cu grupul de persoane de contact pentru sistemele de justiție naționale.

– Utilizarea instrumentelor digitale –

Dincolo de normele procedurale privind pregătirea digitală, instanțele și serviciile de urmărire penală trebuie să dispună de instrumentele și infrastructura corespunzătoare comunicării la distanță și accesului securizat și de la distanță la locul de muncă (figura 43). De asemenea, se impune existența unei infrastructuri și a unor echipamente adecvate pentru comunicațiile electronice securizate între instanțe/serviciile de urmărire penală și membrii profesiilor juridice și instituții juridice (figurile 44 și 45).

TIC, inclusiv tehnologia inovatoare, joacă un rol important în sprijinirea activității autorităților judiciare. Astfel, aceasta contribuie în mod semnificativ la calitatea sistemelor de justiție. Punerea la dispoziția judecătorilor, a procurorilor și a personalului din justiție a diverselor instrumente digitale poate raționaliza procesele de lucru, asigura o alocare echitabilă a volumului de muncă și poate conduce la o reducere semnificativă a timpului de lucru.

Figura 43: Utilizarea tehnologiei digitale de către instanțe și serviciile de urmărire penală, 2021 (*) [sursa: Comisia Europeană ⁽⁷⁸⁾]

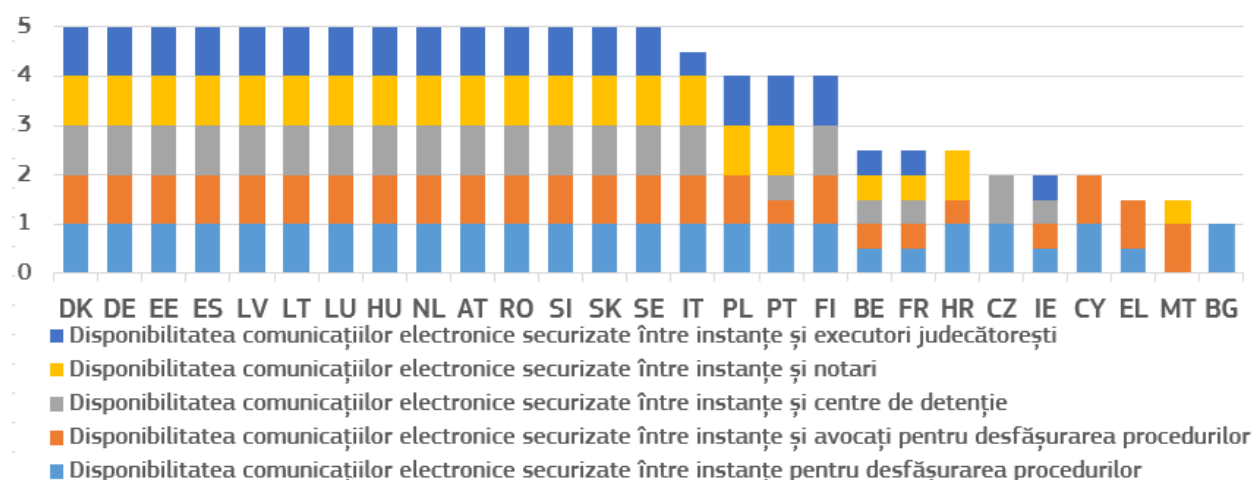

(*) Maximum posibil: 7 puncte. Pentru fiecare criteriu, s-a acordat un punct dacă instanțele și, respectiv, serviciile de urmărire penală utilizează o anumită tehnologie și, respectiv, 0,5 puncte atunci când tehnologia nu este utilizată întotdeauna de acestea.

⁷⁸ Date pentru anul 2021, colectate în cooperare cu grupul de persoane de contact pentru sistemele de justiție naționale.

Comunicațiile electronice securizate pot contribui la îmbunătățirea calității sistemelor de justiție. Posibilitatea ca instanțele să comunice pe cale electronică între ele, precum și cu membrii profesiilor juridice și cu alte instituții, poate raționaliza procesele și reduce necesitatea comunicării pe suport de hârtie și a prezenței fizice, ceea ce ar determina reducerea duratei activităților desfășurate în faza de urmărire penală și a procedurilor judiciare.

Figura 44: Instanțele judecătorești: instrumente de comunicații electronice, 2021 (*) [sursa: Comisia Europeană ⁽⁷⁹⁾]

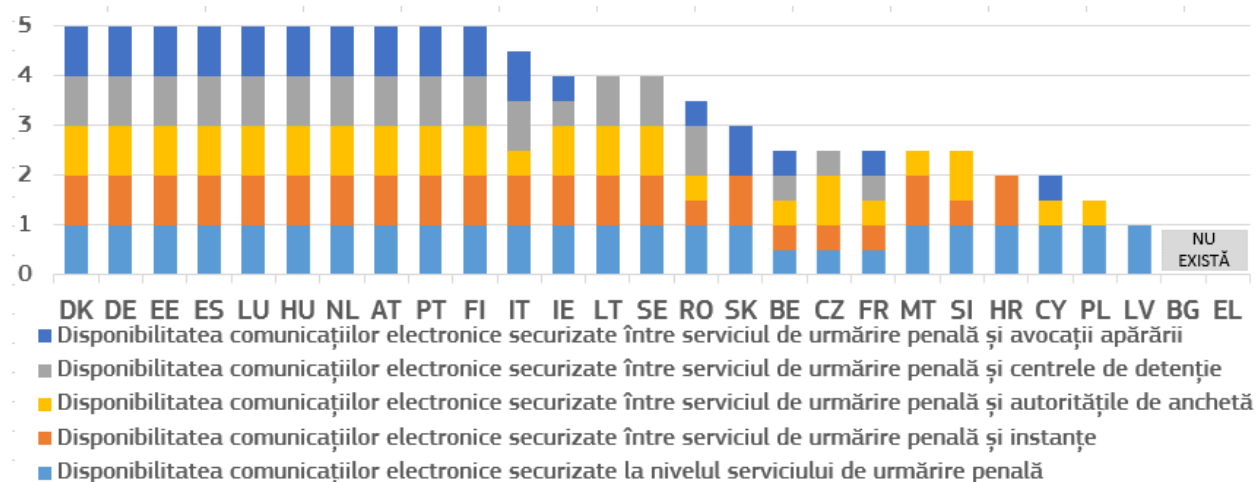

(*) Maximum posibil: 5 puncte. Pentru fiecare criteriu, s-a acordat un punct în cazul în care comunicațiile electronice securizate sunt disponibile la nivelul instanțelor. 0,5 puncte au fost acordate atunci când nu există această posibilitate în toate cazurile. FI: atribuțiile notarilor nu privesc instanțele. Prin urmare, nu există niciun motiv pentru a le asigura o conexiune securizată.

Serviciile de urmărire penală sunt esențiale pentru funcționarea sistemului de justiție penală. Ele pot beneficia, de asemenea, de acces la un canal electronic securizat de comunicare, ceea ce le-ar putea facilita activitatea și, astfel, ar îmbunătăți calitatea procedurilor judiciare. Posibilitatea comunicațiilor electronice securizate între serviciile de urmărire penală și autoritățile de anchetă, avocații apărării și instanțe ar facilita pregătirea mai rapidă și mai eficientă a procedurilor în fața instanței.

⁷⁹ Date pentru anul 2021, colectate în cooperare cu grupul de persoane de contact pentru sistemele de justiție naționale.

Figura 45: Serviciul de urmărire penală: instrumente de comunicații electronice, 2021 (*)
 [sursa: Comisia Europeană ⁽⁸⁰⁾]

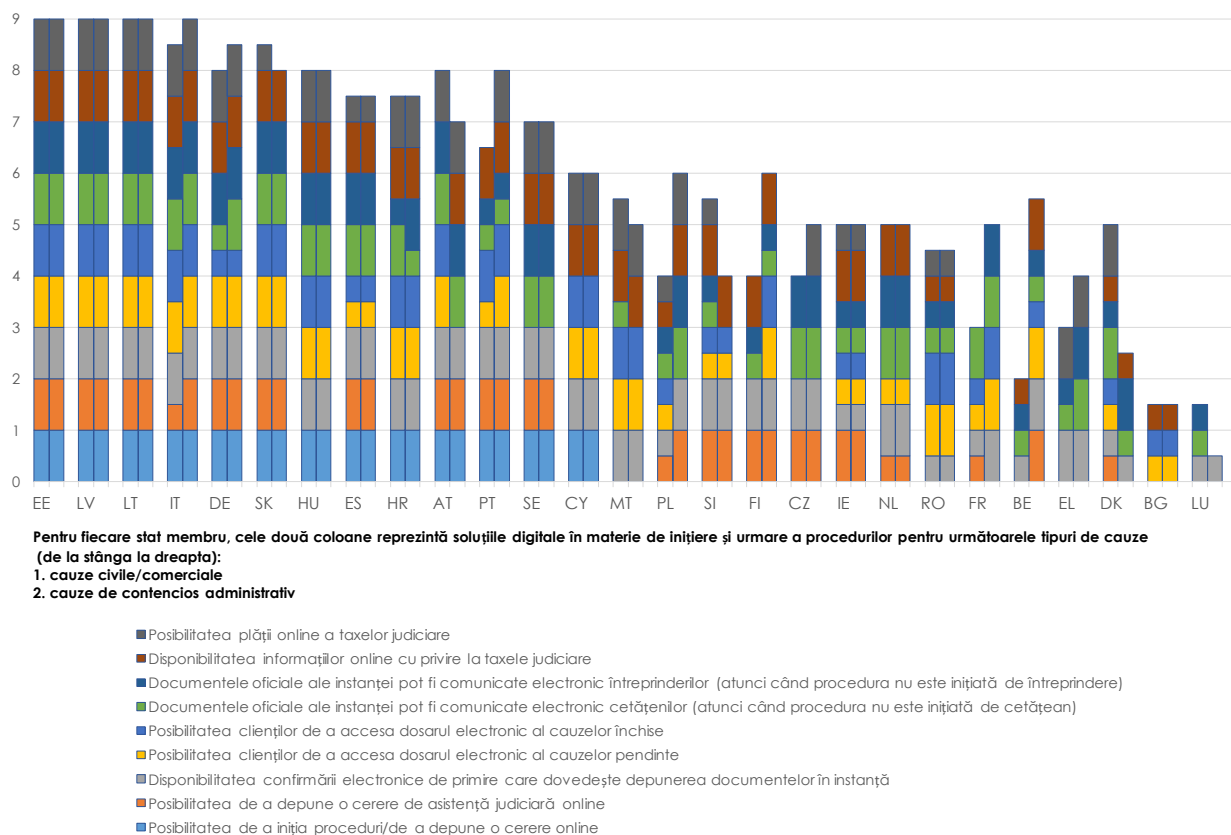
(*) Maximum posibil: 5 puncte. Pentru fiecare criteriu, s-a acordat un punct în cazul în care comunicațiile electronice securizate sunt disponibile la nivelul serviciilor de urmărire penală. 0,5 puncte au fost acordate atunci când nu există această posibilitate în toate cazurile. Disponibilitatea instrumentelor de comunicații electronice în cadrul serviciului de urmărire penală include comunicarea cu avocații angajați de serviciul de urmărire penală.

⁸⁰ Date pentru anul 2021, colectate în cooperare cu grupul de persoane de contact pentru sistemele de justiție naționale.

– Accesul online la instanțe –

Capacitatea de a parcurge etapele specifice ale procedurii judiciare prin mijloace electronice reprezintă un aspect important al calității sistemelor de justiție. Depunerea electronică a cererilor, posibilitatea de a monitoriza și de a continua o procedură online sau de a transmite documente prin mijloace electronice pot facilita în mod concret accesul cetățenilor și al întreprinderilor (sau al reprezentanților legali ai acestora) la justiție și pot reduce întârzierile și costurile. Disponibilitatea unor astfel de servicii publice digitale ar contribui la apropierea instanțelor de cetățeni și de întreprinderi și, prin extensie, ar spori încrederea publicului în sistemul de justiție.

Figura 46: Soluții digitale pentru inițierea și urmărirea procedurilor în cauzele civile/comerciale și de contencios administrativ, 2021(*) [sursa: Comisia Europeană ⁽⁸¹⁾]

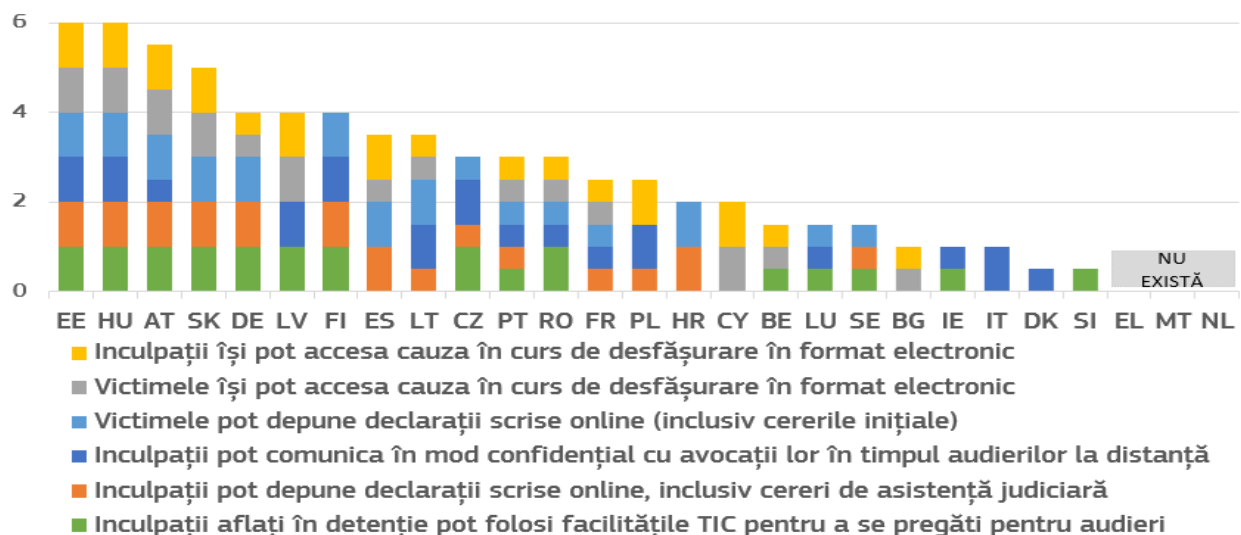

(*) Maximum posibil: 9 puncte. Pentru fiecare criteriu, s-a acordat un punct dacă există această posibilitate în toate cauzele civile/comerciale și, respectiv, de contencios administrativ. 0,5 puncte au fost acordate atunci când nu există această posibilitate în toate cazurile. În cazul statelor membre care nu fac distincție între cauzele civile/comerciale și de contencios administrativ, s-a acordat același punctaj pentru ambele domenii.

⁸¹ Date pentru anul 2021, colectate în cooperare cu grupul de persoane de contact pentru sistemele de justiție naționale.

Utilizarea instrumentelor digitale pentru desfășurarea și urmărirea procedurilor judiciare în cauzele penale poate contribui, de asemenea, la garantarea drepturilor victimelor și ale inculpaților. De exemplu, soluțiile digitale fac posibilă comunicarea confidențială la distanță între inculpați și avocații lor, pot permite inculpaților aflați în detenție să se pregătească pentru audiere sau pot veni în sprijinul victimelor infracțiunilor pentru a evita victimizarea secundară.

Figura 47: Soluții digitale pentru desfășurarea și urmărirea procedurilor judiciare în cauzele penale, 2021(*) [sursa: Comisia Europeană ⁽⁸²⁾]

(*) Maximum posibil: 6 puncte. Pentru fiecare criteriu, s-a acordat un punct dacă există această posibilitate în toate cauzele penale. 0,5 puncte au fost acordate atunci când nu există această posibilitate în toate cazurile.

– Accesul la hotărârile judecătorești –

Asigurarea accesului online la hotărârile judecătorești sporește transparența sistemelor de justiție, ajută cetățenii și întreprinderile să își înțeleagă drepturile și poate contribui la coerența jurisprudențială. Modalitățile de publicare online a hotărârilor judecătorești sunt esențiale pentru crearea unor instrumente de căutare ușor de utilizat ⁽⁸³⁾, care să facă jurisprudența mai accesibilă pentru membrii profesiilor juridice și pentru publicul larg. Accesarea neîntreruptă și reutilizarea facilă a jurisprudenței facilitează un sistem de justiție favorabil utilizării algoritmilor, permițând dezvoltarea de aplicații inovatoare de tehnologie juridică în sprijinul practicienilor din domeniul juridic.

Publicarea online a hotărârilor judecătorești necesită echilibrarea unei multitudini de interese, în limitele stabilite de cadrul juridic și cel de politică. Regulamentul general privind protecția datelor ⁽⁸⁴⁾ se aplică pe deplin prelucrării datelor cu caracter personal de către instanțe. În contextul evaluării datelor care urmează a fi făcute publice, trebuie găsit un echilibru între dreptul la protecția datelor și dreptul de a face publice hotărârile judecătorești în vederea

⁸² Date pentru anul 2021, colectate în cooperare cu grupul de persoane de contact pentru sistemele de justiție naționale.

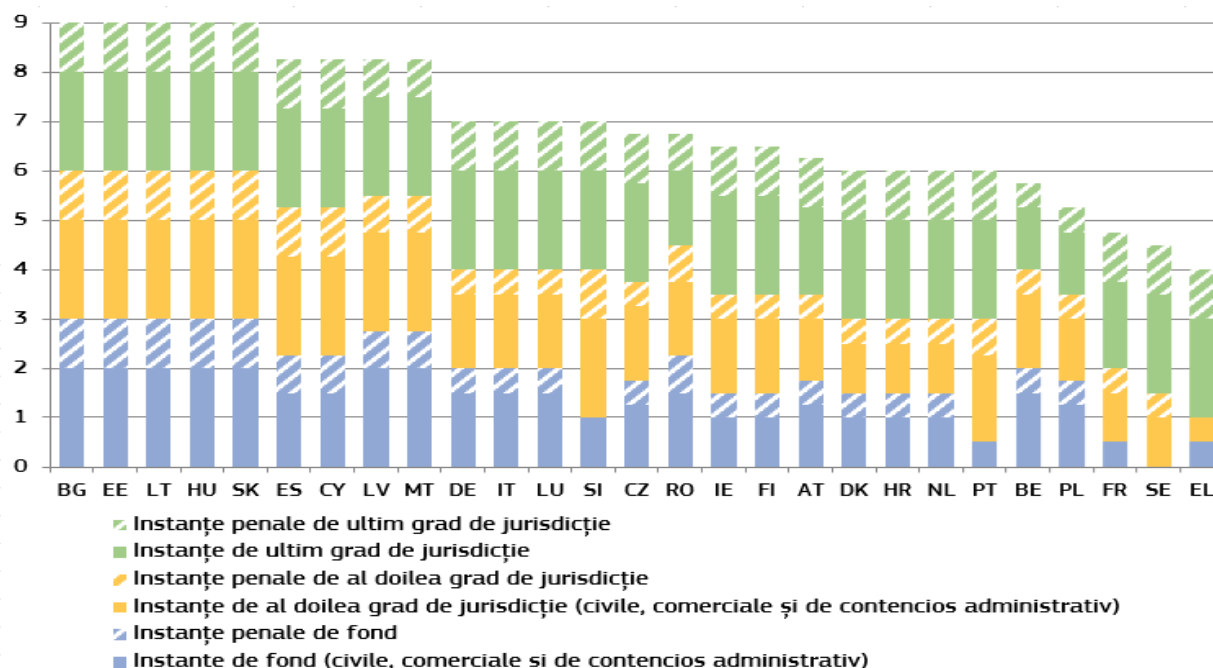
⁸³ A se vedea *Ghidul de bune practici pentru gestionarea curților supreme*, în cadrul proiectului „Curțile Supreme, garanție pentru eficiența sistemelor judiciare”, p. 29.

⁸⁴ Regulamentul (UE) 2016/679 al Parlamentului European și al Consiliului din 27 aprilie 2016 privind protecția persoanelor fizice în ceea ce privește prelucrarea datelor cu caracter personal și privind libera circulație a acestor date și de abrogare a Directivei 95/46/CE (Regulamentul general privind protecția datelor) (JO L 119, 4.5.2016, p. 1).

asigurării transparenței sistemului judiciar. Acest lucru este valabil în special atunci când există un interes public prevalent, care justifică divulgarea acestor date. În multe țări, legislația sau practica impune anonimizarea sau pseudonimizarea ⁽⁸⁵⁾ hotărârilor judecătorești înainte de publicare, fie în mod sistematic, fie la cerere. Datele generate de sistemul judiciar sunt, de asemenea, reglementate de legislația europeană privind datele deschise și reutilizarea informațiilor din sectorul public ⁽⁸⁶⁾.

Disponibilitatea hotărârilor judecătorești într-un format care să poată fi citit automat ⁽⁸⁷⁾ facilitează un sistem de justiție favorabil utilizării algoritmilor ⁽⁸⁸⁾.

Figura 48: Accesul online al publicului larg la hotărârile judecătorești publicate, 2021 (*)
(cauze civile/comerciale, de contencios administrativ și penale, toate gradele de jurisdicție)
[sursa: Comisia Europeană ⁽⁸⁹⁾]

(*) Maximum posibil: 9 puncte. Pentru fiecare grad de jurisdicție, s-a acordat un punct în cazul în care se pun la dispoziție toate hotărârile judecătorești pronunțate în cauze civile/comerciale, de contencios administrativ și penale, respectiv 0,75 puncte în

⁸⁵ Anonimizarea/pseudonimizarea este mai eficientă dacă se realizează cu ajutorul unui algoritm. Cu toate acestea, este necesară supravegherea umană, deoarece algoritmii nu înțeleg conceptul de context.

⁸⁶ Directiva 2003/98/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 17 noiembrie 2003 privind reutilizarea informațiilor din sectorul public (JO L 345, 31.12.2003, p. 90) și Directiva (UE) 2019/1024 a Parlamentului European și a Consiliului din 20 iunie 2019 privind datele deschise și reutilizarea informațiilor din sectorul public (JO L 172, 26.6.2019, p. 56).

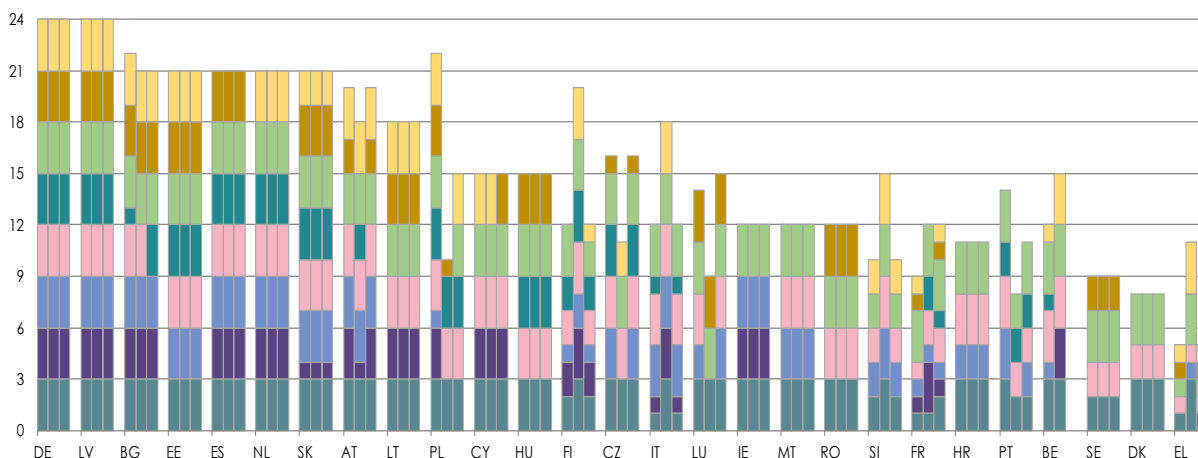
⁸⁷ Hotărârile judecătorești modelate potrivit standardelor (de exemplu, standardul Akoma Ntoso) și metadatele asociate acestora pot fi descărcate gratuit sub forma unei baze de date sau prin alte mijloace automatizate (de exemplu, interfața de programare a aplicațiilor).

⁸⁸ A se vedea și Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor – O strategie europeană privind datele [COM(2020) 66 final], Cartea albă a Comisiei privind inteligența artificială – O abordare europeană axată pe excelență și încredere [COM(2020) 65 final] și Concluziile Consiliului și ale reprezentanților guvernelor statelor membre reuniți în cadrul Consiliului privind bunele practici referitoare la publicarea online a hotărârilor judecătorești (JO C 362, 8.10.2018, p. 2).

⁸⁹ Date pentru anul 2020, colectate în cooperare cu grupul de persoane de contact pentru sistemele de justiție naționale.

cazul în care sunt disponibile majoritatea hotărârilor judecătorești (mai mult de 50 %) și 0,5 puncte în cazul în care sunt disponibile doar unele hotărâri judecătorești (mai puțin de 50 %). În cazul în care un stat membru are doar două grade de jurisdicție, s-au acordat puncte pentru trei grade de jurisdicție, reproducându-se în locul gradului inexistent gradul de jurisdicție superior respectiv. În cazul statelor membre care nu fac distincție între cele două domenii de drept (civil/comercial și contencios administrativ), s-a acordat același punctaj pentru ambele domenii. **BE:** în materie civilă și penală, fiecare instanță este competentă să decidă cu privire la publicarea hotărârilor sale. **DE:** fiecare land decide cu privire la disponibilitatea online a hotărârilor pronunțate în primă instanță. **AT:** pentru primul și al doilea grad de jurisdicție, judecătorii decid asupra hotărârilor judecătorești care urmează să fie publicate. Hotărârile Curții Supreme de respingere a unui recurs nefondat nu sunt publicate. Hotărârile Curții Administrative Supreme adoptate de un singur judecător sunt publicate dacă judecătorul în cauză decide să le publice. În plus, hotărârile care conțin doar aspecte juridice în cazul cărora există deja o jurisprudență continuă a Curții Administrative Supreme și hotărârile lipsite de complexitate care privesc suspendarea procedurilor nu sunt publicate. **NL:** instanțele judecătorești decid publicarea în funcție de criterii specifice anunțate. **PT:** o comisie din cadrul instanței decide asupra publicării. **SI:** deciziile de procedură cu relevanță redusă sau irelevante pentru jurisprudență nu sunt publicate; din hotărârile pronunțate în cauze care sunt identice pe fond (de exemplu, cauzele colective), se publică numai hotărârea principală (împreună cu lista dosarelor având același conținut). Instanțele superioare decid asupra hotărârilor judecătorești care pot fi publicate. **SK:** hotărârile privind diverse tipuri de cauze civile, cum ar fi cauzele în materie succesorală sau de stabilire a paternității, nu sunt publicate. **FI:** instanțele decid asupra hotărârilor judecătorești care urmează să fie publicate.

Figura 49: Măsuri de punere la dispoziție a hotărârilor judecătorești într-un format care poate fi citit automat, 2021 (*) (cauze civile/comerciale, de contencios administrativ și penale, toate gradele de jurisdicție) [sursa: Comisia Europeană ⁽⁹⁰⁾]

Pentru fiecare stat membru, cele trei coloane reprezintă măsurile adoptate pentru următoarele tipuri de cauze (de la stânga la dreapta):

1. cauze civile/comerciale
2. cauze de contencios administrativ
3. cauze penale

■ Hotărârile judecătorești și metadatele asociate acestora pot fi descărcate gratuit sub forma unei baze de date sau prin alte mijloace automatizate

■ Anonimizarea/pseudonimizarea se realizează cu ajutorul unui algoritm

■ Au fost instituite norme pentru a stabili dacă datele cu caracter personal sunt dezvăluite sau nu în hotărârile publicate online

■ Hotărârile au informații asociate („metadate”) cu privire la referiri și trimiteri la legislația națională și/sau la dreptul la jurisprudența Uniunii

■ Hotărârile au informații asociate („metadate”) cu privire la cuvinte-cheie, data deciziei, etc.

■ Hotărârilor li se atribuie un identificator european de jurisprudență (ECLI)

■ Hotărârile sunt modelate în conformitate cu un standard care le-ar permite să poată fi citite automat

■ Site-ul web este accesibil publicului larg în mod gratuit

⁹⁰ Date pentru anul 2020, colectate în cooperare cu grupul de persoane de contact pentru sistemele de justiție naționale.

(*) Maximum posibil: 24 de puncte pentru fiecare tip de cauză. Pentru fiecare dintre cele trei grade de jurisdicție (prima, a doua și ultima instanță), se poate acorda un punct în cazul în care sunt vizate toate hotărârile judecătorești. În cazul în care sunt vizate numai unele hotărâri judecătorești într-o anumită instanță, se acordă doar jumătate de punct. În cazul în care un stat membru are doar două grade de jurisdicție, s-au acordat puncte pentru trei grade de jurisdicție, reproducându-se în locul gradului inexistent gradul de jurisdicție superior respectiv. În cazul statelor membre care nu fac distincție între cauzele de contencios administrativ și cele civile/comerciale, s-a alocat același punctaj pentru ambele domenii de drept. **ES:** nu este permisă utilizarea în scopuri comerciale a bazei de date a Consiliului General al Puterii Judiciare (CGPJ) sau descărcarea masivă de informații. Reutilizarea acestor informații în vederea creării unor baze de date sau în scopuri comerciale trebuie să respecte procedura și condițiile stabilite de CGPJ prin intermediul Centrului de Documentare Judiciară al acestuia. **IE:** anonimizarea hotărârilor judecătorești se realizează în domenii precum dreptul familiei, îngrijirea copiilor și în alte domenii în care legea impune sau un judecător dispune ca identitățile părților sau ale persoanelor să nu fie divulgate.

3.2.5. Rezumat privind calitatea sistemelor de justiție

Accesul facil, resursele suficiente, instrumentele de evaluare eficiente și digitalizarea contribuie fiecare în parte la calitatea ridicată a sistemelor de justiție. Cetățenii și întreprinderile se așteaptă la hotărâri de înaltă calitate de la un sistem de justiție eficace. Tabloul de bord privind justiția în Uniunea Europeană pentru anul 2022 realizează o analiză comparativă a acestor factori.

Accesibilitate

Ediția din 2022 analizează din nou o serie de elemente care contribuie la un sistem de justiție orientat către cetățeni:

- **Disponibilitatea asistenței judiciare și nivelul taxelor judiciare** au un impact major asupra accesului la justiție, în special pentru persoanele care trăiesc în sărăcie. Figura 25 arată faptul că, în unele state membre, consumatorii ale căror venituri se află sub pragul de sărăcie stabilit de Eurostat nu vor beneficia de asistență judiciară. Comparativ cu 2020, accesibilitatea asistenței judiciare a fost extinsă în aproximativ o treime dintre statele membre – în special asistența judiciară parțială – și restrânsă în două state membre. Această evoluție contrastează cu tendința anterioară, în care asistența judiciară a devenit mai puțin accesibilă în unele state membre. Nivelul taxelor judiciare (figura 26) a rămas în mare măsură stabil din 2016, deși mai multe state membre au majorat nivelul taxelor judiciare în cazul cererilor cu valoare redusă. Valoarea taxelor judiciare continuă să fie proporțional mai ridicată pentru cererile cu valoare redusă. Dificultățile de a beneficia de asistență judiciară, alături de niveluri ridicate ale taxelor judiciare în unele state membre ar putea descuraja persoanele care trăiesc în sărăcie să încerce să recurgă la justiție.
- Nivelul **taxelor judiciare pentru litigiile comerciale** (figura 27) variază considerabil de la un stat membru la altul (de la 0,1 % la 6 % din valoarea cererii), doar două state membre neavând niciun fel de taxe judiciare. Comparativ cu 2020, nivelul taxelor judiciare s-a menținut în mare parte stabil, doar două state membre procedând la scăderea taxei, iar un stat membru la majorarea acesteia. Figura 28 prezintă în ce măsură pot fi recuperate onorariile avocațiale de partea care a avut câștig de cauză într-o cauză comercială. Există diferențe semnificative în ceea ce privește recuperarea onorariilor avocațiale pentru etapa litigioasă atât la nivelul statelor membre în care există un sistem de onorarii stabilite prin lege, cât și la nivelul celor în care nu există un astfel de sistem, precum și în cadrul acestor grupuri (în special între sisteme de onorarii stabilite prin lege mai mult sau mai puțin generoase). În plus, în multe state membre, instanțele dispun de putere discreționară în ceea ce privește posibilitatea de recuperare a onorariilor avocațiale. Nivelul de generozitate al unui sistem în baza căruia se pot recupera onorariile avocațiale poate stimula sau descuraja înaintarea unei acțiuni în instanță, afectând accesul la justiție per ansamblu.
- Tabloul de bord privind justiția în Uniunea Europeană pentru anul 2022 continuă analiza modalităților prin care statele membre promovează utilizarea voluntară a **metodelor de soluționare alternativă a litigiilor** (SAL) (figura 29), inclusiv posibilitatea utilizării tehnologiilor digitale. Comparativ cu 2020, o treime dintre statele membre și-au intensificat eforturile de promovare, în timp ce aproximativ același număr și-a redus eforturile. În general, numărul modalităților de promovare a metodelor SAL tinde să fie mai mic în cazul litigiilor de

contencios administrativ decât în cazul litigiilor civile și comerciale și al litigiilor de muncă și al celor în materie de consum, constatându-se însă un efort ușor sporit în acest domeniu comparativ cu 2020.

- Pentru prima dată, tabloul de bord privind justiția în Uniunea Europeană pentru anul 2022 trece în revistă **măsurile specifice în vigoare vizând sprijinirea persoanelor cu handicap** în ceea ce privește accesul la justiție în condiții de egalitate cu ceilalți. Figura 30 relevă faptul că toate statele membre au adoptat cel puțin unele măsuri – în principal dispoziții de natură procedurală sau asigurarea disponibilității informațiilor în formate accesibile. Formate specifice, cum ar fi alfabetul Braille, limbajul semnelor sau formatul „ușor de citit”, sunt disponibile la cerere în mai mult de jumătate dintre statele membre. Soluțiile digitale pentru cauzele civile și comerciale, cauzele de contencios administrativ, precum și cauzele penale în primă instanță sunt, de asemenea, accesibile persoanelor cu handicap în puțin peste jumătate dintre statele membre.
- De asemenea, pentru prima dată, tabloul de bord privind justiția în Uniunea Europeană pentru anul 2022 prezintă **anumite aspecte ale controlului judiciar asupra actelor și omisiunilor administrației publice** pe baza unor scenarii specifice legate de întreprinderi. Figura 31 prezintă faptul că, în aproape toate statele membre, întreprinderile pot primi compensații financiare pentru prejudiciile cauzate de decizii administrative sau de tăcerea administrativă și că instanțele pot suspenda punerea în aplicare a deciziilor administrative. Aceste elemente pot avea un impact asupra încrederii investitorilor, a mediului de afaceri și a funcționării pieței unice, ceea ce justifică o monitorizare și o analiză mai atente.
- Tabloul de bord privind justiția în Uniunea Europeană pentru anul 2022 oferă o analiză mai aprofundată a măsurilor adoptate de statele membre în scopul de a asigura un **sistem de justiție în interesul copilului**. În special, aceasta detaliază modul de selecție a dispozițiilor în cazul diverselor tipuri de proceduri prezentate în figura 32 și face distincție (în figura 33) între un copil implicat în proceduri în calitate de victimă și un copil care este o persoană suspectată sau acuzată. Figura 32 arată că toate statele membre au adoptat cel puțin unele măsuri pentru copii, cel mai frecvent asigurându-se că aceștia sunt tratați în mod corespunzător, în funcție de nevoile și drepturile lor specifice. Aproape toate statele membre oferă, de asemenea, cursuri de formare pentru judecători în domeniul justiției în interesul copilului. Figura 33 ilustrează diferențele dintre statele membre în acest domeniu, indicând, comparativ, mai puține măsuri specifice disponibile pentru copiii implicați în proceduri în calitate de persoane suspectate sau acuzate în aproximativ o treime dintre statele membre.

Resurse

Sistemele de justiție de înaltă calitate din statele membre depind de un nivel suficient de resurse financiare și umane. Acestea necesită investiții adecvate în infrastructura fizică și tehnică, o formare inițială și continuă adecvată, precum și o diversitate a judecătorilor, inclusiv din perspectiva asigurării echilibrului de gen. Tabloul de bord privind justiția în Uniunea Europeană pentru anul 2022 prezintă următoarele:

- În ceea ce privește **resursele financiare**, datele arată că, per ansamblu, în 2020, cheltuielile totale ale administrației publice consacrate instanțelor judecătorești au continuat să fie în cea mai mare parte stabile în statele membre, existând totuși în continuare diferențe semnificative

ale cuantumurilor efective, atât în EUR pe cap de locuitor, cât și ca procent din PIB, între statele membre (figurile 34 și 35). Aproape toate statele membre au înregistrat o creștere a cheltuielilor ca procent din PIB în 2020 (față de 2019), iar majoritatea acestora au înregistrat o creștere a cheltuielilor pe cap de locuitor.

- **Femeile** reprezintă încă sub 50 % din totalul judecătorilor la nivelul Curților Supreme din majoritatea statelor membre (figura 37). Cifrele aferente perioadei de trei ani cuprinse între 2019 și 2021 indică niveluri și tendințe divergente de la un stat membru la altul, însă, începând cu 2010, proporția judecătorilor de sex feminin din cadrul Curților Supreme a crescut în majoritatea statelor membre.
- **Pentru a îmbunătăți comunicarea cu grupurile de părți vulnerabile** (figura 39), majoritatea statelor membre oferă cursuri de formare cu privire la modul optim de comunicare cu victimele violenței bazate pe gen și/sau ale violenței domestice și peste două treimi oferă cursuri de formare privind comunicarea cu solicitanții de azil și cu persoanele care provin din medii culturale, religioase, etnice sau lingvistice diferite. Aproximativ jumătate dintre statele membre oferă cursuri de formare în materie de comunicare cu persoanele cu deficiențe de vedere sau de auz. În plus, peste două treimi dintre statele membre oferă cursuri de formare privind utilizarea platformelor de comunicare socială și/sau comunicarea cu mass-media și aproximativ jumătate sporesc gradul de conștientizare și oferă cursuri de formare în materie de combatere a dezinformării.

Instrumente de evaluare

- **Utilizarea sondajelor** în rândul justițiabililor și al membrilor profesiilor juridice (figura 40) a fost mai scăzută în 2020 decât în anii precedenți, un număr stabil de state membre optând să nu efectueze sondaje. Cu toate acestea, statele membre care nu au efectuat sondaje nu sunt întotdeauna aceleași ca anul trecut, ceea ce indică faptul că unele dintre ele efectuează sondaje o dată la doi ani/o dată la câțiva ani. Accesibilitatea, serviciul de asistență, ședințele de judecată și hotărârile instanțelor, precum și încrederea generală în sistemul de justiție continuă să fie subiecte de actualitate ale sondajelor, însă numai câteva state membre au formulat întrebări despre gradul de satisfacție al grupurilor cu nevoi speciale sau despre gradul de conștientizare a drepturilor de către cetățeni.

Digitalizarea

Începând cu ediția sa din 2021, tabloul de bord privind justiția în Uniunea Europeană include o secțiune amplă care examinează în detaliu aspectele legate de digitalizarea justiției. Deși majoritatea statelor membre utilizează deja soluții digitale în diferite contexte și într-o măsură variabilă, se pot aduce îmbunătățiri semnificative.

- Aproape toate statele membre furnizează anumite **informații online referitoare la sistemul lor judiciar**, inclusiv site-uri web cu informații vizibile și ușor de înțeles cu privire la modul de accesare a asistenței judiciare, precum și cu privire la taxele judiciare și la criteriile de eligibilitate pentru reducerea acestora (figura 41). Există însă diferențe între statele membre în ceea ce privește nivelul de informare și măsura în care acestea răspund nevoilor cetățenilor. De exemplu, doar un număr limitat de state membre (13) oferă o simulare online interactivă, care le permite cetățenilor să afle dacă sunt eligibili pentru a primi asistență judiciară. Pe de altă parte, majoritatea statelor membre pun la dispoziție un site web cuprinzând formulare

online pentru întreprinderi și persoane fizice, precum și informații pentru vorbitorii altei limbi materne decât cea a instanței.

- Mai puțin de jumătate dintre statele membre au pus în aplicare **norme procedurale privind pregătirea digitală** (figura 42), care permit pe deplin utilizarea comunicării la distanță și admisibilitatea elementelor de probă transmise exclusiv în format digital. În celelalte state membre, acest lucru este posibil numai într-un număr limitat de situații. Cu toate acestea, din 2020 s-au înregistrat progrese în aproape jumătate dintre statele membre.
- În ceea ce privește **utilizarea tehnologiei digitale de către instanțe și serviciile de urmărire penală** (figura 43), majoritatea statelor membre au pus deja diverse instrumente digitale la dispoziția instanțelor, a procurorilor și a membrilor personalului. Deși majoritatea statelor membre dispun de sisteme de gestionare a cauzelor, de sisteme de videoconferință și de posibilitatea de a lucra de la distanță, sunt necesare progrese suplimentare pentru automatizarea sistemelor de repartizare a cauzelor și punerea la dispoziție pe scară mai largă a inteligenței artificiale și a instrumentelor bazate pe tehnologia *blockchain*.
- În majoritatea statelor membre, instanțele dispun de **instrumente electronice securizate pentru comunicare**. Cu toate acestea, într-o serie de state membre, instanțele pot comunica prin mijloace electronice securizate doar cu anumiți membri ai profesiilor juridice și/sau cu anumite autorități naționale (figura 44). În cazul serviciilor de urmărire penală (figura 45), mai mult de o treime din statele membre asigură în mod cuprinzător comunicații electronice securizate cu membrii profesiilor juridice și cu instituțiile naționale, ceea ce reprezintă un progres comparativ cu 2020.
- În cauzele civile/comerciale și de contencios administrativ, majoritatea statelor membre oferă persoanelor fizice și întreprinderilor (sau reprezentanților legali ai acestora) **acces online la cauzele lor pendinte sau închise** (figura 46), deși în grade diferite. În peste o treime dintre statele membre, persoanele fizice și întreprinderile au beneficiat de un acces online îmbunătățit comparativ cu 2020. Cu toate acestea, în cauzele penale (figura 47), în majoritatea statelor membre inculpații și victimele au posibilități foarte limitate de a urmări sau de a desfășura o parte a cauzei lor pe cale electronică, în pofida îmbunătățirilor înregistrate în aproximativ jumătate dintre statele membre.
- Tabloul de bord din 2022 evaluează mai în detaliu datele privind **accesul online la hotărârile judecătorești** (figura 48), pentru a oferi o imagine mai fidelă a situației din statele membre. Prin urmare, rezultatele diferă față de anul trecut. În special, în ceea ce privește publicarea hotărârilor instanțelor supreme: 22 de state membre publică toate hotărârile civile/comerciale și de contencios administrativ și 22 de state membre publică și hotărârile penale. Cu toate acestea, publicarea online a hotărârilor pronunțate în a doua instanță se realizează din ce în ce mai rar, doar zece state membre publicând toate hotărârile pronunțate în a doua instanță.
- Tabloul de bord privind justiția în Uniunea Europeană pentru anul 2022 analizează în continuare **măsurile statelor membre de facilitare a punerii la dispoziție a hotărârilor judecătorești într-un format care poate fi citit automat** (figura 49). Toate statele membre au adoptat cel puțin unele măsuri în acest sens în legătură cu cauzele civile/comerciale, de contencios administrativ și penale, deși există o variație considerabilă de la un stat membru la altul. Se pare că instanțele de contencios administrativ sunt relativ mai avansate în ceea ce privește acordarea accesului neîntrerupt la jurisprudență și facilitarea reutilizării acesteia de

către societățile din domeniul „tehnologiei juridice”. În general, există tendința de a introduce mai multe măsuri, în special în ceea ce privește disponibilitatea în hotărâri a metadatelor privind cuvintele-cheie, datele hotărârilor și reglementarea datelor cu caracter personal în hotărârile publicate. Zece state membre au raportat o îmbunătățire în 2021 față de anul precedent. Sistemele de justiție în cadrul cărora se aplică măsuri de modelare a hotărârilor judecătorești în conformitate cu o serie de standarde care permit citirea automată a acestora par a avea potențialul de a obține rezultate mai bune în viitor.

COMISIA
EUROPEANĂ

Bruxelles, 19.5.2022
COM(2022) 234 final

PART 2/2

**COMUNICARE A COMISIEI CĂTRE PARLAMENTUL EUROPEAN, CONSILIU,
BANCA CENTRALĂ EUROPEANĂ, COMITETUL ECONOMIC ȘI SOCIAL
EUROPEAN ȘI COMITETUL REGIUNILOR**

Tabloul de bord privind justiția în Uniunea Europeană pentru anul 2022

3.3. Independența

Independența sistemului judiciar, care stă la baza activității de pronunțare a hotărârilor judecătorești, este o cerință care derivă din principiul protecției jurisdicționale efective menționat la articolul 19 din TUE și din dreptul la o cale de atac eficientă în fața unei instanțe, consacrat la articolul 47 din Carta drepturilor fundamentale a UE ⁽¹⁾. Această cerință presupune:

(a) **un aspect de ordin extern**, respectiv ca organismul în cauză să își exercite funcțiile în deplină autonomie, fără a fi supus vreunei legături ierarhice sau de subordonare față de vreun alt organism și fără să primească dispoziții sau instrucțiuni, indiferent de originea lor, fiind astfel protejat de intervenții sau presiuni exterioare, susceptibile să aducă atingere independenței de judecată a membrilor săi și să influențeze deciziile acestora și

(b) **unul de ordin intern, legat de imparțialitate**, care vizează echidistanța față de părțile în litigiu și interesele lor din perspectiva obiectului acestuia ⁽²⁾.

Independența justiției garantează protecția ansamblului drepturilor conferite justițiabililor de dreptul Uniunii și menținerea valorilor comune ale statelor membre prevăzute la articolul 2 din TUE, în special a valorii statului de drept ⁽³⁾. Conservarea ordinii juridice a UE este fundamentală pentru toți cetățenii și întreprinderile ale căror drepturi și libertăți sunt protejate în temeiul legislației UE.

Un sistem judiciar perceput ca având un nivel ridicat de independență este esențial pentru încrederea pe care justiția într-o societate guvernată de statul de drept trebuie să o inspire persoanelor fizice și contribuie la crearea unui mediu de afaceri favorabil creșterii, în timp ce existența unei percepții conform căreia sistemul judiciar este lipsit de independență poate descuraja investițiile ⁽⁴⁾. În plus față de indicatorii din diverse surse privind percepția asupra independenței judiciare, tabloul de bord prezintă o serie de indicatori privind modul în care sunt organizate sistemele de justiție pentru a proteja independența judiciară în anumite tipuri de situații în care aceasta ar putea fi amenințată. Reflectând contribuția Rețelei Europene a Consiliilor Judiciare (RECJ), a Rețelei președinților Curților Supreme de Justiție ale UE (NPSJC) și a Grupului de experți privind spălarea banilor și finanțarea terorismului (EGMLTF), tabloul de bord prezintă indicatori referitori la verificările de securitate asupra judecătorilor, posibilitatea ca instanțele superioare/supreme să ia decizii din proprie inițiativă cu privire la coerența jurisprudenței instanțelor inferioare, garanții în situațiile de tip „uși turnante” în ceea ce privește judecătorii și procurorii, precum și o perspectivă mai aprofundată cu privire la posibilitatea revizuirii deciziei unui procuror de neîncepere a urmăririi penale.

¹ A se vedea <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:12012P/TXT&from=EN>.

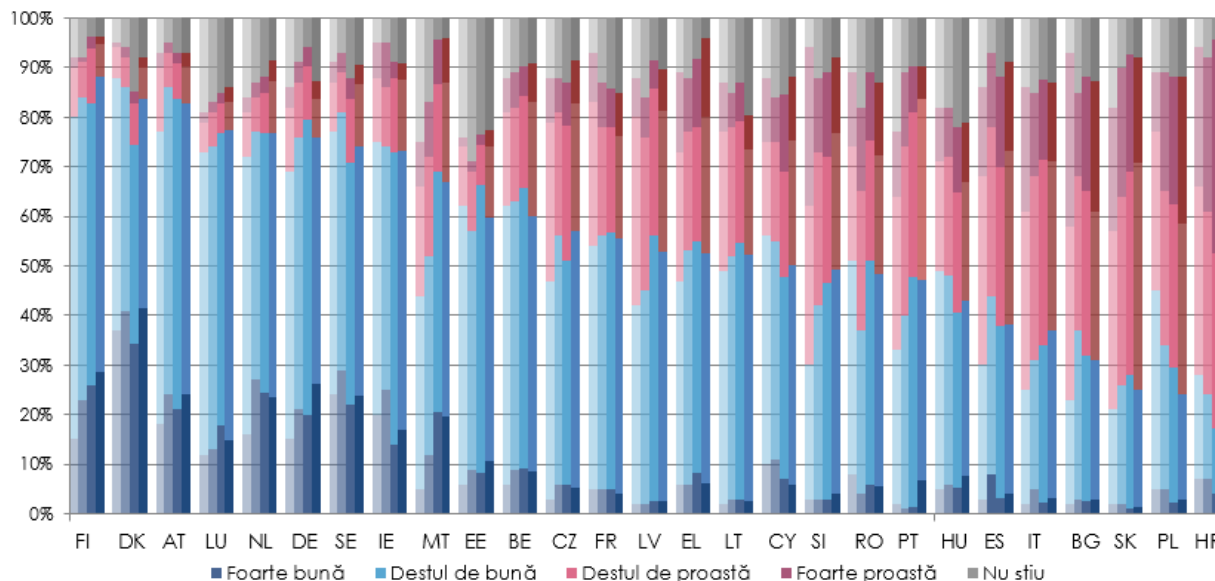
² Curtea de Justiție, Hotărârea din 16 noiembrie 2021, Proceduri penale împotriva WB și alții, Cauzele conexate C-748/19-C-754/19, Hotărârea din 6 octombrie 2021, W. Ż., C-487/19, Hotărârea din 15 iulie 2021, Comisia/Polonia, C-791/19, Hotărârea din 2 martie 2021, AB, C-824/18, Hotărârea din 19 noiembrie 2019, A. K. și alții C-585/18, C-624/18 și C-625/18, ECLI:EU:C:2019:982, punctele 121 și 122; Hotărârea din 5 noiembrie 2019, Comisia/Polonia, C-192/18, Hotărârea din 24 iunie 2019, Comisia/Polonia, C-619/18, ECLI:EU:C:2019:531 punctele 73 și 74; Hotărârea din 27 februarie 2018, Associação Sindical dos Juizes Portugueses, C-64/16, ECLI:EU:C:2018:117, punctul 44; Hotărârea din 25 iulie 2018, Ministerul Justiției și Egalității, C-216/18 PPU, EU:C:2018:586, punctul 65.

³ Curtea de Justiție, Hotărârea din 24 iunie 2019, Comisia/Polonia, C-619/18, ECLI:EU:C:2019:531, punctul 44.

⁴ În 2020 și 2021, Forumul Economic Mondial nu a publicat clasamentele bazate pe indicii de competitivitate globală (GCI).

3.3.1. Percepția asupra independenței sistemului judiciar și a eficacității protecției investițiilor

Figura 50: Percepția asupra independenței instanțelor și a judecătorilor în rândul publicului larg (*) [sursa: Eurobarometru (5)] — culori deschise: 2016, 2020 și 2021, culori închise: 2022]

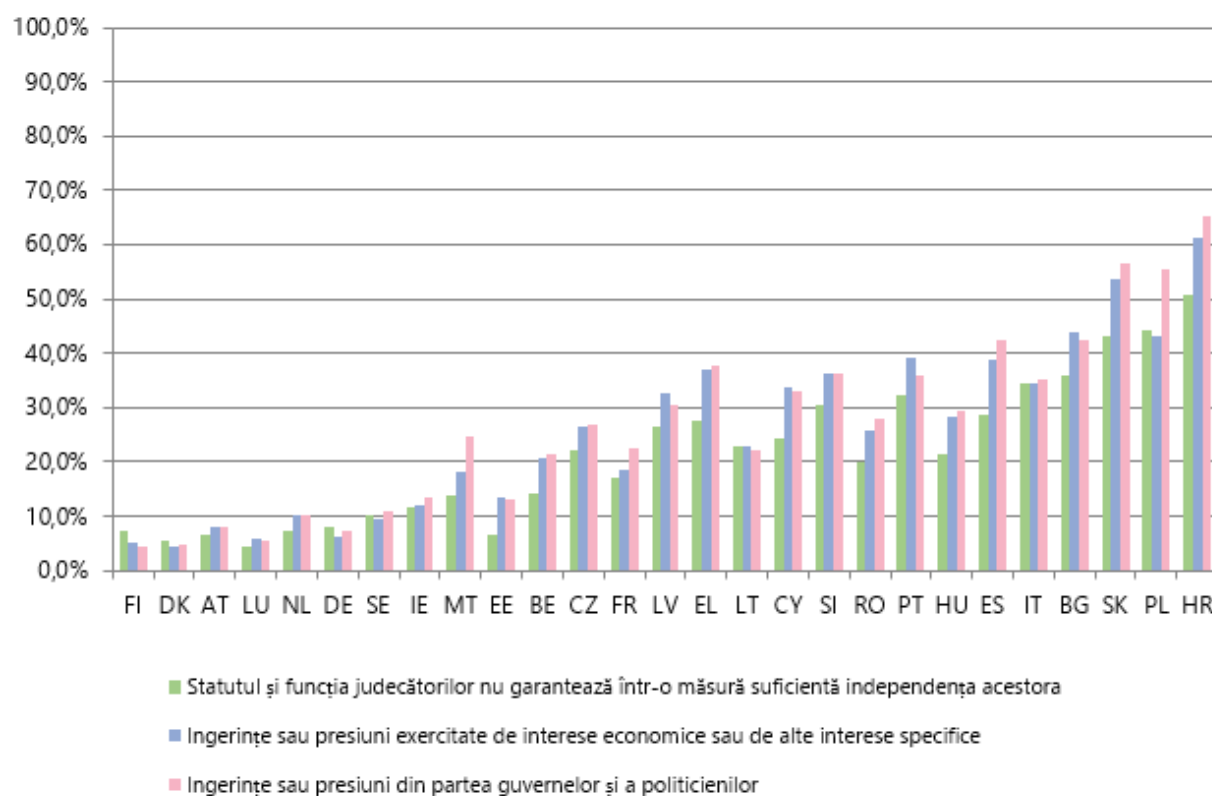

(*) Statele membre sunt ordonate mai întâi după procentul respondenților care au afirmat că independența instanțelor și a judecătorilor este foarte bună sau destul de bună (total bună); dacă unele state membre au același procent din „total bună”, acestea sunt ordonate apoi după procentul respondenților care au afirmat că independența instanțelor și a judecătorilor este destul de proastă sau foarte proastă (total proastă); dacă unele state membre au același procent din „total bună” și „total proastă”, acestea sunt ordonate după procentul respondenților care au afirmat că independența instanțelor și a judecătorilor este foarte bună; dacă unele state membre au același procent din „total bună”, „total proastă” și „foarte bună”, acestea sunt ordonate după procentul respondenților care au afirmat că independența instanțelor și a judecătorilor este foarte proastă.

Figura 51 prezintă principalele motive indicate de respondenți pentru lipsa de independență percepută a instanțelor și a judecătorilor. Respondenții din rândul publicului larg care au evaluat independența sistemului de justiție ca fiind „destul de proastă” sau „foarte proastă” au avut posibilitatea de a alege dintre trei motive care să explice calificativul acordat. Statele membre sunt enumerate în aceeași ordine ca în Figura 50.

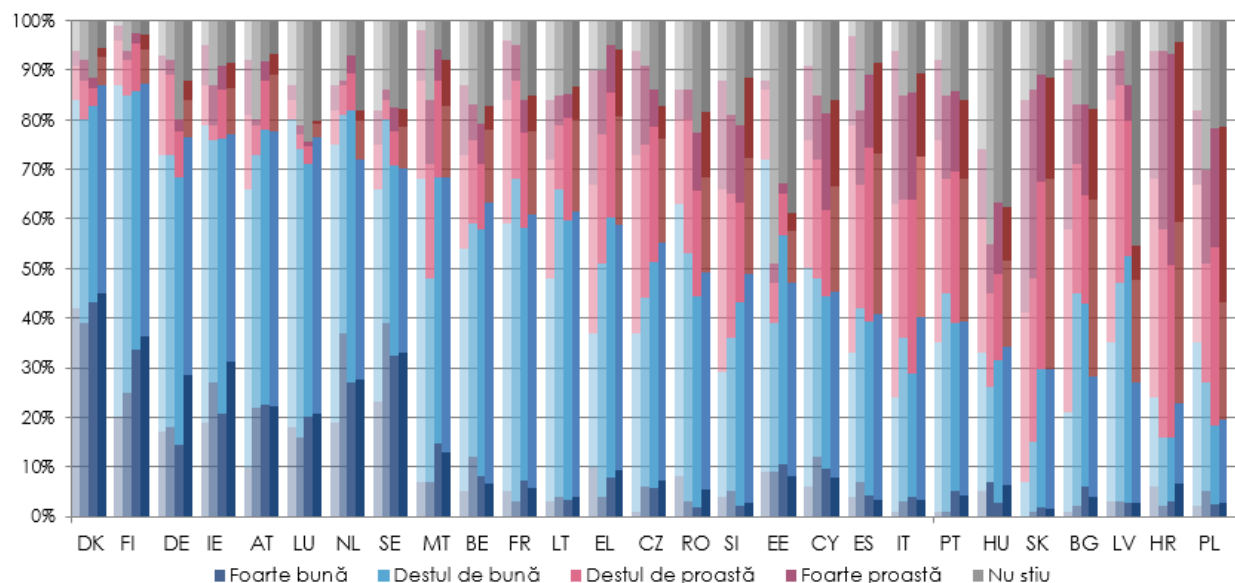
⁵ Sondajul Eurobarometru FL503, desfășurat în perioada 17-24 ianuarie 2022. Răspunsuri la întrebarea: „În opinia dumneavoastră, cum ați evalua sistemul de justiție din (țara dumneavoastră) din punctul de vedere al independenței instanțelor și a judecătorilor? Considerați că este foarte bun, destul de bun, destul de prost sau foarte prost?”, a se vedea: https://ec.europa.eu/info/strategy/justice-and-fundamental-rights/effective-justice/eu-justice-scoreboard_en.

Figura 51: Principalele motive ale lipsei de independență percepute de publicul larg
(procentul din totalitatea respondenților — o valoare mai mare înseamnă mai multă influență)
 [sursa: Eurobarometru ⁽⁶⁾]

⁶ Sondajul Eurobarometru FL503, răspunsuri la întrebarea: „Ați putea să spuneți în ce măsură fiecare dintre următoarele motive explică evaluarea dumneavoastră cu privire la independența sistemului de justiție din (țara noastră): foarte mult, într-o oarecare măsură, nu chiar, deloc?”. dacă răspunsul la întrebarea 1 este „destul de prost” sau „foarte prost”.

Figura 52: Percepția asupra independenței instanțelor și a judecătorilor în rândul întreprinderilor (*) [sursa: Eurobarometru (7) — culori deschise: 2016, 2020 și 2021, culori închise: 2022]

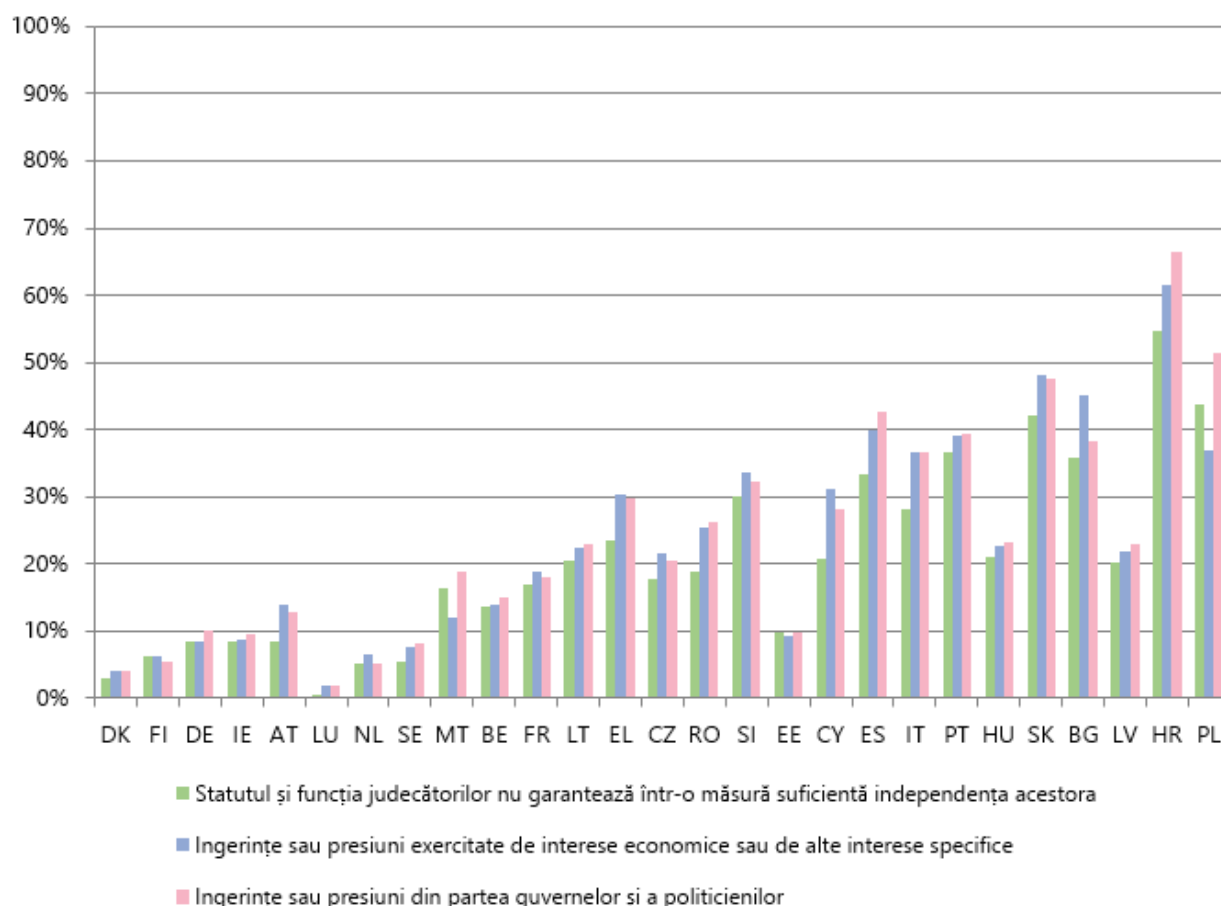

(*) Statele membre sunt ordonate mai întâi după procentul respondenților care au afirmat că independența instanțelor și a judecătorilor este foarte bună sau destul de bună (total bună); dacă unele state membre au același procent din „total bună”, acestea sunt ordonate apoi după procentul respondenților care au afirmat că independența instanțelor și a judecătorilor este destul de proastă sau foarte proastă (total proastă); dacă unele state membre au același procent din „total bună” și „total proastă”, acestea sunt ordonate după procentul respondenților care au afirmat că independența instanțelor și a judecătorilor este foarte bună; dacă unele state membre au același procent din „total bună”, „total proastă” și „foarte bună”, acestea sunt ordonate după procentul respondenților care au afirmat că independența instanțelor și a judecătorilor este foarte proastă.

Figura 53 prezintă principalele motive indicate de respondenți pentru lipsa de independență percepută a instanțelor și a judecătorilor. Respondenții din rândul întreprinderilor care au evaluat independența sistemului de justiție ca fiind „destul de proastă” sau „foarte proastă” au avut posibilitatea de a alege dintre trei motive care să explice calificativul acordat. Statele membre sunt enumerate în aceeași ordine ca în Figura 52.

⁷ Sondajul Eurobarometru FL504, desfășurat în perioada 17-24 ianuarie 2022. Răspunsuri la întrebarea: „În opinia dumneavoastră, cum ați evalua sistemul de justiție din (țara noastră) din punctul de vedere al independenței instanțelor și a judecătorilor? Considerați că este foarte bun, destul de bun, destul de prost sau foarte prost?”, a se vedea: https://ec.europa.eu/info/strategy/justice-and-fundamental-rights/effective-justice/eu-justice-scoreboard_en; din 2021, dimensiunea eșantionului de întreprinderi respondente a fost extinsă la 500 pentru toate statele membre, cu excepția MT, CY și LU, unde eșantionul a fost de 250. În anii anteriori, dimensiunea eșantionului a fost de 200 pentru toate statele membre, cu excepția DE, ES, FR, PL și IT, unde eșantionul a fost de 400.

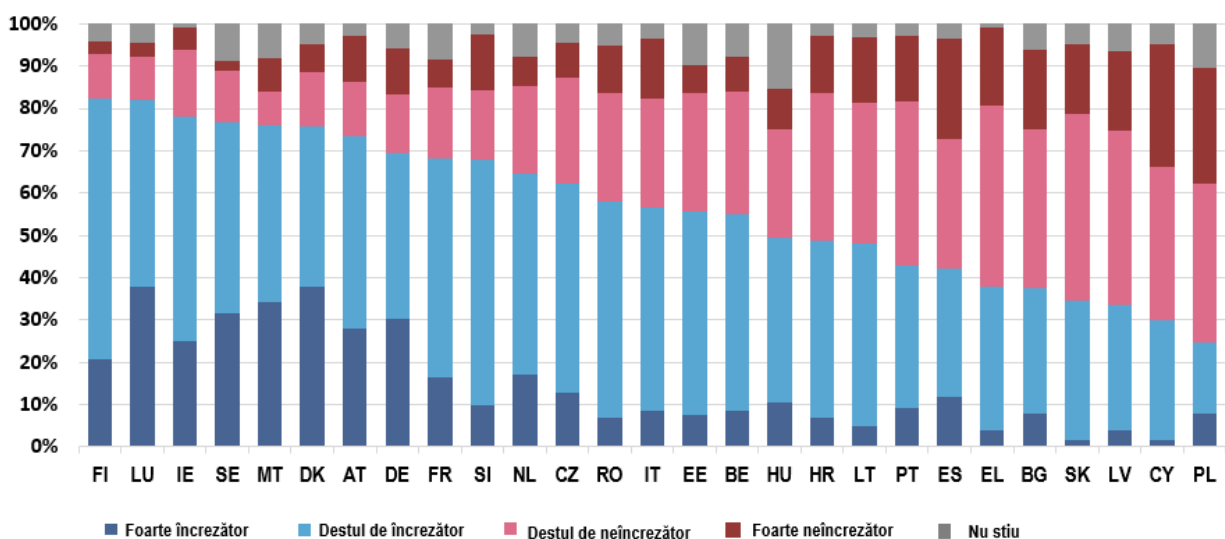
Figura 53: Principalele motive ale lipsei de independență percepute de întreprinderi (procentul din totalitatea respondenților — o valoare mai ridicată înseamnă o influență mai mare) [sursa: Eurobarometru ⁽⁸⁾]

⁸ Sondajul Eurobarometru FL504; răspunsuri la întrebarea: „Ați putea să spuneți în ce măsură fiecare dintre următoarele motive explică evaluarea dumneavoastră cu privire la independența sistemului de justiție din (țara dumneavoastră): foarte mult, într-o oarecare măsură, nu chiar, deloc?” dacă răspunsul la întrebarea 1 a fost „destul de prost” sau „foarte prost”.

Figura 54 prezintă un nou indicator privind percepția în rândul întreprinderilor asupra eficacității protecției investițiilor de către lege și de către instanțe în ceea ce privește, în opinia lor, deciziile nejustificate ale statului sau lipsa de acțiune din partea acestuia.

Figura 54: Percepția în rândul întreprinderilor asupra eficacității protecției investițiilor de către legislație și instanțe [sursa: Eurobarometru ⁽⁹⁾]

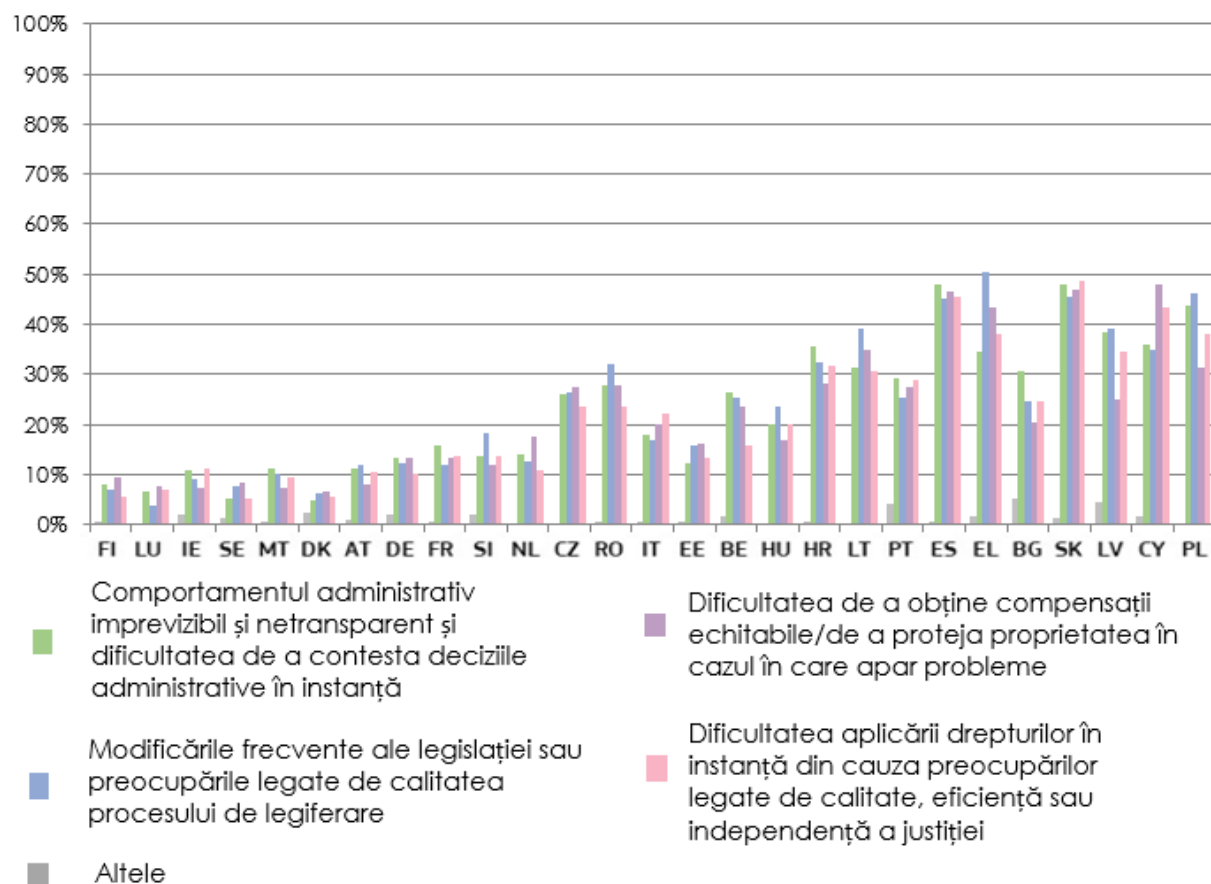

(*) Statele membre sunt ordonate mai întâi după procentul combinat al respondenților care au afirmat că sunt foarte încrezători sau destul de încrezători în protecția investițiilor de către lege și de către instanțe (încredere totală).

⁹ Sondajul Eurobarometru FL504; răspunsuri la întrebarea: „În ce măsură sunteți încrezător în faptul că investițiile dumneavoastră sunt protejate de către legislația și instanțele din (țara dumneavoastră) în cazul în care apar probleme?” În scopul realizării sondajului, investiția a fost definită ca incluzând orice tip de activ pe care o întreprindere îl deține sau îl controlează și care este caracterizat de angajarea de capital sau de alte resurse, de preconizarea obținerii unui câștig sau a unui profit sau de asumarea unui risc.

Figura 55 prezintă principalele motive indicate de respondenți pentru lipsa de eficacitate percepută a protecției investițiilor. Respondenții din rândul întreprinderilor care au ales opțiunile „destul de neîncrezător” sau „foarte neîncrezător” pentru a evalua nivelul lor de încredere au avut posibilitatea de a alege patru motive care să explice calificativul acordat (iar unii au indicat „altele”). Statele membre sunt enumerate în aceeași ordine ca în Figura 54.

Figura 55: Principalele motive pentru lipsa de eficacitate percepută a protecției investițiilor în rândul întreprinderilor [sursa: Eurobarometru ⁽¹⁰⁾]

¹⁰ Sondajul Eurobarometru FL504; răspunsuri la întrebarea: „Care sunt principalele dumneavoastră motive de îngrijorare în ceea ce privește eficacitatea protecției investițiilor?” dacă răspunsul la întrebarea 3 a fost „destul de neîncrezător” sau „foarte neîncrezător”.

3.3.2. Independența structurală

Pentru a garanta independența structurală, sunt necesare norme, în special în ceea ce privește compunerea instanței, numirea, durata funcției, precum și cauzele de abținere, de recuzare și de revocare a membrilor săi, care să permită înlăturarea oricărei îndoieli legitime, în percepția justițiabililor, referitoare la impenetrabilitatea instanței în privința unor elemente exterioare și la imparțialitatea sa în raport cu interesele care se înfruntă ⁽¹¹⁾. Aceste norme trebuie în special să permită excluderea nu numai a oricărei influențe directe, sub formă de instrucțiuni, ci și a formelor de influență indirectă, susceptibilă să orienteze deciziile judecătorilor în discuție ⁽¹²⁾.

Au fost elaborate standarde europene, în special de către Consiliul Europei, de exemplu în *Recomandarea Consiliului Europei din 2010 privind judecătoria: independență, eficiență și responsabilități* ⁽¹³⁾. Tabloul de bord privind justiția în Uniunea Europeană prezintă o serie de indicatori privind aspecte care sunt relevante atunci când se evaluează modul în care sunt organizate sistemele de justiție pentru a proteja independența judiciară.

Mai precis, prezenta ediție a tabloului de bord conține noi indicatori privind: (i) autoritățile implicate și frecvența eventualelor verificări de securitate asupra judecătorilor (figura 56); (ii) posibilitatea ca instanțele superioare/supreme să ia decizii din proprie inițiativă cu privire la coerența jurisprudenței (figura 57) și (iii) garanțiile în vigoare referitoare la angajarea temporară a judecătorilor/procurorilor în funcții politice (figura 58)⁽¹⁴⁾. Raportul prezintă, de asemenea, o

¹¹ A se vedea Curtea de Justiție, Hotărârea din 16 noiembrie 2021, Proceduri penale împotriva WB și alții, Cauzele conexate C-748/19-C-754/19, punctul 67, Hotărârea din 6 octombrie 2021, W.Z., C-487/19, punctul 109, Hotărârea din 15 iulie 2021, Comisia/Polonia, C-791/19, punctul 59, Hotărârea din 2 martie 2021, A.B., C-824/18, punctul 117, Hotărârea din 19 noiembrie 2019, A. K. și alții (Independența Camerei Disciplinare a Curții Supreme), C-585/18, C-624/18 și C-625/18, ECLI:EU:C:2019:982, punctele 121 și 122; Hotărârea din 24 iunie 2019, Comisia/Polonia, C-619/18, ECLI:EU:C:2019:531, punctele 73 și 74; Hotărârea din 25 iulie 2018, LM, C-216/18 PPU, ECLI:EU:C:2018:586, punctul 66, Hotărârea din 27 februarie 2018, Associação Sindical dos Juizes Portugueses, C-64/16, EU:C:2018:117, punctul 44. A se vedea, de asemenea, punctele 46 și 47 din Recomandarea CM/Rec(2010)12 privind judecătoria: independența, eficiența și responsabilitățile (adoptată de Comitetul de Miniștri al Consiliului Europei la 17 noiembrie 2010) și expunerea de motive a acesteia, care prevede că autoritatea care ia decizii privind selecția și cariera judecătorilor ar trebui să fie independentă de puterile executivă și legislativă. În vederea garantării independenței acesteia, cel puțin jumătate dintre membrii autorității ar trebui să fie judecători aleși de colegii lor. Cu toate acestea, în cazul în care există dispoziții constituționale sau alte dispoziții legale conform cărora șeful statului, guvernul sau puterea legislativă ia decizii cu privire la selecția și cariera judecătorilor, ar trebui să se desemneze o autoritate independentă și competentă, formată în proporție substanțială din membri ai puterii judiciare (fără a aduce atingere normelor aplicabile consiliilor judiciare cuprinse în capitolul IV), care să emită recomandări sau puncte de vedere pe care autoritatea relevantă împuternicită să facă numiri să le pună în practică.

¹² A se vedea Curtea de Justiție, Hotărârea din 2 martie 2021, A.B., C-824/18, punctul 119, Hotărârea din 19 noiembrie 2019, A. K. și alții (Independența Camerei Disciplinare a Curții Supreme), C-585/18, C-624/18 și C-625/18, ECLI:EU:C:2019:982, punctul 123; Hotărârea din 24 iunie 2019, Comisia/Polonia, C-619/18, ECLI:EU:C:2019:531, punctul 112.

¹³ A se vedea Recomandarea CM/Rec(2010)12 privind judecătoria: independența, eficiența și responsabilitățile, adoptată de Comitetul de Miniștri al Consiliului Europei la 17 noiembrie 2010, și expunerea de motive a acesteia [„Recomandarea CM/Rec(2010)12”].

¹⁴ Figurile se bazează pe răspunsurile la un chestionar actualizat, elaborat de Comisie în strânsă colaborare cu RECJ. Răspunsurile la chestionarul actualizat trimise de statele membre în care nu există consilii judiciare, care nu sunt membre ale RECJ sau a căror apartenență la RECJ a fost suspendată (CZ, DE, EE, CY, LU, AT și PL) au fost obținute în cooperare cu Rețeaua președinților Curților Supreme de Justiție din UE. Garanțiile privind procurorii prezentate în figura 57 se bazează pe răspunsurile la un chestionar actualizat elaborat de Comisie în strânsă colaborare cu Grupul de experți privind spălarea banilor și finanțarea terorismului.

imagine mai detaliată a posibilității revizuirii deciziei unui procuror de neîncepere a urmăririi penale a unei cauze care implică infracțiuni soldate cu victime sau a unei cauze care implică „infracțiuni fără victime” (de exemplu, corupție sau spălare de bani) (figura 59) și indică organismele competente să desfășoare anchete penale (figura 60) ⁽¹⁵⁾. Figurile prezintă cadrele naționale așa cum au fost ele în vigoare în decembrie 2021.

Figurile prezentate în tabloul de bord nu oferă o evaluare și nici nu prezintă date cantitative privind eficacitatea garanțiilor. Intenția nu este ca acestea să reflecte complexitatea și detaliile procedurilor și ale garanțiilor aferente. Ar trebui remarcat, de asemenea, că punerea în aplicare a politicilor și a practicilor de promovare a integrității și de prevenire a corupției în cadrul sistemului judiciar este esențială și pentru garantarea independenței sistemului judiciar. În cele din urmă, protecția eficientă a independenței sistemului judiciar necesită totodată, în afara oricăror norme care se impun, o cultură a integrității și imparțialității, însușită de magistrați și respectată de întreaga societate.

Locul special al sistemului judiciar în cadrul sistemului de separare a puterilor și accentul pus pe independența și imparțialitatea sistemului judiciar impun ca legile care reglementează aprecierea sau evaluarea îndatoririlor profesionale ale judecătorilor să fie formulate și aplicate cu mare atenție, iar rolul ramurilor executive sau legislative în acest proces ar trebui să fie limitat la ceea ce este absolut necesar ⁽¹⁶⁾.

Figura 56 arată implicarea sau neimplicarea, în statele membre, a Agenției Naționale de Securitate în efectuarea verificărilor de securitate asupra judecătorilor – fie candidați pentru funcția de judecător, fie judecători aflați în funcție -, precum și frecvența acestora.

Implicarea agențiilor naționale de securitate care aparțin executivului în numirea și statutul judecătorilor este deosebit de sensibilă din perspectiva independenței sistemului judiciar. Deși efectuarea unei verificări a securității ⁽¹⁷⁾ poate implica existența unui interes legitim, în special pentru anumite funcții judiciare specifice, acest lucru ar trebui realizat cu respectarea deplină a independenței sistemului judiciar. În conformitate cu standardele europene, „independența înseamnă că sistemul judiciar nu este supus presiunilor externe și nu face obiectul unei influențe sau manipulări politice, în special din partea puterii executive” ⁽¹⁸⁾. Verificările de securitate asupra judecătorilor, în special atunci când sunt efectuate de un organ executiv, pot constitui o

¹⁵ Figurile se bazează pe răspunsurile la un chestionar actualizat elaborat de Comisie în strânsă colaborare cu Grupul de experți privind spălarea banilor și finanțarea terorismului.

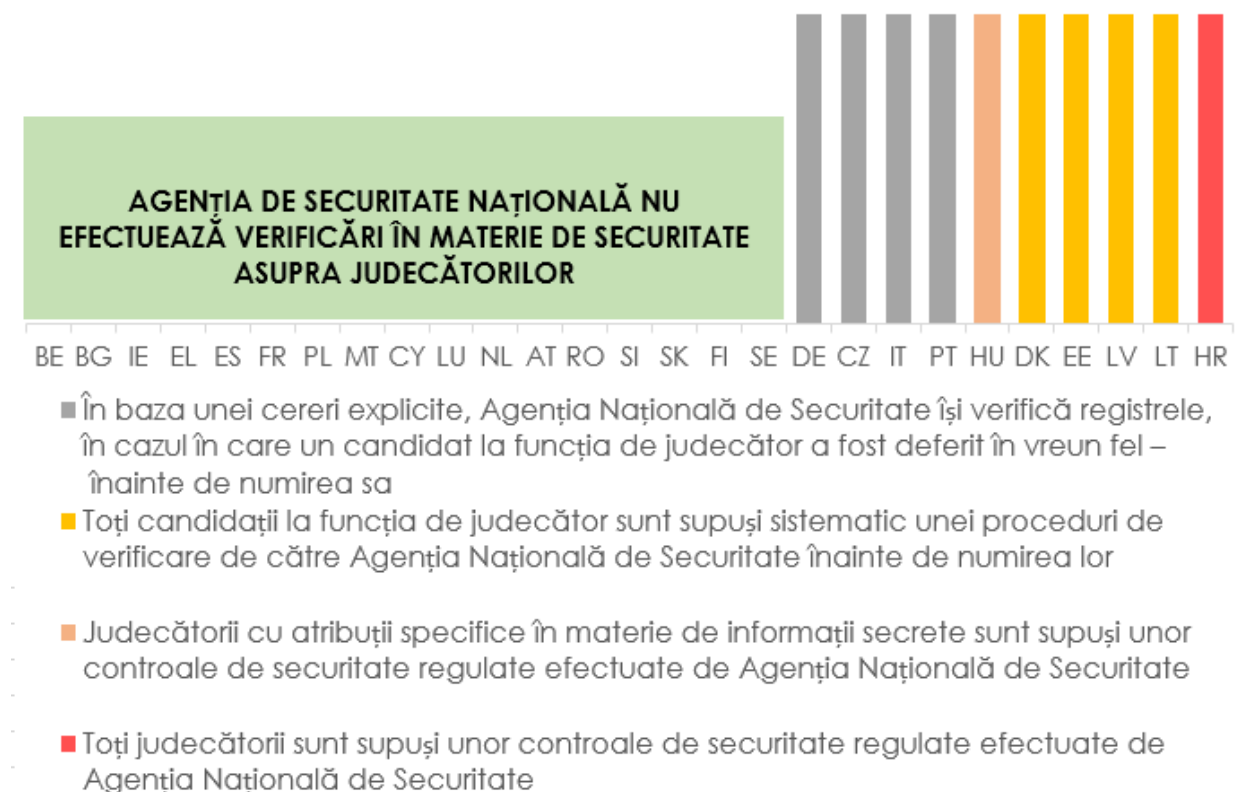
¹⁶ Comisia de la Veneția, Avizul nr. 819/2015 referitor la proiectul de lege privind verificarea integrității în Ucraina, CDL-AD(2015) 031, 25 octombrie 2015, punctul 40 și Avizul nr. 789/2014, *Amicus Curiae* în procedură urgentă, la cererea Curții Constituționale a Republicii Moldova cu privire la anumite dispoziții ale legii privind testarea integrității profesionale, CDL-AD(2014) 039-e, 15 decembrie 2014, punctul 14.

¹⁷ „[A]utoritatea unui sistem judiciar poate fi menținută numai dacă (a) sistemul juridic instituie mecanisme adecvate pentru a se asigura că numirea în funcția de judecător vizează numai candidații care dețin competențele necesare sau care îndeplinesc cele mai înalte standarde în materie de integritate și (b) persoanele declarate incompetente, corupte sau având legături cu criminalitatea organizată sunt excluse din cadrul sistemului judiciar.”, Comisia de la Veneția, Avizul nr. 1073/2021 privind introducerea procedurii de reînnoire a investigației de securitate prin modificări aduse Legii privind instanțele, CDL(2022) 002, 18 martie 2022, punctul 14.

¹⁸ Comisia de la Veneția, CDL-AD(2016) 007, *Rule of Law Checklist* (Lista de verificare a îndeplinirii criteriilor în materia statului de drept), punctul 74.

astfel de „presiune externă” ⁽¹⁹⁾. În cazul în care verificările de securitate/integritate nu sunt efectuate de organisme autonome ale sistemului judiciar, ci de un organism extern, trebuie să se acorde o atenție deosebită respectării principiilor separării puterilor și echilibrului puterilor ⁽²⁰⁾.

Figura 56: Verificări în materie de securitate națională asupra judecătorilor: autoritățile implicate și calendarul (*) ⁽²¹⁾

(*) **DE:** În toate statele federale, Agenția Națională de Securitate își poate verifica dosarele referitoare la un candidat la funcția de judecător înainte de numire, în baza unei cereri explicite. În două state federale, Agenția Națională de Securitate efectuează o verificare a dosarelor sale referitoare la toți candidații la funcția de judecător înainte de numire: în Bavaria (în cazul în care un candidat la funcția de judecător nu își dă consimțământul pentru verificarea dosarelor, acesta nu poate fi numit); din 2021, în Mecklenburg-Pomerania de Vest (fără a fi necesar consimțământul acestuia). Prin lege, Agenția Națională de Securitate sau agențiile statelor federale efectuează proceduri de verificare numai în cazul în care judecătorii urmează să aibă de îndeplinit sarcini în cadrul administrației instanțelor și trebuie să obțină acces la informații clasificate în acest scop. Pe lângă acestea, judecătorii sunt scutiți din punct de vedere juridic de verificările de securitate atunci când li se acordă accesul la informații clasificate, deoarece astfel de proceduri ar putea influența independența sistemului judiciar. **EE:** Serviciul de securitate internă efectuează verificarea de securitate a unui candidat la funcția judiciară, cu excepția

¹⁹ Comisia de la Veneția, Avizul nr. 1073/2021 privind introducerea procedurii de reînnoire a investigației de securitate prin modificări aduse Legii privind instanțele, CDL(2022) 002, 18 martie 2022, punctul 13.

²⁰ Comisia de la Veneția, CDL-AD(2021) 046, Republica Moldova – Avizul comun al Comisiei de la Veneția și al Direcției Generale pentru Drepturile Omului și Statul de Drept (DGI) a Consiliului Europei privind unele măsuri aferente selectării candidaților la funcțiile administrative din organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor și modificarea unor acte normative, punctul 16.

²¹ Datele sunt colectate prin intermediul unui chestionar actualizat, elaborat de Comisie în strânsă cooperare cu RECJ. Răspunsurile la chestionarul actualizat trimise de statele membre în care nu există consilii judiciare, care nu sunt membre ale RECJ sau a căror apartenență la RECJ a fost suspendată au fost obținute în cooperare cu NPSC.

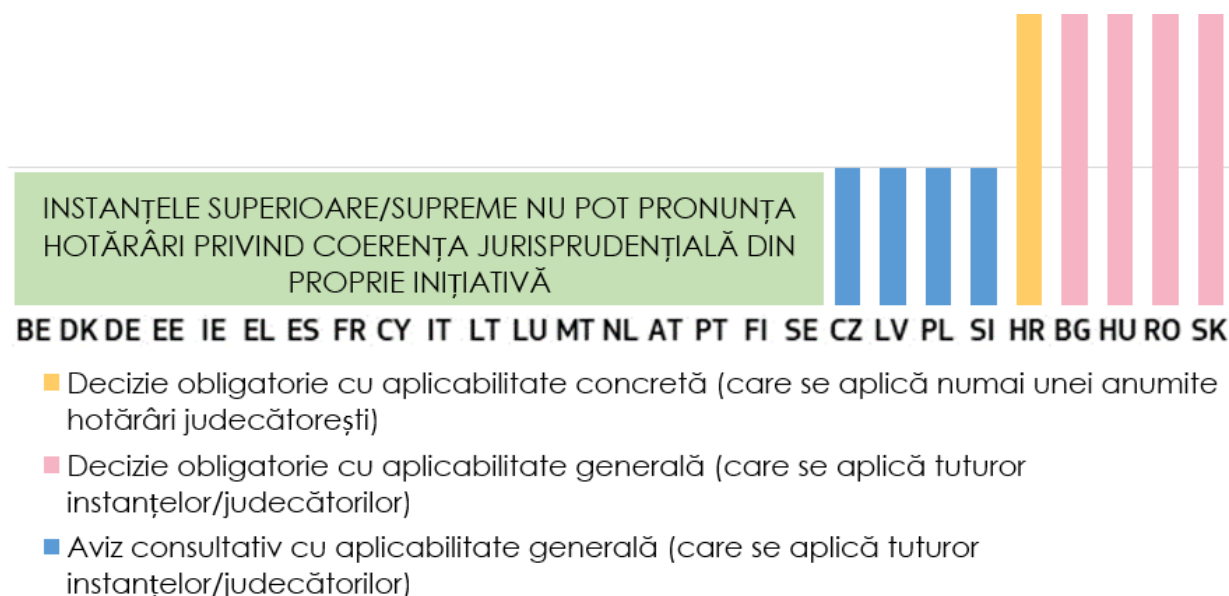
cazului în care candidatul deține un permis valabil de acces la secretele de stat clasificate drept „top secret” sau în cazul în care candidatul ocupă o poziție care îi conferă dreptul, în virtutea funcției, de a avea acces la secrete de stat de orice nivel. Serviciul de securitate internă prezintă comitetului pentru procedura de examinare a judecătorilor informațiile colectate în urma verificării de securitate și emite un aviz cu privire la măsura în care o persoană care a depus cererea îndeplinește condițiile pentru a i se elibera un permis de acces la secrete de stat. **HR:** O dată la 5 ani, Agenția de Securitate și Informații efectuează verificări de securitate asupra tuturor candidaților la funcția de judecător și asupra tuturor judecătorilor aflați în funcție (precum și asupra procurorilor). În conformitate cu legea, în cazul judecătorilor aflați în funcție, Agenția de Securitate și Informații, după efectuarea unei verificări, inclusiv a unui interviu, va transmite un raport președintelui Curții Supreme, care îl va atribui apoi unui complet de cinci judecători ai Curții Supreme pentru a decide dacă există o problemă de securitate. În cazul în care completul constată o problemă de securitate, aceasta va fi notificată ministrului justiției, președintelui Curții și Consiliului Judecătorilor, precum și președintelui Curții Superioare al cărei membru este judecătorul în cauză. Ministrul justiției va stabili statutul care reglementează procedura de efectuare a verificărilor de securitate. **FR:** În mod similar funcționarilor statului, toți judecătorii candidați fac obiectul unei verificări a cazierelor judiciare/unei anchete administrative conduse de poliția națională sub autoritatea procurorului general (verificarea dosarelor acestuia, a informațiilor clasificate, a conduitei morale...). **IT:** Graficul reflectă situația judecătorilor la nivelul instanțelor civile și penale. Agențiile naționale de securitate nu sunt implicate în procedura de numire a judecătorilor administrativi. **HU:** Toți președinții instanțelor regionale, vicepreședinții și judecătorii care permit colectarea de informații secrete sau care se ocupă de cazuri legate de informații clasificate trebuie să facă obiectul unei verificări de securitate efectuate de Agenția Națională de Securitate. Verificarea de securitate se efectuează înainte de asumarea responsabilităților și, ulterior, o dată la cinci ani [secțiunea 71/C alineatul (7) din Legea CXXV din 1995 privind securitatea națională și secțiunile 42/A-42/C din Legea CLXII din 2011 privind statutul și remunerarea judecătorilor]. **NL:** Înainte de numirea unui candidat la funcția de judecător, se impune prezentarea unui certificat de bună conduită (VOG). Acest lucru se realizează numai la primele numiri sau atunci când un judecător devine președinte al unei instanțe. Organizația care furnizează certificatele VOG se numește Justis – autoritatea de monitorizare care este o agenție bazată pe sistemul beneficii-cheltuieli, cu o conducere independentă, aflată în mod oficial în subordinea Ministerului Justiției și Securității. Autoritatea verifică dacă antecedentele (judiciare) ale unui candidat reprezintă un inconvenient în raport cu îndeplinirea atribuțiilor noii funcții. Justis nu este Agenția Națională de Securitate (AIVD). Justis decide în privința eliberării sau nu a unui certificat de bună conduită. În cazul în care o persoană dorește să conteste decizia respectivă, aceasta poate sesiza un judecător administrativ. **PL:** Atunci când o persoană candidează pentru prima dată la un post de judecător, președintele instanței competente (în cazul în care există un post vacant) solicită șefului poliției regionale informații referitoare la candidat. **RO:** Judecătorii trebuie să completeze anual o declarație autentică, din care să rezulte că nu sunt lucrători operativi, inclusiv acoperiți, informatori sau colaboratori ai serviciilor de informații. **SE*:** Consiliul pentru numiri în domeniul judiciar, un organism judiciar independent, desfășoară procedura de verificare pentru toate nivelurile de securitate în ceea ce privește președinții de instanță, pe baza unui chestionar. Fiecare instanță efectuează procedura de verificare pentru toate nivelurile de securitate în ceea ce privește judecătorii având competențe de primă instanță sau de a doua instanță. Serviciul suedez de securitate efectuează o verificare a dosarelor (verificând dacă respectivul candidat a fost menționat în dosarele sale în vreun fel) înainte ca o persoană să poată participa la activități sensibile din punctul de vedere al securității (serviciul nu colectează informații prin intermediul unui chestionar, sarcină ce revine Consiliului pentru numiri în domeniul judiciar). În cazul președinților de instanță, guvernul decide care sunt posturile care, în materie de securitate, trebuie clasificate la cel mai înalt nivel de securitate, iar Biroul guvernamental decide posturile care trebuie clasificate la nivelurile inferioare de securitate. În cazul judecătorilor având competențe de primă instanță sau de a doua instanță, guvernul decide care sunt posturile care, în materie de securitate, trebuie clasificate la cel mai înalt nivel de securitate, iar Biroul guvernamental decide posturile care trebuie clasificate la nivelurile inferioare de securitate.

Figura 57 arată dacă instanțele sau judecătorii au posibilitatea de a lua decizii din proprie inițiativă cu privire la coerența jurisprudenței instanțelor inferioare. Astfel de decizii ar putea avea caracter consultativ sau obligatoriu și s-ar putea aplica numai într-o anumită cauză sau în toate cauzele similare. Figura de mai jos prezintă patru situații diferite în statele membre: instanțele superioare/judecătorii (i) nu pot emite o astfel de decizie din proprie inițiativă, (ii) pot emite decizii cu caracter consultativ (fără caracter obligatoriu) cu aplicabilitate generală, care se aplică tuturor instanțelor/judecătorilor în anumite tipuri de cauze (de exemplu, declarații

practice), (iii) pot emite decizii obligatorii cu aplicabilitate concretă, care se aplică numai unei anumite hotărâri judecătorești (de exemplu, o decizie care obligă un judecător/un complet de judecată să adapteze proiectul de hotărâre) sau (iv) pot emite decizii obligatorii cu aplicabilitate generală, care se aplică tuturor instanțelor/judecătorilor în anumite tipuri de cauze.

Instanțele supreme, în calitate de instanțe de ultim grad, și instanțele superioare/de apel în general sunt esențiale pentru a asigura aplicarea uniformă a legii în statele membre. Cu toate acestea, organizarea judiciară ierarhică nu ar trebui să submineze independența individuală ⁽²²⁾. Instanțele superioare nu ar trebui să transmită instrucțiuni judecătorilor cu privire la modul în care aceștia din urmă ar trebui să decidă asupra cauzelor individuale, cu excepția situației hotărârilor preliminare sau a deciziilor privind căile de atac, în conformitate cu legea ⁽²³⁾. Potrivit Comisiei de la Veneția, o organizare ierarhică a sistemului judiciar în sensul subordonării judecătorilor față de instanțele superioare în activitatea lor decizională judiciară ar constitui o încălcare clară a principiului independenței interne ⁽²⁴⁾. Orice procedură de unificare a jurisprudenței trebuie să respecte principiile fundamentale ale separării puterilor și, chiar și după o astfel de hotărâre a unei instanțe superioare/supreme, toate instanțele și judecătorii trebuie să își mențină competența de a-și evalua cauzele în mod independent și imparțial și de a distinge cauzele noi de interpretarea unificată anterior de o instanță superioară/supremă.

Figura 57: Posibilitatea ca instanțele superioare/supreme să ia decizii din proprie inițiativă cu privire la coerența jurisprudenței instanțelor inferioare (*)

(*) **BG:** În cadrul evaluării magistraților, care reprezintă o examinare obiectivă a calităților profesionale, comerciale și morale ale acestora, demonstrate în contextul exercitării funcțiilor lor, se ține seama de nerespectarea deciziei obligatorii sau a orientării generale pentru anumite tipuri de cauze. **CZ:** Curtea Supremă și Curtea Administrativă Supremă pot emite avize unificatoare care nu au caracter obligatoriu din punct de vedere formal pentru instanțele de nivel inferior. Efectul obligatoriu al avizelor unificatoare nu se bazează pe statutul lor formal, ci pe autoritatea curților supreme și pe caracterul convingător al raționamentului acestora. Curtea Supremă utilizează avize unificatoare pentru chestiuni juridice pe care le consideră deosebit de importante. În ceea ce

²² Recomandarea CM/Rec(2010)12, punctul 22.

²³ Recomandarea CM/Rec(2010)12, punctul 23.

²⁴ Comisia de la Veneția, Raportul privind independența sistemului judiciar Partea I: independența instanțelor, Studiul nr. 494/2008, 16 martie 2010, CDL-AD(2010) 004, punctele 68-72.

privește posibilitatea de a se abate, în cadrul procesului său decizional, unui judecător îi revin obligații exclusiv prin lege. Prin urmare, este posibilă o abatere, însă o astfel de decizie ar trebui să fie justificată în mod corespunzător. **HR:** există judecători responsabili pentru activitatea de înregistrare la nivelul fiecărei instanțe județene și la Înalta Curte Comercială, Înalta Curte pentru Delicte, Înalta Curte Administrativă, Înalta Curte Penală și Curtea Supremă, care înregistrează hotărârile astfel încât acestea să poată fi notificate părților și pot semnala unui judecător/unei camere atunci când un proiect de hotărâre se abate de la jurisprudența pronunțată anterior și pot propune discutarea abaterii în cadrul unei ședințe a secțiunii specializate în temeiul articolului 40 din Legea privind instanțele, pentru a emite o hotărâre având caracter obligatoriu pentru toți judecătorii la nivelul instanței. **LV:** sesiunea plenară (adunarea tuturor judecătorilor Curții Supreme) și reuniunea generală a judecătorilor din cadrul departamentelor Curții Supreme pot adopta avize cu privire la aspectele legate de interpretarea și aplicarea normelor de drept sub forma unei hotărâri, care este publicată pe site-ul internet. **HU:** un judecător se poate abate de la decizia obligatorie „numai în cazul în care faptele cauzei diferă de cele ale deciziei obligatorii sau în ceea ce privește motivarea unor chestiuni divergente de drept.” **PL:** printre altele, prim-președintele Curții Supreme sau președinții camerelor Curții Supreme sau președintele Curții Administrative Supreme pot propune din proprie inițiativă ca o „chestiune juridică abstractă” să fie clarificată de un complet de șapte judecători ai Curții Supreme/Curții Administrative Supreme în cazul lipsei de uniformitate a deciziilor judiciare/hotărârilor judecătorești pronunțate de instanțe. Rezoluția abstractă adoptată de șapte judecători, care prezintă interpretarea legii, nu este obligatorie pentru instanțele inferioare și are o influență asupra instanței inferioare numai pe baza autorității Curții Supreme/Curții Administrative Supreme și a caracterului convingător al raționamentului acestora. Astfel de rezoluții abstracte pot fi obligatorii pentru Curtea Supremă numai în cazul în care completul de șapte judecători decide în acest sens, cu excepția cazului în care este respins de un complet lărgit (de exemplu, o rezoluție a unei întregi camere a Curții Supreme sau de către întreaga Curte Supremă; articolul 88 din Legea privind Curtea Supremă). **RO:** În scopul asigurării interpretării și punerii în aplicare unitare a legii de către toate instanțele, în cadrul procedurii „recursuri în interesul legii”, din oficiu sau la cererea părților, Înalta Curte de Justiție și Casație se pronunță cu privire la chestiunile de natură juridică soluționate în mod diferit de către instanțe. Astfel de decizii nu au efect asupra hotărârilor judecătorești examinate și nici cu privire la situația părților din acele procese. În conformitate cu articolul 99 din Legea nr. 303/2004 privind statutul judecătorilor și procurorilor, nerespectarea deciziilor pronunțate de Înalta Curte de Casație și Justiție în soluționarea recursurilor în interesul legii constituie o abatere disciplinară. Aceasta înseamnă că poate fi inițiată o procedură disciplinară împotriva judecătorului în cauză. **SI:** Avizele juridice bazate pe principii cu privire la aspecte importante pentru aplicarea uniformă a legilor sunt de natura unui act juridic normativ individual a cărui sferă de aplicare depășește limitele unui caz specific. Acesta are caracter obligatoriu pentru toate completurile Curții Supreme și, numai în virtutea raționamentului, pentru instanțele inferioare, în cazul căroră derogarea de la avizul juridic de principiu adoptat este acceptabilă din punct de vedere constituțional, precum în cazul abaterii de la jurisprudența constantă, dacă o astfel de abatere este susținută de un raționament. **SK:** O instanță judecătorească/un judecător are obligația de a respecta hotărârea cu caracter obligatoriu pronunțată de instanța ierarhic superioară. În anumite cazuri, instanța inferioară are dreptul să se abată de la decizia cu caracter obligatoriu pronunțată de instanțe ierarhic superioare/judecători ierarhic superiori. Există trei motive principale pentru a acționa în acest sens: (i) modificarea faptelor; (ii) avize juridice diferite exprimate în hotărârea Curții de Justiție a Uniunii Europene și (iii) o modificare a legilor. În cazul anumitor proceduri, un judecător poate face obiectul unor proceduri disciplinare la Curtea Supremă.

Figura 58 prezintă garanțiile existente în situațiile în care judecătorii sau procurorii decid să fie angajați temporar în funcții expuse politic, în special în funcții de politicieni, miniștri, funcționari guvernamentali, membri ai cabinetului sau în alte funcții politice. Figura arată dacă judecătorii sau procurorii pot ocupa un astfel de post sau nu și, ulterior, să își reia funcția de judecător sau procuror sau dacă sunt în vigoare norme specifice pentru a le garanta imparțialitatea.

Figura 58: Garanții privind angajarea temporară a judecătorilor/procurorilor în calitate de politicieni/miniștri/funcționari guvernamentali/membri ai cabinetului/în alte funcții politice (*)

Pentru fiecare stat membru, cele două coloane reprezintă normele în vigoare pentru:

1. Judecători

2. Procurori

- Autorizarea din partea unui organism pentru ca judecătorul/procurorul să-și părăsească temporar funcția
- Perioada existenței stării de incompatibilitate care se impune înainte ca persoana să poată reveni pe postul de judecător/procuror
- Notificarea/declararea noului post ocupat temporar către un anumit organism de către judecător/procuror
- Nu există norme specifice, dar se aplică normele generale în materie de etică

■ Alte norme

(*) **BG**: magistrații pot fi numiți temporar în aceste funcții. Pentru reînnoirea mandatului lor în calitate de judecători/procurori/magistrați de instrucție, sunt în vigoare norme procedurale speciale care impun depunerea unei cereri la completul competent al Consiliului Judiciar Suprem în termen de 14 zile de la data revocării lor din celălalt post (temporar) în vederea reintegrării lor. **DE**: în cazul în care un procuror este ales în parlamentul federal/numit membru al guvernului federal, drepturile și obligațiile care decurg din funcția publică sunt suspendate pe durata mandatului (cu excepția obligațiilor legate de secretul profesional și a interdicției de a accepta recompense sau mită); după încheierea mandatului în cadrul Bundestag, funcționarul public respectiv poate solicita (în termen de trei luni de la încheierea mandatului) reintegrarea sa în funcția anterioară, care trebuie realizată în termen de trei luni de la solicitare și la același nivel sau la un nivel echivalent cu cel al postului anterior (în cazul în care nu se solicită reintegrarea, drepturile și obligațiile care decurg din funcția publică sunt în continuare suspendate). În cazul revenirii unui funcționar public după o perioadă de activitate în calitate de membru al guvernului, care, în principiu, este posibilă cu acordul ambelor părți (în caz contrar, se aplică statutul pensionării), normele specifice (obligațiile legale de informare sau posibilitățile aferente de interdicție temporară a accesului la anumite activități) nu se aplică – astfel de cerințe se aplică numai în cazul în care activitățile ulterioare din sectorul privat sunt destinate unui fost membru al guvernului. **DK**: este o condiție prealabilă ca, la întoarcerea în cadrul serviciului de urmărire penală, procurorul să poată obține aprobarea și să susțină aprobarea de securitate furnizată. **EE**: judecători: deși nu există nicio reglementare specifică, ce ar limita domeniile în care judecătorul ar putea activa, întoarcerea pe postul de judecător presupune respectarea unei condiții importante: un judecător poate reveni la un post vacant de judecător în cadrul aceleiași instanțe în baza unui preaviz de cel puțin o lună adresat președintelui instanței corespunzătoare. În cazul în care, după părăsirea funcției publice, un judecător nu are posibilitatea de a reveni la un post vacant de judecător în cadrul aceleiași instanțe și nu dorește să fie transferat la o altă instanță, judecătorul este eliberat din funcție și primește plăți compensatorii reprezentând contravaloarea a șase salarii lunare. Procurori: un procuror nu poate fi membru al unui partid politic. **ES**: Judecători: Judecătorii care devin membri ai parlamentului sau ai guvernului pot reveni în cadrul aceleiași instanțe sau în aceeași funcție judiciară după încheierea mandatului lor politic. Singura excepție de la aceste norme se aplică judecătorilor Curții Supreme, care își pierd funcția judiciară în cadrul Curții Supreme la reluarea postului de judecător și trebuie să facă parte dintr-o instanță inferioară. În plus, normele generale privind retragerea și recuzarea se aplică în cazul în care judecătorul trebuie să decidă cu privire la o cauză care implică politicieni sau interese politice la reluarea postului de judecător. Procurori: persoanele care revin în cadrul serviciului de

urmărire penală trebuie să se rețină în a interveni în orice chestiune în care sunt implicate partide sau grupuri politice sau în cele ale membrilor lor care dețin sau au deținut o funcție publică și, după caz, pot fi supuse căilor de atac. **FR:** pentru a-și relua postul de judecător, un judecător care a fost anterior politician/ministru/funcționar guvernamental/membru al cabinetului trebuie să își depună candidatura pentru un nou post, iar Consiliul trebuie să aprobe în mod oficial numirea sa. Înainte de a reveni pe un post de judecător, persoana trebuie să aștepte să treacă o perioadă a existenței stării de incompatibilitate de cinci ani în domeniul în care a exercitat un mandat public sau de trei ani în cazul unui mandat în cadrul Parlamentului European. **HR:** există norme specifice privind posturile pe care procurorii pot fi detașați temporar, precum și procedura care trebuie urmată. **IT:** graficul reflectă situația la nivelul instanțelor civile și penale. Consiliul Superior al Magistraturii trebuie să autorizeze judecătorii din cadrul instanțelor civile și penale. Judecătorii de contencios administrativ își pot desfășura activitatea în cadrul secțiilor consultative ale Consiliului de Stat sau în cadrul secțiilor jurisdicționale care nu au nicio competență în chestiuni legate de activitatea anterioară a judecătorului. Procurorii care candidează la alegeri parlamentare pot reveni în cadrul serviciului de urmărire penală numai pentru a lucra într-un alt sector decât cel în care candidează la alegeri (indiferent dacă au fost sau nu aleși). Procurorii nu pot candida la alegeri parlamentare în sectorul în care și-au îndeplinit atribuțiile în ultimele șase luni anterioare candidaturii lor. În cazul alegerilor regionale și municipale, procurorii nu pot candida la alegeri în regiunea în care își exercită funcțiile. **LV:** judecătorii nu pot fi implicați în nicio calitate în viața politică (nu pot fi nici măcar membri ai unui partid politic). **AT:** în ceea ce privește procurorii, înainte de a reveni pe un post de procuror într-o funcție de conducere (și anume, șef al unui parchet, al unui parchet superior, al Parchetului General), persoana trebuie să aștepte să treacă o perioadă a existenței stării de incompatibilitate de cinci ani. **PL:** în ceea ce privește numirea în funcții politice, judecătorul ales trebuie să renunțe la mandatul său judiciar, dar își păstrează dreptul de a reveni la funcția judiciară (la postul ocupat înainte de numire) în cazul în care perioada în care a fost exercitată funcția politică nu depășește nouă ani. Autorizarea este solicitată de Consiliul Național al Magistraturii. **PT:** judecătorii și procurorii au nevoie de o autorizație prealabilă din partea Consiliului Superior al Magistraturii sau, respectiv, a Consiliului Superior al Procuraturii (CSMP). **SK:** după reluarea postului de judecător, judecătorul nu poate candida la funcția de președinte sau de vicepreședinte al instanței. Notificarea este transmisă Ministerului Justiției cu 60 de zile înainte de reluarea postului de judecător.

– Garanții privind funcționarea serviciilor naționale de urmărire penală din UE –

Procuratura are un rol major în sistemul de justiție penală, precum și în cooperarea dintre statele membre în materie penală. Funcționarea adecvată a serviciilor naționale de urmărire penală este esențială pentru combaterea eficientă a infracționalității, inclusiv a infracțiunilor economice și financiare, precum spălarea banilor și corupția. Potrivit jurisprudenței Curții de Justiție referitoare la Decizia-cadru privind mandatul european de arestare ⁽²⁵⁾, procuratura poate fi considerată autoritatea judiciară a unui stat membru care emite și execută mandatul european de arestare, ori de câte ori aceasta poate acționa independent, fără să fie expusă riscului de a face obiectul, direct sau indirect, al unor ordine sau instrucțiuni în legătură cu o anumită cauză din partea puterii executive, cum ar fi, de pildă, ministrul justiției ⁽²⁶⁾.

²⁵ Decizia-cadru 2002/584/JAI a Consiliului privind mandatul european de arestare și procedurile de predare între statele membre (JO L 190, 18.7.2002, p. 1).

²⁶ Curtea de Justiție, Hotărârea din 27 mai 2019, OG și PI (Parchetele din Lübeck și din Zwickau), cauzele conexate C-508/18 și C-82/19 PPU, punctele 73, 74 și 88, ECLI:EU:C:2019:456; Hotărârea din 27 mai 2019, C-509/18, punctul 52, ECLI:EU:C:2019:457; a se vedea și Hotărârile din 12 decembrie 2019, Parquet général du Grand-Duché de Luxembourg și Openbaar Ministerie (Procurorii din Lyon și din Tours), în cauzele conexate C-566/19 PPU și C-626/19, ECLI:EU:C:2019:1077; Openbaar Ministerie (Parchetul din Suedia), C-625/19 PPU, ECLI:EU:C:2019:1078, și Openbaar Ministerie (Procurorul regelui din Bruxelles), C-627/19 PPU, ECLI:EU:C:2019:1079; Hotărârea din 24 noiembrie 2020, AZ, C-510/19, ECLI:EU:C:2020:953, punctul 54. A se vedea și Hotărârea din 10 noiembrie 2016, Kovalkovas, C-477/16 PPU, punctele 34 și 36, ECLI:EU:C:2016:861, precum și Hotărârea din 10 noiembrie 2016, Poltorak, C-452/16 PPU, punctul 35, ECLI:EU:C:2016:858, cu privire la termenul de „[putere] judiciară” „care trebuie [...] să fie distinctă, conform principiului separării puterilor care caracterizează funcționarea unui stat de drept, de puterea executivă.” A se

Organizarea serviciilor naționale de urmărire penală variază la nivelul UE și nu există un model uniform pentru toate statele membre. Cu toate acestea, Consiliul Europei a remarcat o tendință larg răspândită de a avea un parchet mai independent, mai degrabă decât unul subordonat sau asociat puterii executive⁽²⁷⁾. Potrivit Consiliului consultativ al procurorilor europeni, un minister public/serviciu de urmărire penală eficient și autonom, angajat să susțină statul de drept și drepturile omului în administrarea justiției, este unul dintre pilonii unui stat democratic⁽²⁸⁾. În plus, într-o societate democratică, atât instanțele, cât și autoritățile de anchetă trebuie să rămână independente în ciuda presiunilor politice. Conceptul de independență semnifică faptul că procurorii sunt apărați

în fața intervențiilor ilegale în exercitarea atribuțiilor lor, astfel încât să se asigure respectarea deplină a legii și aplicarea acesteia și a principiului statului de drept și să nu fie supuși niciunei presiuni politice sau influențe ilegale de niciun fel⁽²⁹⁾. Independența se aplică nu numai serviciului de urmărire penală în ansamblul său, ci și organelor sale specializate și procurorilor în mod individual⁽³⁰⁾. Indiferent de modelul sistemului judiciar național sau de tradiția juridică în care este ancorat acesta, standardele europene impun statelor membre să ia măsuri eficiente pentru a garanta că procurorii sunt în măsură să-și îndeplinească sarcinile și responsabilitățile profesionale în condiții juridice și organizatorice adecvate⁽³¹⁾ și fără ingerințe nejustificate⁽³²⁾. În special, în cazul în care guvernul dă instrucțiuni de natură generală, de exemplu în ceea ce privește politica privind criminalitatea, aceste instrucțiuni trebuie să fie scrise și publicate într-un mod adecvat⁽³³⁾. În cazul în care guvernul are puterea de a da instrucțiuni pentru urmărirea penală în legătură cu o cauză anume, aceste instrucțiuni trebuie să conțină garanții adecvate⁽³⁴⁾. În conformitate cu Recomandarea din 2000 a Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei, instrucțiunile de neîncepere a urmăririi penale ar trebui, în principiu, să fie interzise sau

vedea și recomandarea xii din Avizul nr. 13(2018) al Consiliului consultativ al procurorilor europeni (CCPE) privind independența, responsabilitatea și etica procurorilor.

²⁷ Raportul CDL-AD(2010)040-e privind standardele europene referitoare la independența sistemului judiciar: Partea a II-a – Organele de urmărire penală – Adoptat de Comisia de la Veneția la cea de-a 85-a sesiune plenară (Veneția, 17-18 decembrie 2010), punctul 26.

²⁸ Avizul Consiliului consultativ al procurorilor europeni (CCPE) nr. 15 (2020) privind rolul procurorilor în situații de urgență, în special atunci când se confruntă cu o pandemie.

²⁹ Avizul Consiliului consultativ al procurorilor europeni (CCPE) nr. 16 (2021) privind implicațiile deciziilor curților internaționale și ale organelor tratatelor în ceea ce privește independența procurorilor din punct de vedere practic, punctul 13.

³⁰ Avizul Consiliului consultativ al procurorilor europeni (CCPE) nr. 16 (2021) privind implicațiile deciziilor curților internaționale și ale organelor tratatelor în ceea ce privește independența procurorilor din punct de vedere practic, punctul 13.

³¹ Recomandarea Rec(2000)19 privind rolul procuraturii în sistemul de justiție penală, adoptată de Comitetul de Miniștri al Consiliului Europei la 6 octombrie 2000 (denumită în continuare „Recomandarea din 2000”), punctul 4.

³² Recomandarea din 2000, punctele 11 și 13. A se vedea, de asemenea: recomandările i și iii din Avizul nr. 13(2018) al Consiliului consultativ al procurorilor europeni (CCPE) privind independența, responsabilitatea și etica procurorilor; Grupul de state împotriva corupției (GRECO), runda a patra de evaluare, „Prevenirea corupției cu privire la membrii Parlamentului, judecători și procurori”: un număr mare de recomandări solicită introducerea unor modalități de protejare a serviciului de urmărire penală de o influență nejustificată și de ingerințe în anchetarea cauzelor penale.

³³ Recomandarea din 2000, punctul 13, litera c).

³⁴ Recomandarea din 2000, punctul 13, litera d).

excepționale și să facă obiectul unor garanții specifice ⁽³⁵⁾. Părțile interesate (inclusiv victimele) ar trebui să poată contesta decizia unui procuror de neîncepere a urmăririi penale într-o cauză dată ⁽³⁶⁾, care prevede și o formă de asumare a răspunderii de către procurori ⁽³⁷⁾.

Decizia de neîncepere a urmăririi penale poate crea o problemă în ceea ce privește răspunderea procurorilor, motiv pentru care o cale de atac este importantă ⁽³⁸⁾. Figura de mai jos prezintă o imagine de ansamblu mai detaliată a posibilității revizuirii deciziei unui procuror de neîncepere a urmăririi penale. Aceste figuri nu evaluează funcționarea eficientă a serviciilor de urmărire penală, ceea ce ar necesita o evaluare calitativă care să țină seama de circumstanțele specifice ale fiecărui stat membru.

Figura 59 prezintă autoritățile care decid cu privire la o cerere de reexaminare a unei decizii formulate de un procuror de neîncepere a urmăririi penale într-o cauză individuală care implică infracțiuni fără victime (de exemplu, spălare de bani, corupție) și infracțiuni soldate cu victime (de exemplu, vătămare corporală) ⁽³⁹⁾. Aceasta arată cine efectuează o verificare a activității procurorilor, ceea ce are un impact asupra funcționării serviciilor de urmărire penală. În unele state membre, decizia de neîncepere a urmăririi penale este revizuită de diferite autorități: fie procurori superiori (inclusiv, după caz, procurorul general), fie o instanță judecătorească. În unele state membre, decizia este revizuită mai întâi în fața procurorilor superiori, iar apoi această decizie poate fi contestată în fața unei instanțe (țările în care coloana este în două culori). În cazul în care coloana are o singură culoare, decizia de neîncepere a urmăririi penale este revizuită fie numai de procurorul superior, fie numai de către instanță. În unele dintre statele membre, decizia nu poate face obiectul revizuirii.

³⁵ Recomandarea din 2000, punctul 13, litera f). A se vedea și recomandarea iv din Avizul nr. 13(2018) al Consiliului consultativ al procurorilor europeni (CCPE) privind independența, responsabilitatea și etica procurorilor.

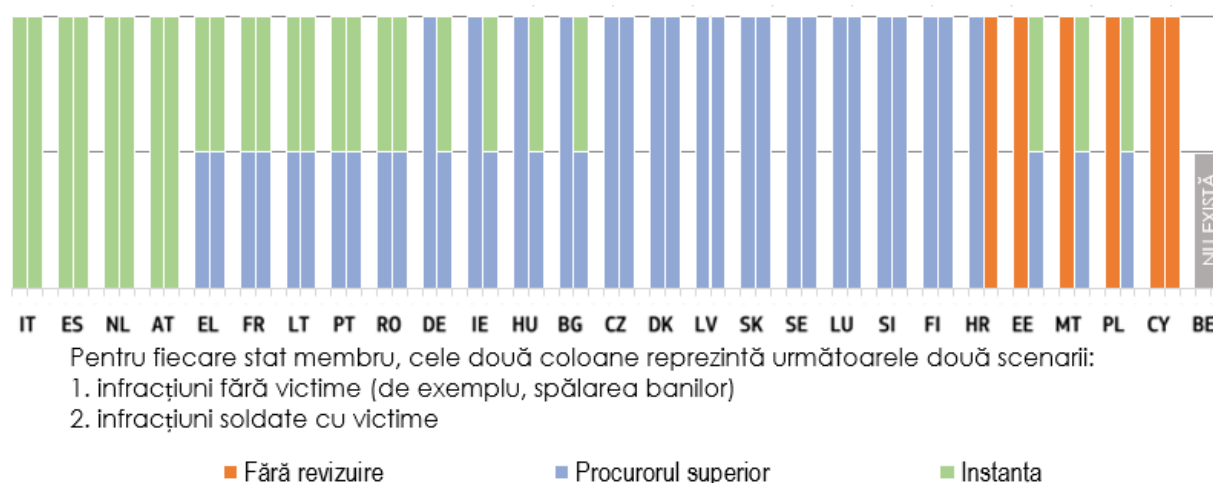
³⁶ Recomandarea din 2000, punctul 34.

³⁷ Raportul CDL-AD(2010)040-e privind standardele europene referitoare la independența sistemului judiciar: Partea a II-a – Organele de urmărire penală – Adoptat de Comisia de la Veneția la cea de-a 85-a sesiune plenară (Veneția, 17-18 decembrie 2010), punctul 45.

³⁸ Raportul CDL-AD(2010)040-e privind standardele europene referitoare la independența sistemului judiciar: Partea a II-a — Organele de urmărire penală — Adoptat de Comisia de la Veneția la cea de-a 85-a sesiune plenară (Veneția, 17-18 decembrie 2010), punctul 45.

³⁹ Victimă, astfel cum este definită la articolul 2 din Directiva 2012/29/UE din 25 octombrie 2012 de stabilire a unor norme minime privind drepturile, sprijinirea și protecția victimelor criminalității și de înlocuire a Deciziei-cadru 2001/220/JAI a Consiliului, înseamnă o persoană fizică care a suferit un prejudiciu, inclusiv o vătămare a integrității sale fizice, mentale sau emoționale, sau un prejudiciu economic, cauzate în mod direct de o infracțiune, sau membrii familiei unei persoane al cărei deces a fost cauzat în mod direct de o infracțiune și care au suferit prejudicii în urma decesului persoanei respective.

Figura 59: Autoritatea de revizuire a deciziei unui procuror de neîncepere a urmăririi penale (*) (Sursa: Comisia Europeană împreună cu Grupul de experți privind spălarea banilor și finanțarea terorismului)

(*) Pentru toate statele membre: În situația unei astfel de revizuirii, în cazul infracțiunilor fără victime, decizia de neîncepere a urmăririi penale ar putea fi contestată/respinsă de procurorul superior (în BG, CZ, DE, ES, FR, LV, LU, PL, PT și RO), contestată de reclamantul care a adus la cunoștință presupusa infracțiune [în DE (printr-o plângere disciplinară), IE (Serviciul Național de Poliție), FR (inclusiv organismele administrative), PL (în ceea ce privește instituțiile guvernamentale de stat și locale și părțile private în cauze specifice), HR, IT, LV, HU, NL, SI și SK] sau ar putea fi contestată de alte persoane, cum ar fi persoanele care au un interes presupus/legitim (DK, DE, RO), comisarul pentru protecție juridică (AT), orice persoană (PT: pentru anumite infracțiuni fără victime) și orice persoană (FI). În cazul infracțiunilor soldate cu victime, decizia de neîncepere a urmăririi penale poate fi contestată de procurorul superior (în BG, CZ, DE, FR, LV, LU, PT și RO), de victimă (în BG, CZ, DE, EE, IE, ES, FR, IT, LV, HU, MT, NL, AT, PT, PL, SI și SK) sau de alte persoane, cum ar fi persoanele care au interes presupus/legitim (DK, RO, PL), de o administrație care are dreptul de a acționa (FR) și de orice persoană (FI). Punerea sub acuzare privată este posibilă în BG, IE, HR, HU, MT, PL, PT, SI și SE.

Simbolurile „##” pentru AT: legislația austriacă prevede diferite tipuri de decizii de neîncepere a urmăririi penale. În cazul în care organele de urmărire penală se abțin de la începerea anchetei din cauza lipsei unei suspiciuni inițiale, decizia nu poate fi contestată (decizia nu are însă caracter obligatoriu). În cazul în care organele de urmărire penală decid să nu înceapă urmărirea penală în urma unei anchete (atât pentru anumite infracțiuni fără victime, cât și pentru infracțiuni cu o victimă), decizia poate fi contestată în instanță. Simbolul „*” pentru BG: procurorul decide dacă sunt îndeplinite cerințele legale privind inițierea procedurii preliminare. În caz contrar, procurorul emite un decret privind refuzul de a iniția o procedură preliminară (refuzul de a deschide o anchetă). Acest refuz poate face obiectul unei căi de atac numai în fața parchetului superior. În cazul în care au fost inițiate proceduri preliminare, odată încheiate, procurorul poate să le pună capăt sau să trimită cauza în instanță (decizia de începere a urmăririi penale). Ordinul de neîncepere a urmăririi penale a infracțiunilor soldate cu o victimă face obiectul unei căi de atac în fața instanței în termen de 7 zile. În cazul în care acest termen nu este respectat, decizia poate fi atacată în continuare, dar numai în fața parchetului superior. În cazul infracțiunilor fără victime, decizia de neîncepere a urmăririi penale poate fi revocată din oficiu doar de către parchetul superior printr-un avertisment sau după autosesizare. EE: o victimă poate introduce o cale de atac împotriva deciziei organului de anchetă de a nu iniția proceduri penale la parchet. Decizia parchetului de a nu iniția sau de a înceta procedurile penale poate fi contestată la Parchetul General. Decizia Parchetului General poate fi contestată la Tribunalul Districtual. ES: anchetatorul judiciar este autoritatea investită cu competența de a decide începerea sau neînceperea urmăririi penale. În urma unei decizii de neîncepere a urmăririi penale, anchetatorul judiciar ar trebui să informeze celelalte părți la proces (și anume procurorul și victima/reclamantul), care pot contesta decizia în instanță. IT: În cadrul oricărei proceduri penale, în cazul în care procurorul consideră că nu sunt îndeplinite condițiile pentru urmărirea penală (de exemplu, din cauza probelor insuficiente), acesta depune o cerere de revocare la judecătorul însărcinat cu ancheta prealabilă, care decide dacă acceptă sau nu cererea procurorului. CY: în cazul în care Procurorul General decide neînceperea urmăririi penale într-o cauză (pe baza dovezilor disponibile și a recomandărilor

procurorilor de caz), numai Procurorul General poate reveni asupra unei astfel de decizii. **LT:** decizia unui procuror în faza de urmărire penală de neîncepere a unei anchete preliminare se adoptă numai cu acordul șefului autorității de urmărire penală. Decizia de neîncepere a unei anchete preliminare se trimite în termen de 24 de ore procurorului, care verifică decizia în termen de 10 zile. Decizia respinsă a procurorului poate fi atacată în instanță. Rezoluția unui procuror în faza de urmărire penală poate fi, de asemenea, contestată la parchet. În cazul în care rezoluția procurorului este respinsă, aceasta poate fi atacată în instanță. Decizia judecătorului poate fi atacată din nou în fața instanței superioare. **HU:** Controlul jurisdicțional al infracțiunilor soldate cu victime este posibil numai în cadrul punerii sub acuzare privată (de exemplu, în cauzele de defăimare și calomnie) sau punerii sub acuzare privată substitutivă (în urma unei decizii a procuraturii de neîncepere a urmăririi penale). **MT:** urmărirea penală a infracțiunilor este transferată de la poliție la Parchetul General. Se preconizează că această tranziție va fi finalizată până la sfârșitul anului 2025. În octombrie 2020, procurorul general a preluat decizia de urmărire penală și inițierea urmăririi penale în fața instanțelor inferioare în ceea ce privește infracțiunile grave specifice. Regulamentul, intrat în vigoare în octombrie 2020, prevede controlul jurisdicțional (în instanțele civile) al deciziilor de neîncepere a urmăririi penale ale procurorului general pe motiv de caracter ilegal sau nerezonabil. Atunci când decizia de urmărire penală și urmărirea penală cad în sarcina comisarului de poliție, procedurile de contestare pot fi inițiate în fața judecătorilor de pace. **PL:** cadrul face distincția între o decizie de respingere a inițierii urmăririi penale și o decizie de încetare a urmăririi penale. Inițierea urmăririi penale poate fi contestată în fața procurorului superior și în fața instanței, de către victimă, stat, instituția guvernamentală locală sau comunitară care a notificat presupusa infracțiune. Încetarea urmăririi penale poate fi contestată de părțile la procedură, de instituția guvernamentală de stat sau locală care a notificat presupusa infracțiune și, numai în cazul în care presupusa infracțiune a condus la încălcarea drepturilor persoanei respective, de o persoană care notifică o infracțiune care privește numai anumite tipuri de infracțiuni prevăzute de lege. **PT:** decizia unui procuror de neîncepere a urmăririi penale poate fi revizuită fie printr-o fază procedurală autonomă, fie prin „instrução” (redeschiderea anchetei), care prevede în mod specific confirmarea judiciară a deciziei de punere sub acuzare sau de clasare a anchetei. Această redeschidere a anchetei poate fi solicitată de un „asistente”, în cazul în care procedura nu depinde de punerea sub acuzare privată. Decizia procurorului de neîncepere a urmăririi penale poate fi, de asemenea, revizuită în fața unui superior ierarhic direct al procurorului în termen de 20 de zile de la data la care deschiderea anchetei nu mai poate fi solicitată. **SI:** procurorii nu pot respinge plângerile penale pentru anumite infracțiuni fără semnătura șefului parchetului de stat. Procurorii trebuie să informeze anumite categorii de persoane și autoritățile statului care au depus o plângere penală cu privire la intenția lor de a o respinge și la motivele care stau la baza acestui fapt și să le permită acestora să emită un aviz cu privire la motivarea respingerii. Decizia pronunțată de a respinge o plângere penală sau de a înceta urmărirea penală rămâne definitivă, dar partea vătămată poate decide să preia urmărirea penală (privată). **SE:** decizia este publică. Victima unei infracțiuni, precum și suspectul pot solicita o reexaminare. Solicitarea este tratată de procurorul care a emis decizia. În cazul unor noi probe sau circumstanțe, procurorul poate decide să ia măsuri. În cazul în care nu există informații noi, Centrul de dezvoltare decide cu privire la revizuire.

Figura 60 prezintă o primă imagine de ansamblu asupra organismelor și autorităților abilitate să desfășoare anchete penale cu privire la infracțiunile financiare și economice și la toate celelalte infracțiuni. Sistemele judiciare independente și imparțiale care aplică în mod eficace legislația anticorupție prin desfășurarea unor anchete și urmăririi penale imparțiale au un rol important în combaterea eficace a corupției ⁽⁴⁰⁾, precum și a altor infracțiuni financiare și economice.

⁴⁰ Raportul din 2020 privind statul de drept – Comunicare a Comisiei privind situația statului de drept în Uniunea Europeană, p. 13 și documentul neoficial 8478/21 al Consiliului din 12 mai 2021, disponibil la adresa <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-8478-2021-INIT/en/pdf>.

Figura 60: Organisme abilitate să desfășoare anchete penale (*) (Sursa: Comisia Europeană împreună cu Grupul de experți privind spălarea banilor și finanțarea terorismului)

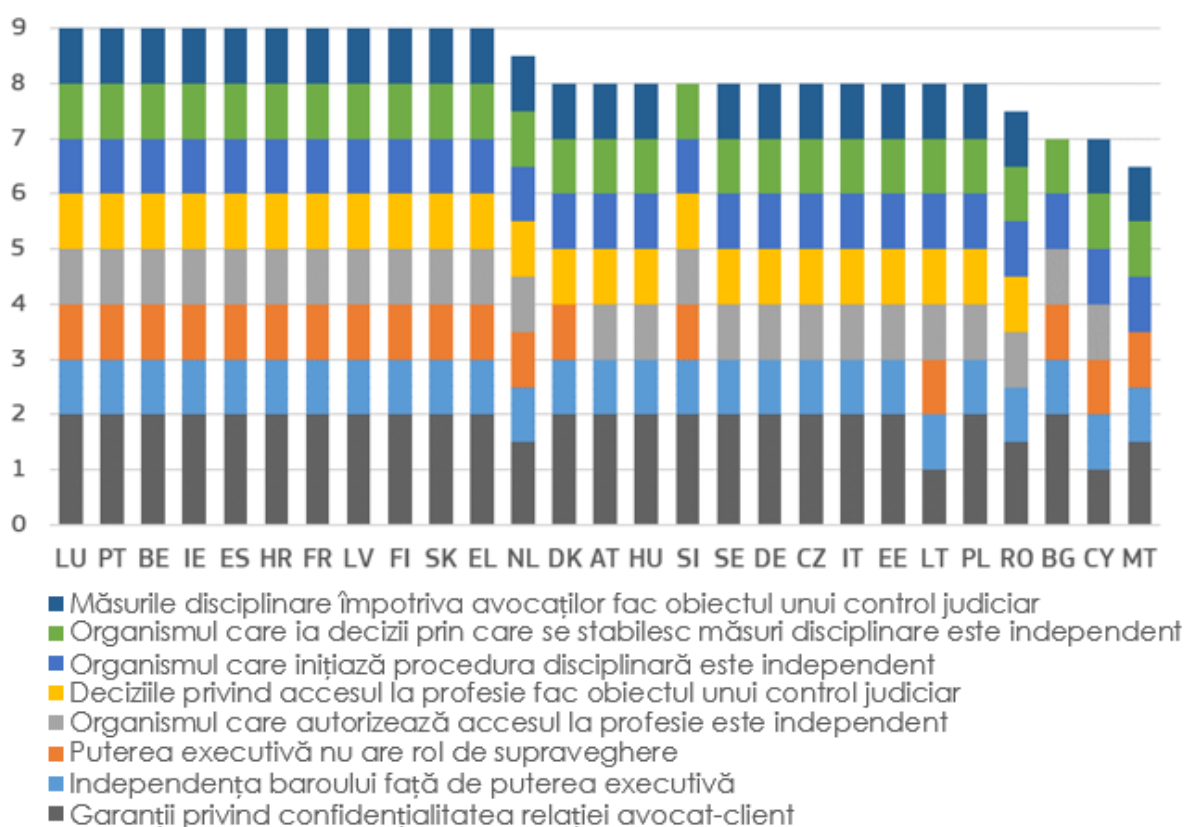
	BE	BG	CZ	DK	DE	EE	IE	EL	ES	FR	HR	IT	CY	LV	LT	LU	HU	MT	NL	AT	PL	PT	RO	SI	SK	FI	SE
Poliția																											
Parchetul																											
Judecătóruľ de instrucție																											
Jandarmeria																											
Organismele militare																											
Autoritatea fiscală																											
Agencia Națională de Securitate																											
Altele (a se preciza)																											

(*) **CZ**: Printre autoritățile polițienești se numără, de asemenea, Inspectoratul General al Forțelor de Securitate, Administrația Penitenciară, ofițerii vamali, poliția militară, precum și organele Serviciilor Secrete și de Informații Externe, care anchetează infracțiunile săvârșite de membrii Serviciilor Secrete și, respectiv, ai Serviciului de Informații Externe. **EE**: Serviciile Secrete sunt instituite pentru menținerea securității naționale prin colectarea de informații și punerea în aplicare a măsurilor de prevenție, precum și prin anchetarea infracțiunilor. Pe lângă faptul că reprezintă o instituție în domeniul securității, constituie și o autoritate de tip polițienesc care desfășoară anchete penale în principal în ceea ce privește terorismul și marea corupție. **PL**: Agenția pentru Securitate Internă, Agenția de Informații Externe și Serviciul de Contrainformații/Informații Militare ar trebui să transmită procurorului orice elemente de probă ale unor presupuse infracțiuni. În categoria „alte”, statele membre au înscris: **BE**: o serie de agenții de servicii publice la nivel federal. **BG**: inspectorul vamal însărcinat cu ancheta. **ES**: autoritățile vamale. **IT**: poliția cuprinde următoarele agenții de asigurare a respectării legii: Polizia di Stato, Guardia di Finanza și Carabinieri. În conformitate cu articolele 55 și 57 din Codul de procedură penală, alte organisme și agenții pot îndeplini funcții de poliție judiciară (anchete penale) în limitele prevăzute de lege (de exemplu, funcționari ai autorităților vamale). **LV**: Departamentul Securitate de Stat, Departamentul Securitate Internă din cadrul Administrației Fiscale, Poliția Militară, Administrația Penitenciară din Letonia, Biroul de prevenire și combatere a corupției, Poliția fiscală și vamală din cadrul Administrației Fiscale, Poliția de Frontieră de Stat, căpitani navelor maritime pe mare, comandantul unei unități a Forțelor Armate Naționale letone aflate pe teritoriul unei țări străine, Biroul de securitate internă. **LT**: Serviciul Național al Poliției de Frontieră, Serviciul de Investigații Speciale, Serviciul de Investigare a Infracțiunilor Economice, Serviciul Vamal din Republica Lituania și Departamentul de pompieri și salvare, Departamentul penitenciarelor. **LU**: unii funcționari publici autorizați (ofițeri de poliție judiciară) din cadrul diverselor administrații, cum ar fi administrații vamale. **NL**: organe speciale de anchetă, și anume FIOD (inspecția economico-financiară), inspecția pentru protecție socială, inspecția în domeniul protecției mediului și inspecția în agricultură. **PL**: Poliția de frontieră, Biroul Central Anticorupție. **SK**: Biroul în materie penală din cadrul Administrației Financiare (FACO) este o unitate specială din cadrul Direcției Financiare a Slovaciei, abilitată să depisteze și să investigheze infracțiuni în domeniul reglementărilor vamale și fiscale. **FI**: autoritățile vamale, poliția de frontieră și forțele de apărare pot, de asemenea, investiga infracțiunile. Autoritățile vamale au competența de a investiga cauzele care au ca obiect spălarea banilor.

– Independența barourilor și a avocaților în UE –

Avocații și asociațiile profesionale ale acestora joacă un rol fundamental în asigurarea protecției drepturilor fundamentale și în consolidarea statului de drept ⁽⁴¹⁾. Un sistem echitabil de administrare a justiției presupune ca avocații să fie liberi să își desfășoare activitățile de consiliere și reprezentare a clienților lor. Apartenența avocaților la o profesie liberală și autoritatea care decurge din această calitate contribuie la menținerea independenței, iar barourile joacă un rol important în garantarea independenței avocaților. Standardele europene impun, printre altele, libertatea de exercitare a profesiei de avocat, independența barourilor și stabilesc principiile de bază ale procedurilor disciplinare împotriva avocaților ⁽⁴²⁾.

Figura 61: Independența barourilor și a avocaților, 2021 (*) [sursa: Comisia Europeană împreună cu CCBE⁽⁴³⁾]

(*) Maximum posibil: 9 puncte. Sondaj realizat la sfârșitul anului 2021. Pentru întrebarea referitoare la garanțiile de confidențialitate a relației avocat/client, au fost acordate 0,5 puncte pentru fiecare dintre scenariile (percheziționarea și confiscarea datelor electronice deținute de avocat, percheziționarea sediului avocatului, interceptarea comunicării dintre avocat și client, supravegherea avocatului sau a sediului acestuia, auditul fiscal al cabinetului de avocatură și alte controale administrative) acoperite integral. Pentru toate celelalte criterii

⁴¹ „Avocații joacă un rol important în ceea ce privește apărarea statului de drept și a independenței justiției, respectarea separării puterilor și a drepturilor fundamentale.”, „Accesul la un avocat și statul de drept”, document de dezbatere al președinției în vederea reuniunilor Consiliului Justiție și Afaceri Interne din 3 și 4 martie 2022: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-6319-2022-INIT/ro/pdf>.

⁴² Recomandarea nr. R(2000)21 a Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei.

⁴³ Date aferente anului 2021, colectate prin intermediul răspunsurilor membrilor CCBE la un chestionar.

îndeplinite pe deplin, s-a acordat 1 punct, în timp ce niciun punct nu a fost acordat în cazul neîndeplinirii criteriului. Din cauza unei modificări a metodologiei, rezultatele nu sunt comparabile cu cele prezentate în figura 58 din tabloul de bord privind justiția în Uniunea Europeană pentru anul 2021. **RO, CY, MT:** 2020 de răspunsuri, adaptate la noua metodologie. **FR:** o modificare legislativă din 2021 a stabilit posibilitatea controlului judiciar al măsurilor disciplinare luate împotriva avocaților. **DK:** deciziile privind autorizarea exercitării profesiei de avocat sau a accesului la profesie sunt aprobate de Ministerul Justiției la recomandarea Baroului danez și în consultare cu acesta. **AT:** Ministerul Justiției are anumite competențe structurale de supraveghere (în ceea ce privește supravegherea legalității gestionării administrative a Baroului), însă niciuna în ceea ce privește activitatea curentă a barourilor. **SE:** cancelarul justiției are competențe de supraveghere în ceea ce privește avocații și poate solicita ca măsurile disciplinare să fie puse în aplicare de către comitetul disciplinar împotriva unui membru care își neglijează datoriile sau de către Consiliu în ceea ce privește membrii care nu mai îndeplinesc condițiile formale de aderare. **CZ:** Ministerul Justiției păstrează un rol de supraveghere în anumite chestiuni. **EE:** Ministerul Justiției are competențe extinse de supraveghere în ceea ce privește organizarea sistemului de asistență judiciară. **LT:** activitățile Asociației Barourilor din Lituania se bazează pe principiul autonomiei independente a avocaților (practicienilor în domeniul dreptului), însă, în conformitate cu Legea barourilor care reglementează activitățile Asociației Barourilor din Lituania, Asociația Barourilor din Lituania este obligată prin lege să coordoneze procedurile, legate exclusiv de activitățile avocaților cu Ministerul Justiției. **PL:** Ministerul Justiției are un rol de supraveghere asupra baroului, organizând examenele baroului și controlând sistemul privind onorariile avocațiale minime.

3.3.3. Rezumat privind independența sistemului judiciar

Independența sistemului judiciar este un element fundamental al unui sistem de justiție eficace. Aceasta este esențială pentru asigurarea statului de drept, a caracterului echitabil al procedurilor judiciare și a încrederii cetățenilor și a întreprinderilor în sistemul juridic. Din acest motiv, orice reformă a justiției ar trebui să susțină statul de drept și să respecte standardele europene cu privire la independența sistemului judiciar. Tabloul de bord pentru 2022 prezintă tendințele în ceea ce privește percepția publicului larg și a întreprinderilor cu privire la independența sistemului judiciar. Această ediție prezintă și anumiți indicatori privind controalele de securitate națională asupra judecătorilor, posibilitatea ca instanțele superioare/supreme să ia decizii din proprie inițiativă cu privire la coerența jurisprudenței instanțelor inferioare, normele care reglementează practica „ușilor turnante”, precum și o imagine mai detaliată a posibilității revizuirii deciziei unui procuror de neîncepere a urmăririi penale. Indicatorii structurali nu permit, în sine, să se tragă concluzii cu privire la independența sistemelor judiciare ale statelor membre, dar reprezintă elemente care pot constitui un punct de pornire pentru o astfel de analiză.

- Tabloul de bord pentru anul 2022 prezintă evoluția la nivelul **percepției asupra independenței** din sondajele realizate în rândul publicului larg (Eurobarometru) și al întreprinderilor (Eurobarometru):
 - Cel de al șaptelea sondaj Eurobarometru realizat în rândul publicului larg (figura 50) arată că percepția asupra independenței s-a **îmbunătățit** în peste trei cincimi dintre statele membre în comparație cu anul 2016. Percepția publicului larg asupra independenței s-a **îmbunătățit** în jumătate dintre statele membre care se confruntă cu provocări specifice în comparație cu 2016. Cu toate acestea, în comparație cu anul trecut, percepția publicului larg asupra independenței a **scăzut** în mai mult de jumătate din totalul statelor membre și în mai mult de jumătate dintre statele membre care se confruntă cu provocări specifice, în timp ce, în câteva state membre, nivelul perceput al independenței rămâne deosebit de scăzut.
 - Cel de al șaptelea sondaj Eurobarometru realizat în rândul întreprinderilor

(figura 52) arată că percepția asupra independenței s-a îmbunătățit în mai mult de jumătate din numărul statelor membre în comparație cu anul 2016. În comparație cu anul trecut, percepția întreprinderilor asupra independenței a scăzut în mai puțin de o treime din numărul total al statelor membre (în vreme ce anul trecut aceasta fost situația în mai mult de jumătate din numărul statelor membre) și în aproximativ o cincime dintre statele membre care se confruntă cu provocări specifice. În câteva state membre, nivelul perceput al independenței rămâne deosebit de scăzut.

- Printre motivele indicate pentru lipsa de independență percepută a instanțelor și a judecătorilor, cel mai frecvent au fost menționate *ingerințele sau presiunile din partea guvernelor și a politicienilor*, urmate de *presiunea exercitată de interesele economice sau de alte interese specifice*. Comparativ cu anii anteriori, ambele motive rămân importante pentru mai multe state membre în care percepția asupra independenței este foarte scăzută (figurile 51 și 53).
- Printre motivele care duc la o percepție satisfăcătoare asupra independenței instanțelor și a judecătorilor, la nivelul întreprinderilor și al publicului larg, aproximativ patru cincimi dintre respondenți (echivalentul a 41 % și, respectiv, a 42 % din totalul respondenților) au menționat *garanțiile oferite de statutul și funcția judecătorilor*.
- Pentru prima dată, tabloul de bord privind justiția în Uniunea Europeană prezintă rezultatele unui sondaj Eurobarometru privind percepția în rândul întreprinderilor asupra eficacității protecției investițiilor prin legislație și de către instanțe în ceea ce privește, în opinia lor, deciziile nejustificate sau lipsa de acțiune din partea statului (figura 54). Rezultatele sugerează că factorii-cheie de importanță comparabilă pentru încrederea în protecția investițiilor sunt comportamentul administrativ, stabilitatea și calitatea procesului legislativ, precum și eficacitatea instanțelor și a protecției proprietății. Printre motivele care stau la baza preocupărilor întreprinderilor cu privire la eficacitatea protecției investițiilor (figura 55), *comportamentul administrativ imprevizibil și netransparent și dificultatea de a contesta deciziile administrative în instanță* au fost motivul cel mai invocat, urmat îndeaproape de *modificările frecvente ale legislației sau preocupările legate de calitatea procesului de legiferare*.
- Figura 56 arată implicarea sau neimplicarea, în statele membre, a Agenției Naționale de Securitate în efectuarea verificărilor de securitate asupra judecătorilor, fie candidați pentru funcția de judecător, fie judecători aflați în funcție, precum și frecvența acestor verificări.
- Figura 57 arată dacă instanțele superioare sau curțile supreme pot lua o decizie din proprie inițiativă cu privire la coerența jurisprudenței instanțelor inferioare. Astfel de decizii ar putea avea caracter consultativ sau obligatoriu și s-ar putea aplica numai într-o anumită cauză la nivelul instanței inferioare sau în toate cauzele similare la nivelul tuturor instanțelor.
- Figura 58 prezintă garanțiile existente în situațiile în care judecătorii sau procurorii decid să fie angajați temporar în funcții expuse politic, în special în funcții de politicieni, miniștri, funcționari guvernamentali, membri ai cabinetului sau în alte funcții politice.
- Figura 59 prezintă garanțiile în vigoare cu privire la decizia unui procuror de neîncepere a urmăririi penale într-o anumită cauză. Figura actualizată oferă o imagine de ansamblu mai detaliată a garanțiilor disponibile în cazul infracțiunilor fără victime (de exemplu, spălarea

banilor) și în cazul infracțiunilor soldate cu victime. În timp ce în unele state membre există, în ambele cazuri, posibilitatea contestării deciziei de neîncepere a urmăririi penale în fața unei instanțe, în majoritatea statelor membre există posibilitatea revizuirii fie de către un procuror superior, fie de către o instanță judecătorească, fie de către ambele entități. În câteva state membre nu există nicio posibilitate de revizuire a deciziei de neîncepere a urmăririi penale.

- Figura 60 prezintă o primă imagine de ansamblu asupra organismelor și autorităților abilitate să desfășoare anchete penale. Figura arată că, în majoritatea statelor membre, anchetele penale pot fi efectuate nu numai de poliție și procurori, ci și de diferite alte autorități de stat.
- Figura 61 arată că, deși în anumite state membre executivul joacă un rol de supraveghere în ceea ce privește baroul, independența avocaților este în general garantată, permițându-le acestora să își desfășoare în mod liber activitățile de consiliere și reprezentare a clienților lor.

4. CONCLUZII

Tabloul de bord privind justiția în Uniunea Europeană pentru anul 2022 prezintă o imagine diversificată a eficacității sistemelor de justiție în majoritatea statelor membre. În vreme ce, în unele state membre, nivelul ridicat de digitalizare a sistemului de justiție a permis funcționarea aproape neobstrucționată a instanțelor și a serviciilor de urmărire penală în timpul pandemiei de COVID-19, în altele închiderea temporară a instanțelor a condus la o scădere a eficienței, în special la nivelul instanțelor de prim grad.

Secțiunea actualizată dedicată digitalizării sistemelor de justiție prezintă tendințele privind adoptarea în continuare a instrumentelor digitale aflate la dispoziția instanțelor, a procurorilor și a membrilor personalului. Încă există provocări legate de asigurarea încrederii depline a cetățenilor în sistemele de justiție ale tuturor statelor membre. Informațiile cuprinse în Tabloul de bord privind justiția în Uniunea Europeană contribuie la monitorizarea efectuată în cadrul Mecanismului european privind statul de drept și sunt incluse în raportul anual al Comisiei privind statul de drept.